

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felolvasó szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:
Egész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A tótok begye.

Budapest, november 15.

(v.) A képviselőház tóttainak halljuk-e vajjon a szavát a felirati vita során? Külön felirati javaslatot már nem igen fognak be-terjeszteni, pedig eleinte mintha ilyesmiről is lett volna szó. De felszólalni, még felszólalhatnak, noha eddigelé egyikük sem iratkozott fel. Hát csak hadd beszéljenek. Sőt követeli pártkülönbség nélkül az egész magyar közvélemény, hogy tárják ki nyíltan, mi van a begyünkben. Csonka volna ez a felirati vita az ő szavuk nélkül. Mert célja e vitának az, hogy a parlamentben képviselt minden törekvésből kipattantsa, merrefelé vergőd az irányzata s miben áll a tartalma. Az eszmék sztratégiai felvonulásának kell végbemennie a felirati vita porondján. A tótok tehát számoljanak azzal, hogy macskát zsákban árulniok a magyar parlamentben nem lehet. A Zsvénák és a Maticák irodáiban járja a suba alatt való dolgozás. De ha az urak behozták becses alakjukat, amelyet már láttunk, és elveiket, amelyeket még nem láttunk, a magyar parlamentbe, akkor vegyék tudomásul, hogy ott nincs helye a sunyi hallgatásnak, mert ott akarva nem akarva szint *kell* valaniok.

Vannak kérdések, amikkel konfrontáltatni fognak a nemzeti-égi programmal bejött tót képviselők; s legyenek elkészülve rá, hogy a határozott feleletadás kényszere előtt nem fognak kitérhetni. Meg kell tudnunk tőlük, hűséges fia-e a magyar hazának? Elismerik-e a felbonthatatlan egységű magyar politikai nemzethez való tartozandóságukat? Tartanak-e érzébeli, vagy érdekelmi közösséget a különböző államkötelekek rovására titkon ápoló,

következetesen terjesztelt *panszláv* áramlattal? A magyar fajt, a magyar művelődést, a magyar nyelvet többre becsülik-e az e hazán kívül élő szláv népek fajánál, művelődésénél és nyelvénél? Egy szó mint száz: politikai törekvéseik sulypontja itt és csakis itt helyezkedik-e el, ebben a magyar hazában, amelynek államiségétől elválaszthatatlan a magyar nemzeti tartalom, avagy megoszlik-e ez a sulypont s jut-e belőle idegen talajban gyökerező, idegen érdekeket szolgáló, a magyar nemzeti állammal össze nem egyeztethető irányzatoknak is?

Ez az, amire a parlamenti tótoknak felelniök kell. Mert nekünk jussunk van megtudnunk, lojalis állampolgárok-e ezek a parlamenti jövevények, avagy közönséges hazaárulók. S ha majd színt vallottak ők, akkor ránk kerül az állásfoglalás sora, a magyar politikai közélet pártjaira. Még pedig kötelező, kényszerítő erővel a pártok mindegyikére. A *néppártra is*. Tisztázódnia kell valahára annak a rejtelmes viszonynak, mely a néppárt és a tót nemzetiségi mozgalom közt szövődik. Mert hogy valamelyes viszony van közöttük, annak többféle tünetére bukkanunk közéletünkben. Egyike a szemet szuró jelenségeknek az, hogy a néppártnak tótnyelvű hivatalos lapja feltűnő, sőt helyi-ekkel ostromba avánszokat ad a panszláv irányzatnak, amit a tót nemzetiségi sajtó a klerikális törekvéseknek, jelesül az egyházpolitikai revízióknak támogatásával viszonz. A szolgálatkészségnek ez a kölcsönössége valóban figyelmet érdemel. A nemzeti állampolitika szempontjából fontos feladat hát annak a kiderítése, milyen természetűek e feltűnő, sőt gyanús viszonyosság rugói. Azt is megfigyelte a magyar közvélemény, hogy a tót

nemzetiségi jelöltek a választási hadjárat során sehol sem kerültek szembe néppárti ellenjelöltekkel. Még véletlenül sem keveredett egymással harcha ez a két tábor. Egyetlenegy kerület akadt olyan, ahol egymással mérkőzhettek volna, de itt is kompromittáltak olyan jelöltben, akinek ultramontanizmusa épp olyan megbízható, mint amilyen fanatikus a benne lobogó panszláv szenvedély. A tótok lakta felvidéken olyan volt a választási sztratégiája a néppártnak is, a panszlávoknak is, mintha külön operáló hadtestei lettek volna egyazon hadseregnél. Nemcsak arra volt gondja mindeniknek, hogy a maga számára mennél több mandátumot biztosítson, hanem arra is, hogy egymásban kárt ne tegyenek valahogy. Vajjon tudjuk-e be ezt is a véletlennek? Ilyen *csökönyös* véletlenre eddig sehol és soha példát nem találtunk.

Reméljük, mindezek a dolgok tisztázódnak a választásfelirati vita rendjén. A magyar közvélemény meg akarja tudni, összeegyeztelhetők-e a panszláv törekvései a magyar államszeme nemzeti tartalmával s milyen álláspontra helyezkedik e töredékekkel szemben az a néppárt, amely a magyar politikai közéletben magyar pártként szerepel?

A felirati vita.

— Második nap. —

Budapest, november 15.

Megint csak két beszéddel jutott előbbre a vita. Az ülés első felét egy meglehetősen fölösleges *eskü-vita* foglalta le. Mídon ugyan a bíráló bizottságok tagjainak eskületele volt soron, gróf Apponyi Albert az elnöki székből *megkérdezte*, kifogásolná-e valaki, hogy időkimélés szempontjából az összes bizottsági tagok egyszerre tegyék le

zeti uralkodók ellen, de patakokban ontja véréit idegen származásu, perfid királyok javára, ha ravasz számíttással olesó bókókat mondanak neki a végső veszedelem kritikus pillanatában; aki rajong a szabadsáért, az alkotmányért, de kegyetlen szigorúsággal, fegyelmezett kintartással, hajthatatlan férfi-büszkeséggel sohasem tudta igazán biztosítani se a szabadságot, se az alkotmányt; aki mély szeretettel csüng a hazáján, de századokig nézte a haza nyomorát, századokig tűrte, hogy a nép butaságban fetrengt, századokig lamentált a nemzet elmaradottságán és nem tett semmit, hogy a lelki alacsonyágban sanyilódó nép a műveltség útján előre haladjon.

— Katona éppen úgy szerette nemzetét, mint az igazságot. Mas drámáiról abban a korban beszélget a magyarságnak. Katona megvetette a sílány hatásnak ezt a módját. Embereket látott maga körül, akik műveletlenek és gyámoltalanok voltak; akik nem tudtak magukon segíteni, de ahhoz értettek, hogy a mellüket verjék és az ősi diacsőséget hánytorgassák. Ezeknek a számára szinpadra vitte a békétlenkedő, habozó, egyik pillanatban véres akcióra hevülő és a másik pillanatban passzív szunyókálásra kész magyarságot.

— Nézze, kérem, Petúr! Ime a magyar gravaminális ellenzék őstípusa. Dühös szó-áradatban fuja ki soha el nem pihenő keserűségét; mindenkit számon tart, aki kegyben, protekcióban részesül; mindenkire haragszik, aki hatalmat gyakorol; örökké a nemzeti sérelmek listájával jár; de termékeny működésre, pozitív alkotásokra ez a *temperamentumos meddőség* képtelen!

— Temperamentumos meddőség! Ez igazán jól van mondva.

— Kicsoda ez a Petúr bán? Petúr az opponáló, örökké politizáló magyar, akit nem érdekel semmi a politikán kívül; akit a szellemi élet, a gondolkodás, a művészetekben való gyönyörködés nem szórakoztat és nem kárpótol a politikai

T Á R C A.

Arlecchino dalaiból.

Csak erre, erre, tisztelt társaság!
Az utolsó jelt ime megadom.

Első hely húsz... Gyermekek s katonák
Féláron... Rajta! Most van alkalom!

Arlecchino a végső jelt megadja,
Hölgyek, urak! Benn Columbina vár.
Kacagni fog a néző ifja, nagyja,
A kettő mily bolondos, csacska pár.

Szeretsz! Szerettek! És sir Arlecchino,
Columbina pedig csókol, kacag.
Nézése, ajka, hangja kéjre hívó.
Arlecchino súg: — Mindenem te vagy!

És jön Pierrot... Sápád Columbina.
Arlecchinótól megfut hűtlenül.
Szegény bohóe a kis szobában sírva
Marad szomorú vágygyal, egyedül.

Elnéz egy képet a kis asztalon.
Száz édes emlék a szívébe vág.
Első hely húsz... Most van csak alkalom!
Hát erre, erre, tisztelt társaság!

Pásztor Árpád.

Milyen a magyar...

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irtá: Ábrányi Emil.

— Nos, milyen a magyar, tisztelt barátom?
— Olyan, amilyennek Katona József festi a Bánk bán-tragédia alakjaiban.

— Igaza lehet. A multkor megnéztem ezt a darabot. Gondolom, születésnap diszeladás volt, tömörkedő diákgyerekkel és tátongó páholyokkal. Egyszerien esodálatos, hogy Katona József ezt a *Bánkbánt* 1815-ben írta. Ezernyolcszázötvenben. Tetszik érteni? A vizenyős, lucskos Rühr-stüekök és kongó hazafias frázisok korában! Drámaírodalmunk nevétséges mizériái közben! Ez a darab igazi tragédia. A kor rajzát és a jellemek festését tekintve, határozottan shakespearei magaslalon áll.

— Még soha senki nem jellemezte úgy a magyart, mint Katona József. A párttűt vér izzagtottsága és a korona mélységes tisztelote; a szájhösködő felbuzdulás és a kivételben mutatkozó csüggettség; káromkodó birkatürelm és lázongó impotencia: ezek igazi magyar jellemvonások. S ezek *Bánkbánban* mind benne vannak. Katona József a tizenharmadik század magyarságát festi, de azokban a magyarokban, akik a meráni Gertrudis igazságtalan, lelketlen, vérlázító uralkodása ellen a sötétben ólálkodnak és operettszerű összeesküvéseket rendeznek: megkapjuk a Ferenc eszász magyarjait, akiket Katona színről-színre látott. Es megkapjuk az egész történelmi magyarságot az Árpád-ház, a vegyes királyok, a Habsburg-uralom alatt. Megkapjuk a magyart, akinek a nagylelkűsége az örütség határán jár, mert önmaga ellen fordul; aki gyűlöli a szolgaságot, de hízkeléssel odáig vihető, hogy a jármot maga teszi föl a saját vastag nyakára; aki sértett hűségében pártot üt nagy és igazságos nem-

az esküt. *Senkinek se volt szava ellene.* Mikor pedig az eskütétel megtörtént: a néppárt egyszerre semmisnek mondta az esküt, mert a házszabályok szerint az egyes bizottságok sorrendben tartoznak esküdni. *Rakovszky* István kardoskodott az eskü megismétlésének szüksége mellett és *Zboray* Miklós, a néppárt egyik új akvizíciója, olyan fontosnak nézte az esetet, hogy — szűzbeszédét vesztegette rá. De gróf *Apponyi* Albert nagyon helyesen utalt rá, hogy a szabályoktól nem tért volna el, ha erre a Ház hallgatag föl nem hatalmazza s hogy nem is lett volna szüksége a Házat az együttes eskütétel megengedésére fölkérni, ha nem tudja, hogy a szabályok szövege szerint való értelmezése más eljárást ír elő. S gróf *Apponyi*nak föltétlenül igaza van. Az angol parlament is őrzi szabályait, de nemine contradicente ott is eltérnek a házszabályok rendelkezéseitől. Persze, joga van rá a néppártnak, hogy a szabályokhoz való szigorú ragaszkodást követelje s ha kérdés nélkül esnek a szabályoktól eltérés, a korrekurátú is joggal követelhető. De ha a kérdés megtörtént: akkor előbb illik tiltakozni, nem az eskütétel után.

Ma azonban vitázni kellett ebben a dologban, sőt *Buzáth* Ferenc már ma elkiáltotta magát, hogy:

— Ne kezdjék ilyen korán az erőszakoskodást!

Neki már ez erőszakoskodás volt. De most érzékeny férfiú ül az elnöki székben és gróf *Apponyi* Albert el is esipte röptében a csuf közbeszólást, hogy az egész parlament helyeslése közben tegye ártalmatlanná.

— Az erőszakosság vádjára nem szolgáltam rá, nem is fogok rászolgálni sohasem!

Mindenki éljenzett és *Buzáth* is nyomban mosakodott, hogy nem *Apponyi*ra céltzott, hanem a — többségre, No a többség aztán nem tiltakozott, csak nevetett. Ismeri már *Buzáth* urnak ősi haragját a többség ellen.

Déiben került csak a sor a felirati vita folytatására. Két felszólalásra volt idő. *Szederkényi* Nándor terjesztette be és ajánlotta az Ugron-párt felirati javaslatát, *Csádvolszky* Lajos pedig elárulta, hogy miképpen beszélne ő a királyhoz. De nem igen volt rá kívánsai a t. Ház.

Inkább a folyosón várták ki az ülés végét. S ott az Ugronisták feliratának egy passzusáról folyt a szó.

Valaki azt mondta:

— Látszik, hogy ezt a feliratot újságíró

ember csinálta. Milyen pompásan fest például ez a passzus benne: „Felsőgednek Isten kegyelméből immár harmincöt évig tartó uralkodása alatt a kormányok nem kevesebb, mint 1536 törvényt alkottak; terjedelemben tízszer annyit, mint felsőged összes elődei és Magyarországának ezer évig uralkodott összes fejedelmei!“ Hát nem pompás?

De volt, aki mosolyogva hallgatta a „pompás“ argumentumot.

— A vajda szokott ilyeneket mondani. (Még gyanuba is keveredik, hogy ő csinálta *Szederkényi*eknek a feliratot.) De a vajda meg is szokott *felelni* az ilyesmire. Azt mondaná ebben az esetben: „Felsőgednek Isten kegyelméből immár harmincöt évig tartó uralkodása alatt a kormányok néhány millió kilométer vasutat is csináltak, nem tízszer, hanem milliószer annyit, mint felsőged összes elődei és Magyarországának ezer évig uralkodott összes fejedelmei!“ Ezt mondaná a vajda s ahogy a szemével hunyorgatna, mindenki kiérezné megjegyzéséből, hogy „hát ez is argumentum?“ Hiszen természetes, hogy mikor a közlekedési hálózatot megcsinálják, kell sok vasutat építeni, s amikor a jogrendet megteremtik, kell sok törvényt alkotni. Nem tízszer, de százszor is többet, mint azokban az időkben, mikor a király hiába is csinált volna törvényeket, mert az oligarchák maguk csináltak maguknak törvényeket. Hát hagyjatok nekem békét az ilyen pompás argumentumokkal...

Nem is beszéltek róla tovább a folyosón. Ellenben sokan tekintették meg az elnöki teremben azt a különös albumot, melyet egy bécsi újság-szelvény-vállalat küldött meg a képviselőháznak. Azok a gyűszölő cikkelyek vannak benne összegyűjtve, melyek *Szilágyi* Dezső halála alkalmából az egész világ sajtójában jelentek meg. Számszerűen ezerkétszáz darab cikkely. Angol, francia, német, orosz, spanyol, norvég, magyar cikkelyek, a világ minden tájkáról valók. Mindegyik feketekeretes katonra van ragasztva s az egész igazán impozáns albumba kötve. Csak egy hasonló album van még a Nemzeti Muzeumban. Az még nagyobb. Tízezer cikkely siraftja abban a világ minden nyelvén — *Erzsébet királyné* halálát. Azt az albumot is a bécsi vállalat állította össze s most a Nemzeti Muzeumban van. A *Szilágyi*-albumot a t. Ház könyvtárába helyezik, így ajánlotta ma gróf *Apponyi* Albert s így határozott a parlament...

— Bánk bán alakjában *Katona* József Petúr bánnak éppen a megfordítottját mutatja föl.

— Eppen a megfordítottját. Ez az ellentét gyönyörű. *Petúr* durva, rusztikus, rövidlátó és dühöngő hazafiságával szemben *Bánk bán* a magyar politikai eszélyességét, a magyar faj szupremáciáját biztosító önrudatát és méltóságot s a kötelességtudással párosult finom lovagiasságot képviseli. A férfiaság minden imponáló vonása megvan benne. *Melinda* beszél *Bánkról* Ottó herceg előtt és rajongásig menő tisztelete fogalmait ad nekünk a nagy ur testi-lelki nemességéről:

Midőn kezem megkérte, nem rogyott
Ó térdre; szép se volt igen; de egy
Alfonzus, egy Cézár állott előttem!

— *Melinda* szerelmes rajongását remekül egészíti ki *Tibore* határtalan ragaszkodása.

— Ebből a ragaszkodásból az egész nép vonzalmára következtethetünk. *Bánk bán*, a nemes, nagylelkű, nyájas és igazságos ember: nemesek helytartója II. *Endrén*ek, hanem egyúttal az ország jó szelleme. Megmentené a nemzetet, ha saját sorsa, saját egyéni fátuma időnek előtte le nem taszítaná magas állásáról a közjónak élet. *Tragikum* is abból ered, hogy a hazára gondolt első sorban és megkészt ott, ahol egyéni üdvé, egész életének a boldogsága forog kockán. A helyett, hogy villámgyorsan ennek a megoltalmazására sietne: a hazára gondolt. Ha nem az összeszeküvökhöz megy, hanem rögtön *Melindát* keresi föl: elháríthatna volna magáról a megsemmisítő katasztrófát. De *Bánk bán* először a hazát fenyegető veszedelmet akarta elhárítani és legnemesebb önfeláldozása közben érte utól a gyálat. Ettől kezdve a tragikai szenvedély forrásául gyanánt ragadja egészen a királygyilkosságig. Ebben a viharban és földrengésben önrudalma, kötelességérzése, méltósága mind tönkre megy. Fenségesen borzalmas pusztulás. *Tragikum*, tele költői erővel és igazsággal.

A képviselőház ülése október 15-ikén.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf *Apponyi* Albert.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László, báró *Fejérváry* Géza, *Cseh* Ervin.

(A Kuria átírata.)

Elnök: Bemutatja a magyar kir. Kurianak, mint az 1899: XV. törvények első szakasza alapján alakított bíróságnak átiratát a *Holczer* János képviselőválasztása ellen beadott kérvénynek elkészése miatt való visszautasítása tárgyában. Méltóztatásnak azt meghallgatni. (Halljuk! Halljuk!)

150. szám. Cur. bír. 1901. Végzés. *Libertini* József, *Miklós* Pál, *Strammer* Gábor, *Ollehta* Mátyás, *Albert* Ferenc, *Suhajk* Gusztáv, *Lehotzky* Gusztáv, *Bohuss* János, ifj. *Skrlec* János. *Nandori* Samu, *Benkő* János, (Varga), *Benkő* György és *Skrlec* András által az 1901. évi október hó 4. napján *Korponán* megtartott országgyűlési képviselőválasztás érvénytelenítése iránt ifj. *Holczer* János megválasztott országgyűlési képviselő ellen beadott kérvény hivatalból visszautasítatik.

A kérvény ezzel a határozattal a képviselőházhoz átküldetik.

Miről a kérvényezők igazolt meghatalmazottjuk, *Polónyi* Géza ügyvéd kezéhez értesítettnek.

Indokok: Az 1899: XV. t.c. 20. §-a értelmében az országgyűlési képviselőválasztás érvényességét megtagadó kérvény a választást követő harminc nap alatt adandó be. Tekintve, hogy a kérvény tartalma szerint 1901. október hó 4-én tartott meg a megtagadott választás, a kérvényezők pedig kérvényüket 1901. november hó 4-ik napján s így a 31-ik napon adták be, ez a kérvény, mint elkészen beadott, az 1899: XV. t.c. 31. §-ának a) pontja alapján visszautasított.

Budapesten, a magyar kir. Kurianak, mint az 1899: XV. t.c. 1. §-a alapján alakított bíróságnak 1901. november hó 9-én tartott ülésében. Dr. *Vavrik* Béla s. k., elnök, *Nagy* Sándor s. k. előadó.

Elnök: *Holczer* Jánost, miután ellene panasz benyújtva nines és kifogás nem tétetett, a végleg igazolt képviselők jegyzékébe iktatja.

Bemutatja a kereskedelmiügyi miniszter átiratát, amellyel az összeférhetlenségről szóló 1901. évi XI. törvények 5. §-a értelmében átküldi az ipari szövetkezetek jegyzékét, amelyekbe a vezetés alatt álló tárca tagul belépett.

Bemutatja *Weigl* Sándornak, az *Observer* bécsi szelvényvállalat tulajdonosának és kiadójának levelét, amelyben értesíti a Házat, hogy a képviselőház részére felajánlja azon 1200 cikket tartalmazó nekrológgyűjteményét, amely *Szilágyi* Dezső elhalálása alkalmából a bel- és külföldi sajtóban és folyóiratokban megjelent.

(Eskü.)

Elnök: Következik most az eskütétel. Az eddigi gyakorlat szerint a bíráló-bizottságok tagjai bizottságokként a bizottságok sorrendjében fognak felhívni eskütételre. Méltóztatnak beleegyezni, hogy valamennyi bíráló-bizottság együtt tegye le az esküt. (Helyeslés.)

Rakovszky István: Az imént letett eskü érvénytelen, mert a házszabályok 26. §-a szerint megválasz-

— És *Tibore*?

— *Tibore*ban a magyar paraszt áldozatkészségét, türelmes megadását micsoda erővel, a jellemző vonások micsoda gazdagságával állítja előnk! Ebben az egy alakban megtestesül a jeruzsálemi *András* szerencsétlen uralkodása alatt élt magyar parasztság nagy, általános nyomorúsága. Emlékeztetem *Tibore* beszédére. Amikor *Tibore* apróra lefesti *Bánk* előtt a magyar nép elszelhetetlen nyomorát: minden szava korfestés, pszichológia és csodálatos realizmus. Egyszerűség, igazság, realizmus abban az időben, amikor beteges, természetellenes érzélgés, hamis és puffadt páthos tette kiállhatatlanná a szinpadot *Berlintől* *Kolozsvárig!*

— A nem magyar jellemek is milyen igazak *Katonánál!* Például *Gertrud*, a meráni asszony, akiben a nemét túlszárnyaló kemény, férfias vonások mesterileg olvadnak össze az ő asszonyteremtészet légy színeivel. Uralkodni akar egy világon, mégis passzióval jár közbe, hogy *Ottó*nak egy édes pasztórot szerezzen; hogy *Ottó* és *Melinda* közt a kerítőnő szerepét játssza.

— *Kordélia* bájos egyszerűsége van meg *Melinda* rajzában. Es *Ottó*ban a léha kéjváadás üressége, *Biberachban* a szerencsét hajhászó *bitang* *Ritter* életrelvő cinizmusa, *agg* *Mikháiban* a félték tönködés, *Simonban* a fontolgató ingadozás minden akció előtt: milyen logikus, erős, igaz jellemrajz valamennyi.

— Ó igen: a kecskeméti alügyész félreismeri, mellőzött darabja örök büszkesége marad dráma-irodalmunknak.

— És én szűz föladata nem ismerem a Nemzeti Színházra nézve, mint ennek a remekműnek hozzáméltó színrehozatalát.

— Mondja, kérem, hányszor adták már *Bánk*-bánt a Nemzeti Színházban? Remélem, legalább is négy-öt-ször?

— *Essék* hanyatt a meglepetéstől, tisztelt barátom: a legkitűnőbb magyar tragédia csak öt évvel ezelőtt, a millennium esztendejében, érte meg nálunk századik előadását.

viszonyok sanyarúságaiért; aki ha beleunt a borivásba, vérre szomjaz, de vagy elszalasztja a kedvező alkalmat, vagy messzelátó, okos terv nélkül rohan a veszedelembé.

— Igen! Ez *Petúr* bán!

— Ez! Annnyira véreben van az opponálás, hogy ifjabb korában pártot üt törvényes királya, *Imre* ellen és a lázadó *Endre* táborában harcol, noha később keserűen megbánja ezt a tettét.

— Máskülönben pedig talpig becsületes ember.

— Az! Talpig becsületes, naiv ember és a monarchiai elv ájtatos tisztelője, aki akkor is a királyt ádja, a mikor a király emberei összevagdallják és lófarkra kötözik egész háznépével együtt.

— *Petúr* mondja:

..... Görög, gubás, bojár, olasz,
Német, zsidó, nekem, mihejt fejt
A korona diszít, mindegy az,
Mert szent előttem a királyom és az
Asszonyt becsülöm — ah, de mégis annak
Én engedelmeskedni nem tudok!

— Engedelmeskedni nem tudok! Igen, igen, valakinek nem engedelmeskedni: ez a *Petúr* bán természete. Es ez a *Petúr* vonás föltalálható egész históriánkban. *Arpád* bejövételétől kezdve napjainkig. A történetünk lapjait beszennyező tömredék visszavonás, pártütés, véres testvérháború, egész generációkat tönkretévő makacs pórkedés, *Muhi* és *Mohács*: mind ebből a természetből fakad.

— *Petúr*nak egyébiránt van oka és joga *lázongani* *Getrudis* ellen, mert a magyar trónon ülő *meráni* asszony csakugyan visszaél az ország túrelmével és így *Petúr* féktelen fölháborodása nines erkölcsi alap nélkül.

— Ez igaz! De rá merném tenni a fejemet, hogy *Petúr* akkor sem eszelekednék másképpen, ha *Getrudis* több tapintattal és kevesebb önkényeszeléssel forgatná az uralkodói pálcát. Mert *Petúr*nak az a természete, hogy valakit bűnbakká tegyen, azt agyon-káromolja és annak ne engedelmeskedjék semmi áron.

tott bírálo-bizottságok tagjai bizottságonként, a bizottságok sorszámainak rendjében egymásután következve a terem közepén az elnöki szék előtt állva nyílt ülésben teszik le az esküt a nevek kimondásával. Kéri, hogy az esküt úgy, ahogy a házszabályok megkivánják, megismételjék. (Helyeslés balfelől.)

Elnök: En bizottságonként hívtam fel a tagokat és azután kérdést intéztem a Házhoz, méltóztak-e beleegyezni abba, hogy a házszabályok akként értelmezzenek, hogy a felhívás bizottságonként történjen ugyan, az esküt azonban együttesen tegyék le. (Helyeslés jobbfelől.) Az elnöki emelvényről határozottan konstataálni lehetett, hogy az esküt letéve bírálo-bizottsági tagok a nevüket mondták.

Rakovszky István: A házszabályoktól eltérni semmiféle határozat alapján nem lehet; mert ugyanazon joggal a Ház elhatározhatja azt is, hogy egy bizonyos törvényjavaslat felett nem rendel el a házszabályokból előírt szavazásokat, mert a Ház ehhez hozzájárult. (Zaj.) Kéri a Ház elnökét és a Házat, hogy ragaszkodjék a házszabályokhoz, mert a házszabályokban van egyedüli védelme az ellenzéknek. (Ugy van! balfelől.)

Elnök: Az eljárás, amint történt, a képviselőház beleegyezésével történt, anélkül, hogy előzetesen bárki is kifogásolta volna. (Ugy van! a jobboldalon.) Eszerint ha ennek az eljárásnak megmunkálásáról volna szó, ezt én nem volnék illetékes elrendelni, hanem ez csak a Háznak újabb megállapodása folytán történhetik. (Helyeslés jobbfelől.)

Zboray Miklós: Az eskü-minta tekintetében kíván felszólalni. Az esküt letéve képviselőket nem figyelmeztették arra, amit a törvényhozás is előír és amit a bíróság is gyakorol mindig, hogy t. i. az esküttevő saját nevét is mondja és így megtörtént, hogy is *neve említése nélkül* tette le az esküt. (Nagy zaj és nyugtalanosság a jobboldalon.)

Vérszi József: Országgyűlési képviselő tudhatná ezt! (Ugy van! jobbfelől. Zaj.)

Zboray Miklós: De nem köteles tudni. (Nagy zaj és ellentmondások a jobboldalon.)

Horánszky Nándor: A házszabályokat kötelesege tudni mindenkinek! (Ugy van! jobbfelől.)

Zboray Miklós: Épp így megtörtént, hogy egyesek az eskütételnél felemelték, mások szívükre tették a kezüket. Tessék erre is azt mondani, hogy köteles tudni, vajjon a kezét szívére kell-e tenni, vagy pedig le kell azt emelni. (Nagy zaj a jobboldalon.) Kéri az esküt megismételését. (Élénk helyeslés balfelől. Nagy zaj és ellentmondások a jobboldalon.)

Horánszky Nándor: Ez az aktus megtörtént, végrehajtott a Háznak belenyugvásával. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) És így azon túl vagyunk. (Ugy van! a jobboldalon.)

A jövőre vonatkozólag igenis lehet indítványt tenni, lehet kezdeményezni, de miután ez az aktus már végre van hajtva, arra visszatérni annál kevésbé lehet, mert ez a Ház belenyugvásával történt. (Helyeslés a jobb- és a szélsőbaloldalon.)

Buzáth Ferenc: Ne erőszakoskodjanak már most! (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon.)

Elnök: Arra a közbeszólásra, amelyet hallottam és amely így hangzott: *ne erőszakoskodjanak már most*, kötelességemnek tartom válaszolni. Erőszakoskodásról itt nem lehet szó. (Hosszantartó élénk helyeslés a jobb- és szélsőbaloldalon.) Lehet szó arról, — és e tekintetben minden képviselőnek véleménynyilvánítása

— És mikor adták először a nemzeti színpadon?

— 1839-ben, *Egressy Gábor* jutalomjátékául, aki meglátta és fölemelte a porból az eldobott drága-gyöngyöt. *Egressy* 1834-ben Kolozsvárott játszotta először. Katona nem érte meg.

— Szegény géniusz! A Döbrentey-féle pályázaton Tokodi János ítélte ki a nyeregből.

— Szakasztott olyan ez, mintha Plato Akadémiaját a Frimm ur vezetése alatt álló hilyéek gimnáziuma győzné le!

— S amikor a tragédiát 1829-ben kinyomatta, természetesen a saját költségén: az akkori irodalom nem hederített rá. Katona mélyeséges homályban maradt, míg Kisfaludy Károly gyöngö tragédiáit országsszerte unnepték.

— Katona József, akit *Bárany Boldizsár*on kívül az egész birka-irodalomban senkinek sem látott: elment városi ügyésznek Kecskemétre és ott élete virágában meghalt 1830-ban, négy évvel a kolozsvári bemutató előtt.

— Mondják, hogy a szegény géniusz, akinek az életerejét fölemésztette a család, a bánat, a visszafojtott ambíció: ott rogyott össze Kecskemétre város valamelyik szemetes utcáján. És a részeg parasztok, akik arra jártak, közönyösen állották körül vergődő tetemét. Sőt egyarán odakiáltották a haldokló fölébe resesgő, boríz hangon: „*Igy jár mind, aki öröggel cimborál!*”

— 1830-tól 1896-ig, tehát ötvenhét esztendő alatt, a legkitűnőbb magyar tragédiát mindössze százszor adták elő!

— Holott Angliában, Londonban, *Shakespeare Hamlet*-jét egy esztendő lefordása alatt adják háromszázszor!

— Ugy van. És a történeti igazság kedvéért meg kell jegyezni, hogy azon az estén, amikor Katona Bánk bán-ját százszor adták elő, — abban a nevezetes esztendőben, a mikor ezeréves fennállásunkat ünneptük: a Nemzeti Színház nézőtere kongott az ürességtől.

— Kongott!...

— Ilyen a magyar!

jogos, — hogy a házszabályok végrehajtásának módja nem felelt meg a házszabályok betűjének és nem volt egészen precíz. Erről, mondom, lehet szó, de erőszakoskodásról akkor, mikor a Háznak véleménye megkérdőztetett (Ugy van! a jobboldalon), mikor, ha csak egy képviselő is, az eskütétel előtt nyilvánította volna azt az óhaját, (Ugy van! a jobb- és szélsőbaloldalon), amelyet Rakovszky képviselő ur utólag nyilvánított, mondom, hogyha csak egy képviselő ur is előzetesen nyilvánította volna ezt a felhívást, milderesetre a betűszerinti alkalmazáshoz ragaszkodtam volna. (Élénk helyeslés a jobb- és szélsőbaloldalon.) De, mikor senki részéről ellenmondás nem történt, azzal az eljárással szemben, amelyet követtem, erőszakoskodásról beszélni semmi körülmények között nem lehet. (Élénk helyeslés a jobb- és szélsőbaloldalon.)

És ezt kiemelni szükségesnek látom, mert én elnöki tiszttem gyakorlásában nagyobb szemrehányást nem ismernek, mint ha bárki is engem erőszakoskodással vádolna. (Általános élénk helyeslés.)

Soha sem fogok erre reászólgálni és ezért már az első alkalmat, amidőn ilyen vád, habár közbeszólás alakjában is felhangzott, fel kellett használnom arra, hogy annak alaptalanságát a Ház előtt előtérbe hoztam kijelentsem. (Általános élénk helyeslés.)

Buzáth Ferenc képviselő ur személyes kérdésben kíván szólni. (Mozgás.)

Buzáth Ferenc kijelenti, hogy azt a kifejezést, hogy „*ne erőszakoskodjanak!*” nem az elnök kijelentésére applikálta. (Általános élénk helyeslés.) hanem a Ház többségének eljárására vonatkozta. (Helyeslés a baloldalon.)

(Panaszok.)

Most következett a Házhoz beérkezett panaszoknak a bírálo-bizottságokhoz való kisorsolása.

I. bírálo-bizottság: *Artim Mihály, Bónis István*; II. bírálo-bizottság: *Wolner Tivadar, Visontai Soma*; III. bírálo-bizottság: *Egry Dezső, gróf Zichy Aladár*; IV. bírálo-bizottság: *Szentiványi Gyula, Werner Gyula*; V. bírálo-bizottság: *Steiner Ferenc, Gabányi Miklós*; VI. bírálo-bizottság: *Farkas József, Rakovszky István* számbokrítói megbízó-levele; VII. bírálo-bizottság: *Patnoky Mór, Mihajlovits Kornél*; VIII. bírálo-bizottság: *Nedeczey János, Maróthy László*; IX. bírálo-bizottság: *Bruckner Vilmos, Rakovszky István* esornai megbízó-levele.

Elnök: báró *Harkányi János* megbízó-levele jön az első bírálo-bizottsághoz, *Heisz Hugó* az ötödikhez, *Darányi Ferenc* a negyedikhez és *Versz József* a harmadikhoz.

(A felirati vita.)

Szederkényi Nándor azt tartja, hogy a jelen országgyűlést megnyitót trónbeszéd azonos az 1896-ival; akkor felirataban azt panaszolta az ellenzék, hogy a képviselőház nem a nép akaratából jött össze, most is fennforognak ezek a panaszok. mert az alap, a választási rendszer korhadt. A társadalmi élet változásai nagy tényezőket hoztak létre. De ezek nem vesznek részt a parlament megalkotásában, mert az 1848-iki idők nem ismerték őket. Viszont intézmények szerepelnek, amelyek már rég kimultak s korhadt gyökekként szerepelnek választási törvényben. Hibás az egész választási rendszerünk, mely ma csak a barbár népek közé való, nem civilizált népek. Erről a trónbeszéd mitsem szól, a legfontosabb részt, a parlamenti reformot nem is említi.

Rakovszky István: Csak katona kell nekik!

Szederkényi Nándor: A trónbeszéd a kiegyezés végleges megkötését is sürgeti. A függetlenségi párt is sürgeti azt, de csak az önálló vámtarifát alapján. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.) Magyarország nem köthet olyan kiegyezést, amelyben hátrányt szenved csak a legkisebb kérdésben is. A trónbeszéd pedig azt hangoztatta, hogy a kiegyezés megkötésénél elengedni kell a hátrányokat az előnyöknek. Ez beismerése a hátrányoknak. Ausztria nem is fog velünk kiegyezést kötni méltányos alapon, mert a gyarmati helyzetet követeli tőlünk. Harmadcsóni tapasztalat mutatja ezt. Ott év óta a külső politikáját követik a vezető körök, amely politikával Magyarország az ajtófényhez van szegyezve. A hármasszövetség is csak hátrányunkat keresi. Olaszország a borsvállal károsít meg érdekenyen, Németország pedig most fonja a hurkot nyakunk köré a vámtarifával, kormányunk pedig tétlenül nézi a történeteket.

Magyarországnak nagy történelmi hivatása van. Ennek kifejtésében nem fogja megakadályozni semmi erőszak, semmi támadás. De ennek kifejtését elősegítené az önálló magyar hadsereg és az önálló magyar külügy. Ezért fog küzdeni a vezérlete alatt álló párt. Ajánlja felirati javaslatát elfogadásra. (Zajos helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Csávoszky Lajos: A mostani súlyos körülmények között fel kell világosítani a királyt, hogy elérkezett az idő, midőn az emberek már könyöradományokat kérnek, nem munkát. Odaát Ausztriában élet-halálharcot vívnak a pártok. Az osztrák-magyar hadsereg jelenlegi rendszerében képtelen volna megvédeni a monarchiát. A többség mégis csak apró dolgok előhozogatásával véli betölteni feladatát, amelyet felirataban megvázol. Ő így szólna a királyhoz: Rettenetes a helyzet. A két bírodalom népei érezik a bajok ropanttal nehezűdő súlyát. Érezik az óráról-óra veszedelmesebben növekvő anyagi romlás terjedését. Érezik a bajt és keresik a baj orvoslását mindentel, ezer különböző apró-oseprő javaslatokkal állnak elő, de ezek eljárása hasonlít az egyszerű aszsony bölcsességéhez, aki cirokseprűvel állt elébe a pítvárbá rohanó tengerdagálnak.

A mi bajaink kutterása közjogi helyzetünkben

van, amelyet gyökerében megváltoztatni a gyógyulás első feltétele.

Nem új dolog ez. Köztudomásu, hogy *Gentz* az ausztrilitzi ütközet után 1806-ban augusztus 4-én oda nyilatkozott, hogy Ausztriát és Magyarországot újja kell alakítani. Bécsnek meg kell szünni székvárosnak lenni. A német tartományokat mint mellék- és határtartományokat kell tekinteni, az uralkodóház székhelyét pedig mélyen Magyarország belsejében kell felütni.

Hazaifias közszellem, mely a történelem hagyományait ápolná és nemzeti nagy célokért rajongana, ma náituk nincs. Ha közszellem volna, akkor nem ez a parlament üléseznék itt s nem ez a kormány vezetné az ország ügyeit. A nemzet legnagyobb része ki van zárva minden politikai jogból.

A történelem jól fogja jegyezni, mint nemzeti csapatát azt a tényt, hogy midőn legkedvezőbb volt az alkalom Magyarország állami önállóságának visszaállítására. akkor volt leggyöngyöbb az országgyűlés. Magyarországot — mindazon országok és tartományokkal, melyek szent István koronájához tartoznak vagy tartoztak, haladéktalanul ki kell egészíteni.

Mi nem kívánjuk az osztrák népeket jogaikban megcsorbítani, vagy anyagi előhaladásukban gátolni, de viszont azt se tűrje fel! felséged, hogy Magyarország jogainak szabad gyakorlásában és anyagi erejének kifejtésében az osztrák népek megakadályozhassák.

Felségédért, ha azt a haza és trón java kívánja, mindig készek vagyunk a halálba menni. De csak azért, hogy lojalissáknak látszunk, nem teszünk semmit, ami a haza és a trón érdeke ellen van.

Nem fogadja el a javaslatot.

Elnök: az ülést fél 2 órakor berekeszti.

BELFÖLD.

A főrendi felirat. A főrendiház felirati bizottsága ma gróf *Szapáry Gyula* elnökelete alatt értekezletet tartott, melyben *Gyulai Pál* előterjesztette a főrendiház felirati tervezetét. A kormány tagjai közül *Szell Kálmán* kormányelnök, *Wlassics Gyula* közoktatásügyi és *Darányi Ignác* földmívelési miniszter voltak jelen az értekezleten. Hosszas vita után, amely főleg stíláriis szempontok körül forgott s amelyben gróf *Desszeffy Aurél*, *Kautz Gyula*, *Samassa József*, *Vörösmarty Béla* és *Gyulai Pál* vettek részt, változtatás nélkül elfogadták a felirati javaslatot.

A katonai büntetőtörvény. A *Politikai Értesítő* jelenti: A közelmúltban elhangzott trónbeszéd a közvélemény egy régi óhajátáról is megemlékezett, kilitátsba helyezve az elavult katonai büntetőtörvény reformálását. Ugy látszik, hogy a királyi ígéretet gyorsan követi a tett, mert, mint Bécsből jelentik, a közös hadügyminiszteriumban a jövő hét első napjaiban megkezdődnek az erre vonatkozó tárgyalások, melyekben a közös hadügyi és a magyar honvédelmi kormány szakemberei vesznek részt.

A holnapi ülés. A képviselőház holnap délelőtt 10 órakor ülést tart, amelynek naprendjére a felirati vita folytatása van kitűzve. Szólásra feliratkotk: dr. *Ernst Sándor* és *Rakovszky István* s hir szerint a holnapi ülés folyamán fog felszólalni *Beöthy Ákos* is.

Apponyi átvándorlása. *Versz* városa ma *Zákó Milán* főispán elnökelete alatt közgyűlést tartott, amelyből a következő táviratot küldték gróf *Apponyi Albert*nek:

Nagyméltóságodat a magyar képviselőház elnökévé történt megválasztása, egyben ő császári és apostoli királyi felsége által valóságos belső titkos tanácsossá történt kinevezése alkalmából *Versz* város közönsége a mai közgyűléséből egyhangulag közlekedéssel üdvözli. *Weifert* főjegyző, polgármesterhelyettes.

A polgári perrendtartás. *Plósz Sándor* igazságügyminiszter, aki a nyári szünetet arra használta fel, hogy a polgári perrendtartásról szóló törvénytervezetet átdolgozza, a napokban elkészült és munkára. Az átdolgozásnál az ez év tavaszán tartott szerkezetellen felmerült vélemények, a sajátban megjelent, valamint az igazságügyminiszterhez beérkezett észrevételek beható megfontolás tárgyai voltak. A kereskedői körökből felhangzott óhajások következtében a könyvvivonati illetékességről szóló rendelkezés olyképp módosult, hogy bejegyzett kereskedőnek más, akár bejegyzett, akár be nem jegyzett kereskedővel szemben létrejött követelése, ha felperes az arra vonatkozó könyvvivonatot bemutatja, az utolsó bejegyzés keltől számított két éven belül a könyvvitel helyének bírósága előtt is perelhető. Azonkívül külön intézkedés vétetett fel arra nézve, hogy a kereskedő és iparos (abban az esetben, ha adósa elköltözik, három hónapban belül követelését még saját bírósága előtt perelhesse. Ezekon kívül az átdolgozott tervezet számos más újítást is tartalmaz; így például megengedi, hogy a bíróság az ítéletben felperes hozzájárulásával a kötelezettségnek részletekben való teljesítését szabja meg. Az átdolgozás a ja-

vaslat rövidítésével is járt, amennyiben a szakaszok száma 776-ra szállott le. Az igazságügyminiszter jelenleg a javaslat indokolásának revíziójával van elfoglalva, s mielőtt elkészül vele, a kész törvényjavaslatot az országgyűlés elé terjeszti.

Szederkényiek felirata. Szederkényi Nándor is nyújtott be ma felirat-tervezetet, amely az elnöklete alatt tanácskozó képviselők nézetét fejezi ki. Lényeges tartalma a következők:

A felirat azt mondja, hogy a választásokon évtizedeken át nem nyilatkozott őszintén a nemzet. Most azonban a kormány nemcsak nem valódi erőszakoskodással, hanem elismerés illeti meg pártatlan-ságáért és törvénytiszteletéért.

Sajnálatos dolog a javaslat szerint, hogy abban a nagy és változatos munka-programban, melyet a kormány a megnyitás alkalmából a Ház elé tárt, nincs benne a *parlamentis reform* kérdése. A párt a közsé-gyűlésnek való általános és titkos szavazati jognak a híve s elvárja a kormánytól, hogy a parlamenti re-formnak legalább legelőször is a legfontosabb kérdéseivel a legelőször foglalkozni fog.

Szól a javaslat a gazdasági helyzetéről, felpanaszolja a túlságos hadügyi terheket s arra a konkluzióra jut, hogy a nagy katonai készületeknek a nemzet összefogásával lesz a következménye. Követeli a nemzeti hadsereget. Magyar anyanyelvén, magyar tisztek által, magyar szellemben oktatva kell nevelni katonaságunkat, s ezt ki kell egészíteni az iskolai nevelés előkészítésével, a népek kora ifjúságától kezdve a löveggyver használatában való gyakorlásával, otthon a közsé-gyben, munkanélküli időben a tegyverforgatás egyéni kiképzés előmozdításával.

Az anyagi bajok orvosálására új erőforrásokat kell megnyitni a nemzeti termelés és megélhetés biztosítására. Ez pedig csak az önálló vámtérület behozatala által lehetséges. A gazdalkodásnak le kell szüntetni a földadóját. Reformálni kell egész adórend-szerünket.

Fajó szívvel látja fölrítati javaslatában a párt azt a véres háborút is, mely Dél-Afrika belsejében egy kis nép függetlenségének megsemmisítésére oly hosszú időn át dúl, amely a népek érzelmeit oly kínosan érinti.

Félgül arra kéri a javaslat a királyt, hogy tegye lehetővé azt, hogy Magyarország önálló és független állam lehessen; egy nemzetnek alárendeltsége, függése és egy idegen hatalom nyomása és kizsákmányolása meddővé teheti egész nemzedékek munkáját és soha a nemzet boldogulni nem fog, míg állami intézményeiről az idegen befolyás uramát el nem távolítja.

A csaszai mandátum. A csaszai választókerület szabadelpártjának harminc tagú küldöttsége dr. Hübsch Adolf csaszai ügyvéd vezetése alatt tegnap ajánlotta fel Láng Lajos egyetemi tanárnak a csaszai kerület jelöltségét. Láng Lajos, ki a küldöttséget lakásán fogadta, a jelöltség elfogadására készen nyilatkozott és a programbeszéd megtartását f. hó 17-ikére, vasárnapra helyezte kitárasba. A küldöttség ezután Ráth Péternél, a kerület eddigi képviselőjénél is tisztelgett, biztosítva őt a kerület maradandó hálájáról és ragaszkodásáról. Ráth Péter válaszában arra kérte a csaszaiakat, hogy Láng Lajosnak, a szabadelvűség e régi bajnokának megválasztását minden erejükből biztosítsák. Délben Láng Lajos fényes ebédet adott a küldöttség tisztelőire, amelyen báró Podmaniczky Frigyes, Berzevichy Albert, Hieronymi Károly, Erdély Sándor, Ráth Péter, Szentiványi Árpád, Smialovszky Valér, Angyal István, Kubinyi György és Baross Jusztin országgyűlési képviselők részt vettek. Az első felkölésztőt dr. Hübsch Adolf mondotta Láng Lajosra, aki ezután Ráth Péterre és a csaszai választókra emelt poharat. Képf Jakab is Ráth Pétert köszöntötte le, a csaszai kerület hájáját tolmácsolva neki eddigi működéséért és Láng Lajos jelöltségének hathatós támogatásáért. Smialovszky Valér báró Podmaniczky Frigyesét élte. Kubinyi György lelkes szavakban báró Popper Ármint köszöntötte fel, a tencsénmegyei szabadelvű-pártnak e buzgó elharcosát, miről a távollevő báró táviratilag értesítették.

KÜLFÖLD.

A pápa jubileuma. 1902 február 20-án lesz 24. esztendője, hogy Peci biornokot pápává választották. Miután nem lehet biztosan arra számítani, hogy a pápa megéri pápaságának huszonevődik évfordulóját, a római arisztokrácia egy évvel előbb, február hóban akarja megünnepelni ezt a nagy eseményt azáltal, hogy új arany tiarát ajánl föl a pápának. VI. és IX. Piuson kívül csak XIII. Leó ült 24 évig a pápai trónon. A pápának több tiarája van, köztük az, melyet I. Napoleon ajándékozott VII. Piusnak. Ez azonban csaknem kilenc évtizedig ült bir s így nemcsak hogy a pápa, de még egy erőtelj duzzadó ifju sem bírná sokáig a fején viselni. XIII. Leó, aki értesült a római arisztokrácia szándékáról, arra kérte a fekete főnemeseket, hogy a neki szánt arany tiarát lehetőleg könnyűre csináltassák.

A király az osztrák parlamentről. Semmi sem jellemzi jobban az osztrák parlamenti helyzet szomorúságát, mint az a körülmény, hogy maga Ferenc József király indítatva érezte magát kritika tárgyává tenni az osztrák parlament munkálatait. A király ugyanis Kaiser Agoston tanárt, a képviselőház alelnökét, kihallgatáson fogadta. Ő felsége Kaisert, ki ez alkalommal mutatkozott be neki mint a képviselőház első alelnöke, e szavakkal fogadta:

— Nagyon örvendek, hogy viszontláthatom önt. Önnek nehéz hivatala van és engem nagyon bánít, hogy a legfontosabb ügyek olyan lassan haladnak. Sőt úgy látszik, hogy a pártok közt az ellentétek az utóbbi időben nagyon kiéleződtek.

Kaiser alelnök az uralkodó szavaira így válaszolt:

— Az elnöki tiszt betöltése tényleg nehéz és a legfontosabb tárgyak gyors elintézése a jelenlegi házzabályok mellett nem könnyű dolog.

— Hogy a házzabályokat meg kell változtatni, azt ma már minden oldalon belátják, — felelte ő felsége. — Sajnos, hogy ezt még senki sem indítványozta. A sok sürgősségi indítvány nagyon akadályozza a költségvetés elintézését.

Kaiser ezután hangsúlyozta, hogy a képviselők sokszor kénytelenek némely ügyet ezen az uton a parlament elé vinni, mire ő felsége megjegyezte, hogy a parlament nagy feladatait szem előtt kell tartani, a költségvetés idejében el kell intézni és a parlamenti viszonyokat rendezni kell, mert ezt maga a parlament érdeke kívánja.

Miután Kaiser biztosította az uralkodót, hogy az ő pártja részéről minden meg fog történni, hogy a parlamentben a rend helyreálljon és ezáltal annak munkaképessége biztosítva legyen, ő felsége e szavakkal bucsuzott tőle:

— Az én meggyőződésem is az, hogy egy kis türelemmel rendbe lehet hozni a parlamenti viszonyait.

Török küldöttség a cárnál. Londonból jelentik, hogy a Times értesülése szerint a legközelebbi napokban rendkívüli török küldöttség érkezik Pétvárra, ahol fontos ügyekben fog tárgyalni. A küldöttség élén egy kiváló török államférfiú lesz, aki a szultánnal benső baráti viszonyban van és aki a szultán megbízásából már többször járt Oroszországban; vele megy a szultán titkára és több török államhivatalnok. A konstantinápolyi orosz követéségnek egy tagja el fogja kísérni a küldöttséget. Az elutazás napját még nem tudják.

A nápolyi panama. A nápolyi panama, amely oly szomorú világításba helyezte Olaszország városi adminisztrációját, nemhogy elismulna, sőt inkább egyre több piszkot vet a felszínre. A termékek visszáesés láttára a kormány indítatva érezte magát a már egyszer megejtett vizsgálatot szélesebb alapokra fektetni. Mint egy nápolyi távirat jelenti, *Giolitti* felszólította Saredo szenátort, hogy a nápolyi akucéit terjesztesse ki a jótékonyági bevételekre is, mert ott is roppant összegeket kezeltek el.

A zsidóvallású bírák kizárása. Kevésen mult, hogy a bajor parlamentnek egy szegényes törvényjavaslatot kellett tárgyalni. A bajor képviselőház pénzügyi bizottsága ugyanis *szavazategyenlőség mellett az elnök döntésével elvetette Heim centumpárti képviselőnek azt az indítványát, hogy zsidók csak korlátozott számban lehessenek bírák.* Az igazságügyminiszter *elfogadhatatlannak* mondotta az indítványt, mert a törvény egyenjogúnak ismeri el az összes felekezeteket. A liberálisokn kívül több centumpárti képviselő is az indítvány ellen szavazott.

A délafrikai szabadságharc.

Budapest, november 14.

Lord Kitchener táviró-legényei ismét hallgatnak: a csatáerről alig jönnékány szónyi hír. Hivatalos aget s je ön. Csak a Times kapott ma táviratot Middleburgból, e hó 13-áról keltezte, amely azt a jelentős hírt hozza, hogy két napóta fegyveres boerok mutakoznak Fokváros közelében. Már a minap is láttak jó délen, Hopefield mellett boer csapatokat, egy egész kommandót. Hogy minő kevére becsülk a boerok a Fokgyarmat déli részének angol őrségeit, arról bizonyoságot tesz az a körülmény, hogy ennek az imént említett kommandónak egy kis töredéke, mindössze hatvanfőnyi csapat, betört egy városba, South-Darlingba.

A Times ugyan hozzátézi, hogy az efajta betöréseket nem kell komolyan venni. Azt a eitylap sem tagadhatja, hogy elég komoly eset az, hogy ilyesmi egyáltalán megtörténhetik az angol gyarmat szívében.

A Reuter-ügynökség egy homályos értelmű, nyilván tendenciózus hírt küld szét Graaffreinetből, tegnapi kelettel. Így szól a távirat: Mindenütt egészen megváltozott a hangulat

az afrikander-szövetség irányában, mert a szövetség félrevezette híveit. Az afrikander-szövetségnek egy befolyásos tagja, *Mith* állítólag kijelentette, hogy teljesen szakítani akar az afrikanderekkel. Egy másik befolyásos tagja, John Enelit szemőkre vetette a szövetség vezetőinek, hogy elárulták híveiket s cserbenhagyták a szövetséget s azért felszólítja barátait, hogy irjanak alá egy nyilatkozatot, amelyben kijelentik, hogy kilépnek a szövetségből, mert az országra csak bajt hozott és szította a faji gyűlöletet.

Ez a hír egy állítólagos kijelentést és egy, mondó egy szövetségi tagnak felszólítását regisztrálja. Azt hisszük, hogy nincs is semmi jelentősége.

A háboru pangása és az angolokra nézve szomorú epizódjai természetesen nyomott hangulatot keltenek Londonban. Chamberlain azért minden befolyását latba vetette, hogy a háboru végre valahára intenzívebben folyjék. A hadügyi kormány nem kevesebb, mint 8 milio-zászlóaljad szőlított fel, hogy jelentkezzék önkéntes katonai szolgálatra Dél-Afrikába. Ez a felszólítás nem egybő, mint udvariaskodás, mert jaj annak a milio-katonának, aki nem engedelmekednek ennek a felszólításnak. Együttal intézkedések történtek, hogy még karácsony előtt minden rendelkezésre álló embert leküldjék Dél-Afrikába. A csapatok közül csak a szolgálatképtelen hadkiegészítő törzsek maradnak vissza, ugy hogy még karácsony előtt az egész milioia mozgósítását várják. Ezenkívül több elhasznált délafrikai ezredet ki fognak cserélni friss ezredekkel Indiából. Katonai körökben mindezeket az intézkedéseket Edward király kezdeményezésére vezetik vissza. Külföldi utjából való visszatérése után ugyanis a hadügyminiszter és Lord Roberts előtt eles kritika gyakorolt a *lassu hadvezetés* fölött s arra utalt, hogy új kísérleteket kell tenni, hogy a háboru még a koronázás előtt befejeztessek s ezért szükséges újabb és hevesebb offenzíva. Hamilton tábornokot leküldik Dél-Afrikába vezérkari főnöknek Kitchener mellé. Nagyon illetékes helyen azt tartják Kitcheneről, hogy abban a rögeszmében szenved, hogy mindent neki magának kell elvégezni, pedig ezalatt csak a hadvezetés szenved. Ezért Hamiltonnak, lord Roberts egyik legkitünőbb tanítványának Kitchener mellé való rendelése nmiképp bizalmatlanság is Kitchenerrel szemben. Valószínű, hogy Hamilton magával viszi Dél-Afrikába az új teret is, melylyel a háborut a legelőször idő alatt befejezhetni vélik.

John Hamilton tábornok ismételten kitüntette magát a háboruban. Ama kevés tiszt közé tartozik, akik ezéltöz hisz esztendővel, a boerok első szabadságharc alkalmával, a Majuba-hegy mellett vívott véres ütközetből élve kerültek ki. Sir George White alatt szolgált mint lovastiszt és az elandslagteie csatában, valamint Ladysmith ostrománál, ahol az angolok French tábornok vezérelte alatt állottak a boerokkal szemben, hősiésen és bátran harcolt. 1900. január 6-ikán, a Waggon-Hillen és a Casars-Campon föllállított csapatoknak a vezényletével bizták meg, épp akkor, amikor a boerok utolsó erőmegfeszítésükben a ladysmithi erődívenyeket ostromolták. Később annak a lovasított gyalogezrednek lett a parancsnoka, amely Lord Robertszel a boer köztársasagon kon át vonult Bloemfontein és Pretória alá. Lord Robertszel tért vissza Londonba, amikor maga Roberts is azt hitte, hogy vége van a háborúnak. A londoni hadügyi hivatalban ő lett Lord Roberts katonai titkára, mig most újra a haretérre szólította a király.

Mindez sok reménnyel tölti el az optimistákat. De a korai öröme alapos ürömöt esőpögtet a tapasztalt szakembereknek kritikája. Nagyon sok hitelre tált most már azoknak a szava, akik állítják, hogy még az angolokra nézve legkedvezőbb esetben is, tehát a fegyveres ellenállás megtérése esetén is korántsem lesz még a délafrikai kérdés megoldva. F. C. Selons, egy délafrikai vadász, aki a boerokat és Dél-Afrikát talán jobban ismeri, mint bármelyik földije, komoly mondatokban szól azokról a nehézségekről, melyek előállnának akkor, ha Angliának óriási áldozatok árán végre is sikerülne a boerok ellenállását megtörni. A következőket írja:

Nagyon kedvezőtlen a nézetem a délafrikai angol szupremáciáról, ha ez lenne a háboruskodás vége. Mert akár kompromisszummal végződik a háboru, akár a boerok leöldősése és fogságba jutása által, végeredményben még mindig így 300.000 boer felett kell az angoloknak uralkodniok. Ezeket pedig a mostani háboru az angolok legelkeseredéltéht ellenségeivé tette. Az angol uralom fenntartása tehát óriási pénzt fog jelentésíteni, mert nagy helyőrségeket kell tartani egész Dél-Afrikában. Hogy lehet ily országot 6000 angol mérföldnyire Angliától ily módon kormányozni? Teljes lehetetlen lesz, különösen akkor, ha Transvaal megszünt aranybánya lenni. Remélem, hamis próféta vagyok, de nem tudok világosságot látni a jövőben, mert az ország elpusztítása és a boer asszonyokkal és gyermekekkel való bánásmód egész nemzedékeken keresztül a boerokat Anglia legengesztelhetlenebb ellenségeivé tette.

Selomsnak igaza lehet: az angolok kegyetlenségét nem feleli el Dél-Afrika soha. A lapok tudósításából könnyen összeállítható volna ennek a háborúnak fekete könyve. S a világ összes lapjai gyűjtögetik ezeket a szomorú adatokat ennek a fekete könyvnek részére. Ma például a *Leipzigier Tagblatt* egy szemtanú elbeszélése alapján leírja *Cordua* boer hadnagy kivégzését. *Cordua* annak idején tudvalevőleg lord *Roberts* végeztette ki. A fiatal, alig huszéves hadnagyt angol kémek csalták tőrbe. Még tisztességes *katonai kivégzésben* sem részesítették, hanem odakötötték egy székhez s aztán öt angol katona a háta mögött fölélt s oly ügyesen löttek a szegény hadnagra, hogy az fölordított fájdalomában. Ezután hozzámert egy angol tiszt s revolverével a fölébe lött. Holttestét egy oltatlan mésszel telt gödörbe dobták, úgy hogy 14 nap mulva semmi nyoma sem maradt. Az ilyen epizódokat semmi békekötés sem feledteti el a boerokkal.

Middelburgból a következő részletek érkeznek *Lotter* boer parancsnok kivégzéséről. A halálos ítélet kihirdetése nagyon komor szertartással járt. *Maurice* őrnagy parancsára minden üzlet bezárták s az angol-hollandi lakosság parancsot kapott, hogy jelenjék meg a kivégzésnél. A foglyokat oly helyre vezették, melyet a helyőrség csapatai vettek körül. *Lotter* eleinte semmi félelmet sem tanusított, később azonban elájult. A várostól nyugatra eső halmon végezték ki. *Piet Wolfaardt* ugyanazon helyen végezték ki, míg *Schoemanst*, *Lotter* hadsegédét Tarkastadban lötték agyon. A *Daily News* *Maurice* őrnagynak azt a parancsát, hogy Middelburg lakóinak végig kellett nézni a kivégzést, örült gonozságnak mondja.

Berlin november 15.

Dr. *Leyds*, aki itt tartózkodik, azt beszéli, hogy a boerok kézkerítették a Fokváros közelében levő összes angol anyagraktárakat és az angol lovasság számára küldött összes újabb lőszállományt. Az angol kormány azonban szigorúan megtiltotta az ezt jelentő távirat közzétételét.

London, november 15.

A Reuter-ügynökség jelenti Middelburgból 13-iki kelettel: A jansenvillel kerület lovasított csapatainak egyik őrnagya 11-én esetepatába keveredett néhány szétvert zuurbergi boerrel. Az angolok kénytelenek voltak visszavonulni.

Fokváros, november 15.

Port-Elisabethből egy pestis-csétet jelentenek.

HIREK.

A sikkasztó monológja.

(*Mélyen sóhaj.*) A nehezén túl vagyok. Becsületesre mondom, nem volt sima munka. Egész más a pénzáros helyzete, ki benyul a kasszába és a legnagyobb komforttal rakja zsebre a pénzt. De nekem egész sereg technikai akadályokkal kellett megküzdenem. Igen, technikai és nem technikai. De hagyjuk az ortográfát és lássuk a geográfát. (*Könnyci mosolylyal.*) A sikkasztó pályáját a geográfia dönti el. Nem akarok henegegni, de van egy kis geográfiai tájékozottságom. Betéve tudom a szélességi és hosszúsági fokokat. Azonkívül lelkiismeretesen bemagoltam a vasuti és hajózási menetrendet. Hiába, kellő készség nélkül az ember semmi se megy. (*Legatottan.*) És nekem mennem kell, még pedig gyorsan. Nem bízom a rendőrségben. Sokat szidják, de néha korán kel és sikkasztót lel. (*Merengve.*) Sajnálom, hogy nem olvashatom a lapokat. Azt hiszem, szélesen tárgyalják ügyemet. Vajjon irnak-e vezércikket rólam? Közlök-eletraajom; hozzá-e aréképemet? Az eset megérdemelné. (*Keserően.*) De méltányolnak-e mindenkit érdeme szerint? Nem vagyok hiu ember, de bosszantana, ha Falkai renoméját nem tudnám elérni. Pedig ha csak némileg igazságosak akarunk lenni, én Falkaihoz képest brigadéros vagyok. (*Felugrik.*) Ah, a brigád! (*Káján mosolylyal.*) A fiuk rossz néven fogják venni feltűnő eltűnésemet. Sajnálom, de végre is nem áldozhatom fel jövőmet apró húságokért. Megengedem, hogy jó szónok voltam, de minden Demosthenesnél szebben beszélt a tett. (*Nyugtalanokoda.*) A pályaudvarban egy detektívét láttam. Ennek az embernek az arca folyton a szemem előtt lebeg. Pedig közönséges arc, de föltűnően hasonlít a vasuti kalauz arcához.

Hátha testvérek! Nem szeretném. Ebben a pillanatban lehetőleg távol kell állnom minden detektívtől. Sőt a detektívek rokonaitól is. Egész más, ha a délamerikai partokat elérem. (*Páthosszal.*) Ah, Kolumbusz Kristóf óta senki sem epedt oly sováran az Újvilág partja után, mint én. Becsületesre mondom, képes lennék újra felfedezni Amerikát, különösen azokat a részeket, amelyekkel nem kötöttünk a kiadásra nézve szerződést. Erre nagyon vigyáznom kell. (*Elégedetten.*) Szerencsére tanultam egy kis közjogot, Paraguyát és Uruguyát úgy fogom kezelni, mint a bélpoklost. Azokkal van szerződésünk. De mindenek fölétt kerülni fogom az anizskártyákat. Nem írok egyet sem. Soha! Utálom az egész anizskártya-kultuszát. Csak olyan buta embereknek való, mint Falkai. (*Zsebéhez kap.*) Rendben van, itt a pénz. Ötszáznyolcvanpöncezer korona. (*Kéjesen.*) Még dollárokra váltva is csinos összeg. Fel fogom váltani. Rendezni fogom a valutát véglegesen. (*Megszepenne.*) A váltásnál óvatosnak kell lennem. Fröhlichet is akkor csipték el, mikor 40.000 forintnyi értékpapírost akart beváltani Okulni kell a történelem tanulságain. Szerencsére a sikkasztások terén hazai történelmünk olyan gazdag... Csombor, Krivány, de főleg Csombor. Oh, vajha már ott tartanék, hogy az én ügyem is elévült. Persze, az nem megy olyan hamar. A fő, hogy a pénz ut van. Igen, itt van. (*Elragadtatással.*) Becsületesre, nincs pokolibb gyönyör, mint ezereket váltani. Ha eszembe jut, hogy a kollégáim mint feszítettek, mikor a kávéházban egy tizest váltítottak. (*Fitymálva.*) Fi done, tizes! Hát ilyen pénznem is létezik? Nevetséges pénznem. (*Ajkával csettent.*) Becsületesre, csinos összeg. Vethetem volna néhány ezressel többet. De minek? Igen, azt kérdeni, minek? Egy huszonhárom éves, jónevelésű fiatal emberhez a szerénység illik. Az én koromban kevés ember rendelkezik ötszáznyolcvanpöncezer koronával. Hiszen nagykoru sem vagyok. Hahaha! Ez a legszebb a dologban! Még tulajdonképpen gyámság alatt állok. (*Kihívóan.*) Azt hiszem, igen szépen nagykorúsítottam magamat. (*Elgondolkodva.*) De meg kell tanulnom bánni a pénzzel. Van elég kísérleti anyagom. Csak biztos, szolid vállalatokba fektetem. Semmi kalandozás. A tőke óvatos. Eljen a vagonos osztály! Minden ugy van jó, ahogy van. Nekem beszélhetnek a szocialisták. (*Zsebeit tapogatva.*) Még alig költöttem ötven forintot. Nevetségesen fukar vagyok. A lelkiismeretem... (*Meghökken.*) Lássuk csak, hogy állok a lelkiismerettel? A főváros érzékenyen megkárosítottam. Ez bizonyos. Az is bizonyos, hogy a főváros finansziái nem ragyogók. Igaz, hogy a kölesönt szépen jegyezték, de azért a pénzügyi bizottság... Bánom is én a pénzügyi bizottságot! Ez a lecke nagyon jó a fővárosnak. Ne tessék a magasabb állású hivatalnokoknak olyan kényelemszeretőknek lenni. Ne bízzanak százereket szegény ördögökre. Ne tessék a sikkasztást provokálni! Igen, igen, ez demoralizáló állapot. Ennek véget kell vetni. (*Felemelt fövel.*) Oh, milyen szépen tudnék én erről szónokolni. De minek? A pénz szaval, a kutya talpal. Lehet, hogy elvontam néhány rongyos forintot kulturális céloktól, (*néhányve*) de a kultura majd csak segít magán. Osmerem a jó, öreg kultúrát. (*Kínés a vagon ablakán.*) Allomáshoz érünk... Egy zsandár... Ki nem állhatom ezt a fajátját az embereknek. Még egy zsandár... Valóságos rendőrálam vagyok! Becsületesre mondom, ez botrány s ha valaha Amerikában bevalasztanak a szenátusba, úgy befutylók a csendőröknek. (*Összehuzza magát.*) Hanem addig szívesen kiegyezném velük ötven percentben...

Lucián.

Budapest, november 15.

— BUDAPESTI NAPLO. November 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés

ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Edvárd király koronázása.** VII. *Edvárd* angol király koronázására nagyban készül London. *Albert* hercegnek, *Viktoria* királynő férjének koronázásán a napokban a többi koronázási jelvényekkel együtt kivették a lepecséteit ládából, hogy VII. *Edvárd* koronázására oldszítsék. Azt tervezik, hogy az angol kincstár legbecsebb drágakövéit, a *Kohinoort*, a világ egyik legnagyobb és legértékesebb gyémántját, a koronába illesztik. A koronázási ünepségek igen lényesnek ígérkeznek. A király a legjobb egészségben van és teljesen jól érzi magát. A londoni lapok legább naponta ezt konstatálják.

— **Sub auspiciis Regis.** A király megengedte, hogy a budapesti kir. magyar tudományegyetemen az 1900/1. tanévre szülőlag *Zemplén* Győző bölcsészettudorrrá, ifj. *Chorin* Ferenc pedig jogtudorrrá *sub auspiciis Regis* avatassanak föl és egyszersmint dr. *Zsitvinszky* Mihályt, a vauás- és közoktatásügyi miniszternek államutkáráit, fölhatalmazta, hogy a fölvatásoknál nevében közbenjárjon.

— **Német tiszték Bécsben.** Ma délután *Hirschberg*ből Bécsbe érkezett az 1. sziléziai vadászszázalaj tisztiküldöttsége, hogy bemutatkozzék a zászlóalj új tulajdonosának. *Ferdinánd* Károly főhercegnek. A küldöttség, amely *Beck* alezredesből a zászlóalj parancsnokából, továbbá *Normann* századosból és *Frankenberg* főhadnagyból áll, holnap délelött *Ferdinánd* Károly főherceghez, délután pedig a királyhoz megy kihallgatásra.

— **Csatáry Lajos születése napja.** *Csatáry* Lajos miniszteri tanácsos, a MAV. közegészségügyi osztályának vezetője, holnap, november 16-ikán üli meg hetvenedik születésnapját. A kiváló tudós, akit ebből az alkalmából elhalmoztak szerencsekívánatokkal az ország minden részéből, végig küzdötte az 1848/49-iki függetlenségi harcokat; a meháiai ütközetben 1849. augusztus 22-ikén súlyosan megsebesülve vitték török földre, ahol századosi rangjának megtartásával a *Damaszkusban* táborozó 6-ik arab lovasezredhez osztották be. E rangjában résztvev a Libanonban a druzok ellen folytatott harcokban; annesztálval visszatérten, Bécsben orvosi tanulmányokat végzett és már 1855-ben tudori oklevelet nyert. Feladatául tűzte ki a törvényeszkői orvostan és a közegészségtan művelését; nagykiterjedésű nyelvismereteivel hasznos szolgálatakat tett hazájának, valahányszor részt a magyar kormányt, részint az országos közegészségügyi tanácsot Európának majdnem minden fővárosában ülésező nemzetközi kongresszusokon képviselte, melyeken mint elnök és másod-elnök gyakran német, francia, olasz, angol és török nyelveken vezette a tárgyalásokat. Magyarország egészségügyének egyik oszlopos szővője és előmozdítója s az országos közegészségügyi tanácsnak, melynek megalkotásába befolyt, nemcsak tagja, de 1868 óta fáradhatlan jegyzője; alig van az országban egészségügyi intézmény, melynek kezdeményezésében része nem volna. Különös jártassággal tervezte a vasuti egészségügyet s e téren nemcsak a hazában, de ugy a német birodalomban, mint Franciaországban és Belgiumban elismert tekintélyre tett szert. A politikai téren is működött mint a Deák-párt rendületlen híve, azok közé tartozott, kik szemben *Tisza* Kálmánnal megalkották Bihar megyében a Deák-pártot. 1-68 február 23-án a *Pesti Napló*ban megjelent *Hová tartozunk?* feliratu cikke nagy figyelmet keltett, valamint számos hirlapi cikkei melyek a hazai és külföldi lapokban koronként megjelentek. A 43-as honvédek ügyét *Csatáry* Lajos mindenkor a legmelegebben karolta fel és megszüntette amaz ellentéteket, melyek e körül nem ritkán támadtak. A 48-as honvédekhez felügyelőbizottságának elnöke és az országos honvédbizottság alelnöke. *Csatáry* Lajos mint tanár is nagy munkásságot fejt ki. Előadásait a jogi egyetemen folyton 3-400 jogász hallgatja. Az ünnepeit férfi testi és s elemi ereinek teljes frissességével, lankadatlanul folytatja a hazára és emberiségre üdvös működését.

— **Szalvator főherceg Ithaka szigetén.** *Athén*-ből jelentik, hogy *szalvator* főherceg most *Ithaka* szigetén tartózkodik, ahol hat hónapig szándékozik maradni. A gazdag *ithakaiak* közül több telajánlotta villáját a főhercegnek, aki — míg alkalmas helyet nem talál — yaktán lakik, mely a kikötőben horgonyoz. A főherceg ecsettel palettával és fotográfáló készülékével barangol, a be a csodaszép vidéket s a legesztelelenebbül érintkezik a néppel, mely őt naivságában kapitány urnak vagy admirális urnak szólítja. Hogy mit képzél az *ithakai* benszüllött egy főherceg hatalmáról, azt nagyon szépen mutatja az, hogy a feyencek éjjel egymásután szöknek meg s a yakthoz usznak a főherceg oltalma alá. A főherceg azonban, miután új száraz ruhát adott nekik s megvendégelte őket, másnap reggel visszaadta őket a városi hatóságoknak.

— **Botrány az egyetemen.** A mai napon több érdekes részlet szivárgott ki a tudományegyetem falai közt történt sajnálatos esetről. Kitudódott, hogy *Bischitz* Andor formális beszédet intézett a tanárokhoz, miután az alapvizsgálat eredményét kihirdették.

— A mai vizsgálat, — így szól dr. *Bischitz* — s a mulatt tapasztalatai is meggyőztek arról, hogy a tanár uraktól feleleteink igazságos megítélését nem várhatjuk. Önöknek csak egy kívánságunk van, minél több pénzt vizsgadíj címén bezebebelni. Ezen a rendszeren változtatni kell.

Mikor a vizsgáló-bizottság elnöke, dr. *Timon* Ákos ezért rendreutastotta, *Bischitz* most már *Timon* ellen fordult sértő fellépésével.

— Hogy hívják ezt az embert, kérdi *Timon*, a többi ifjúhoz fordulva.

— Felesleges ezt társaimtól kérdezni, *Bischitz* Andor vagyok, most már csak volt egyetemi hallgató.

Az elnök erre a pedellussal akarta kivezetettni a magáról megfélemezett fiatalembert, de ez, szinte megbánva viselkedését, csöndesen eltávozott.

Egy félhivatalos könyomatos ma nyilván a tanári kartól nyert információ alapján azt jeleníti, hogy dr. *Mariska* Vilmos nem is tagja az első alapvizsgálati-bizottságnak és így a szóban forgó incidensnél jelen sem lehetett. A vizsgáló-bizottság dr. *Timon* Ákos elnökből, dr. *Schwarz* Gusztáv és dr. *Király* János vizsgáló-biztosokból állott.

A jelöltek a római jogból dr. *Schwarz* Gusztáv, a jogtörténetből dr. *Király* János kérdezte. A botrányt okozó *Bischitz* Bandi Endre joghallgató dr. *Schwarz* Gusztáv jelenlétében dr. *Király* János vizsgálta, aki sugár miatt egy másik joghallgatót már a vizsgálat folyama alatt kiutasított. A midőn dr. *Timon* Ákos mint elnök a vizsgálatok eredményét kihirdette, *Bischitz* először a vizsgáló-biztos és a vizsgáló-bizottság ellen intézett durván sértő és fenyegető kifejezéseket, majd midőn az elnök ezért őt a teremből kiutasította, távoztában az elnököt is hasonló sértésekkel és fenyegetésekkel illette. A bizottság azonnal megtiltotta a fegyelmi feljelentését az egyetem rektoránál. Revoltvert azonban *Bischitz* kezében a bizottság tagjai nem láttak.

Felkértek bennünket annak a kijelentésére, hogy *Bischitz* Lajosnak Andor nevű fia, aki IV. éves joghallgató és aki eddig összes vizsgáit kitüntetéssel tette le, nem azonos és semmi rokoni viszonyban sem áll azzal a *Bischitz* Andorral, akiről a mai lapokban az egyetemi botrányról kapcsolatban szó volt.

— **A király és a partnere.** Azokra a régi jó király-anekdótákra emlékezett kissé az a tarokk-történet, amely itt következik, amikben még hirtelen leütné a lejtőt az uralkodó annak, ki nem tetszett neki. Ma már ez nem megy ilyen egyszerűen s ezért valószínű az, hogy van a történetben némi tulzás. Különben a N. W. J. irta meg elsőnek. A lelke rajta.

A mi királyunkról van szó, akiről kevesen tudják, sőt magunk se tudtuk eddig, hogy szenvedélyes tarokkjátékos. Hármas tarokkot játszik a legszevisebben és csak jó partnerrel, akitől nem könnyű elyerni a krajeárokat. A játék tudniillik krajeárba megy. Különösen vadászatok alkalmával szeret tarokkozni a király, esténként, amikor már pihenhet a vadász, a királynak sincs semmi dolga s akcióba léphet a kártyás. A kompánia másik két tagja nem mindig nagy ur. A földoloz az, hogy vigyázzon a pagátára.

Legutóbb azonban megesezt egy estén, hogy az egyik játékos bement a pagát utimót. Biztosra vette, hogy meg is csinálja. A király azonban ügyesebben játszott s elfogta a pagátot. A partner olyan nagy drukknak volt, hogy azt se tudta, hogy mit beszél. Mikor látta, hogy elveszti a pártit, a térdére csapott s dühösen kiáltott.

— Hallatlan! A fickónak még egy tarokkja van. (Németül ez valószínűbb hangzik. A német *Karl* nem is egészen azonos a magyar *fickóval*. Kedélyesebb valamiké.)

Azonban kissé mégis kedélyesebb annál a hangnál, amelyet használni lehet a királyljal szemben. Ezt rögtön észrevette a partner is és — a N. W. J. szerint — a király lábaihoz vetette magát s úgy könyörgött bocsánatért. Valóságos önkivületi állapotban volt, amikor olyan furán fejezte ki magát...

A király mosolyogva bocsátott meg neki.

— Egy igazi tarokkjátékosnak igen szenvedélyesen kell játszani — azt mondta.

— **Orvosok lakomája.** A budapesti VII. kerületi orvos-társaság este a Metropole-szálloda külső termében társas-vacsorát rendezett, melyen az erzsébetvárosi orvosok legnagyobb része résztvett. Jelen voltak: Dr. *Schermann* Adolf tiszti főorvos, dr. *Hudomel* József főv. bizottsági tag, dr. *Jurking* Emil főorvos, dr. *Ervény* Miksa ker. orvos, dr. *Felék* Sándor tiszti orvos, dr. *Dimitreanu* rendőrorvos, dr. *Höng* Izó, az *Orvosok Lapja* szerkesztője, továbbá *Scheiber* Sámuel, *Gross* Sándor, *Renner* Adolf, *Fuchs* Dávid, *Szabó* János, *Medvei* Béla, *Lichtmann* Samu, *Patai* Samu gyak. orvosok és mások. Az első tekiöszöntőt dr. *Höng*, az orvos-társaság titkára mondta dr. *Schermann* elnökre,

aki lendületes beszédben köszöntött fel ezután a társaság tagjait. Dr. *Lichtmann* poharát dr. *Höngre* emelte, aki az új orvos-társaság gépezetének mozgató rugója. Dr. *Wallo* Rezső *Jurking* és *Hudomel* alelnököket élte, majd *Ippen* József *Waldmann* Fülöpöre emelte poharát. Végül *Lichtmann* a kerület legöregebb orvosát, *Scheiber* Sámuelét élte. A társaság a késő éjjeli órákig maradt együtt kedélyes hangulatban.

— **Hazay István temetése.** Ma délután helyezték örök nyugalomra dr. *Hazay* István miniszteri osztálytanácsost, *Szell* Kálmán miniszterelnök titkárát. Ravatárára ma délelőtt is sok koszoru érkezett köztük egy pálmagyalból és friss virágból tont koszoru van. széles szalagján a föllírással: *Szell Kálmán — az én szeretett, hi, felejtethetlen Hazaynak.* *Hegedüs* Sándor ker. kedelmi miniszter az elhunyt öccséhez ezt a táviratot küldte:

Szegény boldog emlékü bátyját igen becsültem és vele igen rokonszenveztem. Megdöbbenett a szomorú gyászot, mely családját érte. Fogadják öszinte, mély részvételre kitéjezését, melynek a családnál és annak idején az elhunyt édesanyjánál leendő tolmácsolását kérem.

Hegedüs Sándor.

A temetési szerződés délután fél négykor kezdődött a József-körút 9-ik szám alatt lévő gyászházban. Ott voltak a gyászoló család tagjain kívül *Szell* Kálmán kormányelnök, báró *Fejérváry* Géza *Wlassics* Gyula, *Lukács* László és *Cseh* Ervin miniszterek, *Tarkovich*, *Szell* Ignác, *Zsilinszky* Mihály, *Gulner* Gyula államtitkárak, *Vörösmarty* Béla, a kuria másodelnöke, *Csáky* Albin a főrendiház elnöke, *Sölley* Sándor, *Sternényi* József, *Jeszzenszky* Sándor, *Forster* Gyula, *Fasho-Moys* Sándor, *Romy* Béla, *Berczik* Árpád miniszteri tanácsosok *Székhely* Ferenc főügyész, *Kovács* Gyula és *Emmich* Gusztáv udvari tanácsosok, *K. Lippich* Elek, *Zsedényi* Béla *Vértessy* Kálmán, *Gerenday* György és *Szohner* Antal miniszteri osztálytanácsosok *Kudnay* Béla főkapitány, *Marx* János miniszteri tanácsos, az államvasutak igazgatója, *Hutyra* Ferenc az állatorvosi főiskola rektora, *Popovics* Sándor miniszteri tanácsos, *Fabiny* Teofil, *Kobek* Ferenc, *Jusch* Gyula *Visoniai* Soma, *Tuba* János képviselő, *Kornfeld* Zsigmond a tiszte elnöke, *Herman* Ottó, báró *Spienyi* Odön rendőrtanácsos, *Szigeti* Imre, *Nagy* Miklós, *Butog* Jenő egyetemi tanár. Az irói viágból megjelentek: *halkosi* Jenő, az Otthon elnöke, *Vézi* József az Újságról Egyesületének elnöke *Pekár* Gyula *Gajári* Odon *Márkus* Miksa, *Adorján* Sándor dr. *Hertzka* Tivadár *Herczeg* Ferenc *Kozma* Andor. Megjelentek ezeken kívül *Réczy* Imre, *Földes* Béla, *Gross* Emil, *Dimer* Gusztáv és *Hauszmann* Alajos egyetemi tanárok. Testületileg kivonultak a miniszterelnökség és a sajtóosztályi tisztviselői és nagy számban voltak a többi minisztériumok tisztviselői is. A Vöröskereszt ápolónői szinten testületileg vettek részt a temetésen. A gyászszertartás negyedél órakor kezdődött. *Horváth* Sándor evangélikus lelkész vezegte. Megható beszédet bucsuzatta a halottat, kiemelvén pártatlanul nemes szívét és fiai szeretetét a szülője iránt, amely reá nézve oly tragikussá vált. A bucsuztató után a gyászkoosira helyezték a koporsót, amelyet hosszú koosir kísért ki a kerepesi-úti temetőbe, ahol a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

A miniszterelnök kikísérte bü, kedvenc munkatársát egészen a sír széléig és a ködös esős esthomályban követve *Tarkovich* József államtitkáról, *Berczik* Árpád miniszteri tanácsostól és *Huszár* Adolf királyi tanácsostól, ott maradt, amíg csak a koporsót le nem eresztették a családi sírboltba és amíg a gyászszertartást végző lelkész utolsó imáját el nem rebogte a halott nyugovóhelye előtt.

Már ma délelőtt *Kobek* István országgyűlési képviselő felkereste *Szell* Kálmán miniszterelnököt a képviselőházban hogy a család nevében köszönetet mondjon azért a lélekemelő megemlékezésért amelyet a miniszterelnök a szabadelvűpárt tegnapi ismerkedési estéjén szentelt korán elhunyt munkatársának. Majd pedig *Berczik* Árpád miniszteri tanácsos köszönte meg, ugyancsak a család nevében, mind azt a gyöngédséget, amelyet a miniszterelnök az elhunyt iránt tanusított. A miniszterelnök azt válaszolta:

— Nekem ne köszönjete! Nekem inkább kondoleáljatok, mert én a legtöbbet vesztettem benne, hisz édesanyja után én szerettem őt a legjobban. Engem sujtott ez a csapás a legérzékenyebben.

A szabadelvű pártkor tegnapi bankettjéről egy szemtanú a következőket beszéli: Felejtethetlen lesz előttem az a jelenet, amidőn a miniszterelnök a szabadelvűpárt bankettjén fölkel és beszéde elmondásához fogott. Hangja remegett a megindulástól és látszólag, hogy alig tudja visszafojtani könnyeit. A beszédnek Hazayról szóló passzusát a meghatottságtól vibráló hangon mondta el és az egyes mondatok között tartott nagy szünetek mutatták mily nagy erőfeszítésbe kerül, hogy túlaradó érzelmeit visszafojtsa. A jelenet az egész gyűlékezetre mély benyomást tett, mert noha mindenki tudta, mennyire kedvelte a miniszterelnök bü tisztviselőjét, senki sem sejtette ennek

a viszonyoknak oly bensőségét és senki sem tételezte fel, hogy az államférfi a politikai élet ridég küzdelmei közepette is annyira meg tudta őrizni szive gyöngédségét és melegségét, hogy tisztviselőjének ragaszkodását nemcsak külső elismeréssel, hanem érzelmeinek melegségével is viszonozza.

— **Uj udvari tanácsos.** A hivatalos lap mai száma jeleníti a király dr. *Marjanovics* Lukácsnak, a zágrábi egyetem nyilvános rendes tanárának a magyar királyi udvari tanácsosi címet adományozta.

— **Brazília Dumontnak.** Santos-Dumontot nagy kitüntetés érte. A brazíliai kamara ugyanis egy százezer contos nemzeti ajándékot szavazott meg neki, amely körülbelül 260 ezer koronának felel meg. *Augusto Severo* brazíliai képviselő, aki földje Santos-Dumontnak és aki maga is sokat foglalkozott a kormányozható léghajó problémájával, tette azt az indítványt a kamarában, amelyet egyhangulag elfogadtak.

— **Testvériség.** Kálbörben, Nagy-Küküllő vármegyében derekasan ünnepelte meg az új községhez fölavatásának ünnepét a falu magyar és román lakossága. Baráti kezet nyujtott egymásnak a két eddig ellenségeskedő tábor. Ők maguk jelentették be a kibékülésüket a miniszterelnöknek ebben a telegrammban:

Kálbör község új háza fölszentelése alkalmából *Báldy* László főispán, *Somogyi* István alispán és *Serbán* Miklós fogarasi képviselővel ünnepelt magyar-román társaság. áthatva az édes haza iránti szeretettől, kibékülve fog kezet s bizva a boldog jövőben, üdvözli nagyméltóságodat s törhetlen ragaszkodását s bizalmát fejezi ki. Kálbör község elüljárósága.

Ha sok más vidékről is ilyen telegramm vinnének a postások a miniszterelnöki palotába, sok kellemetlen és végeredményében hiábavaló kérdésnek lenne egyszerre vége.

— **Dr. Zselinski Szilárd.** Még nem az, de már hónap ilylenkor valószínűleg doktorrá válik. Azért nevezetes ez az eset, mert *Zselinski* Szilárd mérnök és ő lesz az első Magyarországon aki doktori diplomát kap a műegyetemen. Disszertációját, amely Budapesti tárgyai viszonyainak rendezését tárgyalja a fővárosra való tekintettel — már elbírálta a bizottság és el is fogadta. A szóbeli vizsga pedig hónap lesz a mérnöki szakosztály dékánja, *Lipthay* Sándor, *Kovács* Sebestény Aladár és *Kernel* Antal tanárok előtt. *Zselinski* Szilárd különben maga is magántanár a műegyetemen.

— **A Budapest III. ker. Polgári Kör e hónap 25-ikén este 8 órakor saját termeiben (Korona Vigadó) könyvtáranak javára hangversenyyel egybekötött zártkörű táncvigalmat rendez.** A hangversenyen közreműködnek: *Blaha* Lujza *Delli* Emma, *Fedák* Sári, *Lichtenstein* Dóra, *Siklós* Albert zongora-művész, *Kovács* Mihály, *Kemény* Arthur. A tánczenét a honvéd zenekar szolgáltatja.

— **Buesu a Lipótvárosban.** A mai napon volt Szent Lipótnak a lipótvárosi Bazilika védőjének névünnepe. Az évente szokásos buesut ebből az alkalomból november 17-ikén, vasárnap tartják meg a Lipótvárosban. A Bazilikában reggel hét órától kezdve istentiszteletek lesznek. Délelőtt tíz órakor a nagy misét *Lollok* Lénard prépost plébános celebrálja, míg az ünnepi beszédeket *Zatkovics* Béla és *Vodicska* Lajos káplánok tartják.

— **Az angol királyné koronája.** A *Le Journal* közli azt a kissé valószínűtlenül hangzó hírt, hogy VII. *Edvárd* angol király koronát rendelt *Alexandra* királyné számára, amelynek főkéessége a híres *Kohinoor* grémánt lesz. Hogy mily értéke lesz ennek a koronának, arról fogalmat ad az, hogy magának a *Kohinoornak* értékét ötven millióra becsülik.

— **Az új bejelentő-hivatalok.** A jövő év első napjától kezdve nemcsak az állandó lakókat, hanem az átutazókat is kötelezőleg nyilván kell tartani s ezért máris nagyban dolgoznak az új bejelentő hivatalok szervezésén. Az új hivatalokat a budapesti bejelentő-hivatal mintájára szervezik. Egy hivataltömb, egy irnok és egy díjnak lesz a hivatal személyzet. Ilyen hivatalokat azonban csak a nagyobb városokban állítanak föl, a községekben a jegyzői irodák végzik a nyilvántartás munkáját.

— **A királyházba.** A Ferenciek-terén Budapestben helyeztetett át nemrég a Budapesti takarékpénztár és orsz. z. k. részvény-társ. osztályosjátékosztálya, mely intézet, mint általában tudva van, csak nemrég fizetett ki egymásután két nagy lönyvéreményt szerencsés osztályosjegy vetőnek. Miután az új húzás már jövő héten kezdődik, ajánlatos mielőbb ezen intézetről sorsjegyet vásárolni. Egy egész sorsjegy ára 6 rt. egy fél 3 rt. egy negyed 1 forint 50 krajcár. Vidékről legőrszerűbben postátalványon.

— **Vörheny és kanyaró.** *Márisch-Osttraub*ban járványosan terjed a vörheny és a kanyaró. Tegnapi bezárták az elemi iskolákat. Vörhenyben már sok gyermek meghalt.

— **Az orléanski herceg** megelégedésének jeléül az udvari szállítói címet adományozta *Weiner* és *Grünbaum* cégnek.

— **Evangélikusok konventje.** Az evangélikus egyház ma iolytatta egyetemes konventjét báró *Prónay Dezső* és *Baltik Frigyes* püspökök elnöklése mellett. A mai gyűlés elején megalkotották a konvent összes szabályozásait, melyeknek tagjai nagyrészt a régi maradtak. Hosszabb vitát idézett föl az orosházi gyűléseknél a terjesztése az óvadó tanítók fizetésrendezésében. Különféle okokból ugyanis szükségessé vált az orosházi tanítóknak új alapon való fizetés szabályozása. A kérvényt az esperesség útján, a kerület mellőzéssel terjesztették föl. A konvent *Veres József*, *Foszvák Sándor* és mások fölszólalásai után úgy határozott, hogy a kérvényt visszautasítja, mert nem az illetékes egyházi hatóság, vagyis nem az egyházkerület útján terjesztették a konvent elé. Dr. *Zsigmond Jenő* egyetemes főjegyző az egyetemes közalpi fősztására tesz javaslatot, amit a konvent elfogadott. Az egyházkerületek a kultuszminiszter fölhívására beletjesztették a segédlelkészek kongruájára szükséges összegeket és e kimutatás alapján a pénzügyi bizottság azt javasolja, hogy az 1902. évre 8000 korona utalványoztassék, amely összeget az egyházkerületek között egyenlően kell fölosztani. A közgyűlés kimondotta, hogy a 8000 korona állami segítséget lehetőleg egyenlő részben osztják szét. Elhatározta a közgyűlés, hogy a kormánytól új megürögöt az 1848. évi XX. törvény-cikk végrehajtásáig. A közgyűlés tudomásul vette a Hrabovszky Zsigmond-féle alapítványról, az egyházkerületekben megtartott lelkesítő vizsgálatokról szóló jelentést. E jelentések tudomásulvétele után még néhány jelentéktelen ügyet intézett el a közgyűlés, mire a napirend kimerült, s báró *Prónay Dezső* egyetemes felügyelő a közgyűlés tagjainak megköszöntő részvételméért, *Baltik Frigyes* püspök pedig az egyetemes felügyelőnek mondott köszönetet a közgyűlés pártatlan és tapintatos vezetéséért. *Baltik Frigyes* elnök püspök buzdó imájával ért véget a háromnapos közgyűlés.

— **Képviselek ünneplése.** Abból az alkalomból, hogy a 30 év óta tennélő *Fővárosi Iparos Kör* titkárait *Barta Ferencet* és ügyészét dr. *Molnár Akost* országgyűlési képviselőkné választották, tegnap társasvacsorát rendeztek a kör korepesi-utí helyiségeiben. A kör elnöke *Ráth Károly* volt országgyűlési képviselő üdvözölte az ünneplőket, valamint a társaságukban megjelent vendégeket s utalt arra, hogy a jelen országgyűlés napirendjére kerülő nagyfontosságú közgazdasági és iparpolitikai kérdések mennyire kívánatosak azok a törvényhozásoknak, az különösen a parlament újabb generációjának, a szakkerületekkel való társas érintkezést is. Felköszöntöket mondatk: *Czettel Gyula*, *Cserna Lajos*, *Mezey Péter*, *Vikár Béla*, *Eöry János*, *Ransch Ferenc*, *Szöher Károly* és ezekre dr. *Bartha Ferenc*, dr. *Molnár Akos*, *Lengyel Zoltán* és *Papp Elek* képviselők lendületes beszédekkel válaszoltak.

— **A glasgovi kiállítás sikere.** A glasgovi kiállítást november 9-én zárták be és az eredmény minden tekintetben kitűnő. A kiállításnak tizenegy millió látogatója volt és a tiszta jövedelme százszázalékos (kétfélszázöttszáz ezer korona). Tekintve, hogy a kiállítások mindig deficitet szököttk zárulni, ez az eredmény igazán páratlan.

— **Házasság.** Fényes esküvő volt csütörtökön délelő a Dohány-utcai izraelita templomban. *Benedikt Ottó*, a Hitelbank tisztviselője vezette oltárhoz *Roheim* lonkát, *Roheim Nánán* vállalkozó leányát. Az esküvői szertartás nagyszámú előkelő közönség volt jelen. *Baumgarten Soma* budapesti nagykereskedő eljegyezte *Wexler Inke* kisasszonyt *Miskolcra*.

Fleiszig Sándor e hó 24-ikén esküszik örök hűséget *Hódmező-Vásárhelyen Nagy* lonka kisasszonynak, *Nagy József* leányának.

— **Elítelt vasuti rabló.** Kasselben az esküdt-szék ma tizenharmadfélvi fegyháza ítélte *Rothberger* János volt vasuti hivatalnokot, aki a robogó vasuton ki akarta rabolni és meg akarta gyilkolni *Westruhm* drezdai kereskedőt. A rablói kősséget akkor a vonatvezető akadályozta meg.

— **Eltűnt kereskedő.** Budie Eddének előbb Bécsben egy nagyszabású női divatárú-üzlete volt. Két év előtt Budapesten a Váci-utca 7. szám alatt *Maison de Blanc* címen fényesen berendezett üzletet nyitott. E hónap 10-ikén rakitárát potom áron két parthieárú kereskedőnek eladta. Azután megszökött, amivel hitellezőt érzékenyen megkárosította. A Budapesti Hitellező Védőgyűlés a Budie ellen feljelentést tett dr. *Herzfeld Samu* ügyvéd útján. E panasz következtében *Berdei* rendőrkapitány Budie letartóztatására íránt sürögősen intézkedett, egyben pedig a váci-utcai üzletet büntügyi zárlat alá helyezte.

— **Almatermés novemberben.** Három darab szépen kifejlett almát hoztak ma be szerkesztőségünkbe. Egy ágon termett a három alma *Oldh* János államvasuti műlakatos rókospalota-ujtalsi kertjében. A fáról már júliusban leszedték az első termést s egyszerűen csak augusztusban újra virágozni kezdett a fa s most novemberben szépen kifejlett gyümölcs mosolyog le az ágakról, hirdetve a természet örök szeszélyét.

— **Bányatűz.** Borislavban, a Kárpát-társaság és a Meuzinsky és társa cég tárnáiban nagy tűz pusztított. A tüzet egy villamos szikra kipattanása okozta. Emberéletben nem esett kár, de három tárna leégett.

— **Az egyenruhás szélhámos.** Ravaszul kieszelt módon csapták be *Neumann* Jakob budapesti kereskedőt. A múlt vasárnap megjelent Elemér-utca 3-ik szám alatt levő lakásán régi ismerőse, egy *Kohn* Ferenc nevű úgynök és előadta, hogy a 6. huszárezred egy kadétja, báró *Bornemisza Gyula*, nagyobb összegű kölcsönt szeretne felvenni és a fiatal ember megfelelő biztosítékot nyújthat. *Neumann* elment a Váci-körút 61. sz. alá, a fiatal báró lakására, ahol az már várakozott rá. Egy alacsony termetű serkedző bajszú, szőkefiatalember fogadta és mint báró *Bornemisza Gyula* mutatva be magát, elmondta, hogy a London szállóban 600 forint adósságot csinált, amelyet még ma meg kell fizetnie, különben könnyen elvesztheti katonai rangját. A kadét erre felkérte *Neumann*t, hogy vegye meg a takarékpénztári könyvét, egy bécsi pénzintézet állította ki 3000 forintra. *Neumann* 2700 forintot ajánlott föl a könyvről, de engedelmét kért, hogy a könyvecskét magával vihesse valódiságának megvizsgálása céljából. A tiszthelyettes ez ellen nem tett kifogást mire *Neumann* megígérte, hogy délután eljön a pénzzel. *Neumann* a szállóból ügyvédhez ment, aki maga is megvizsgálta a könyvecskét, szakértővel is megvizsgálta és azzal bocsátotta el *Neumann*t hogy bátran adhat a könyvecskére 2700 forintot. Délután *Neumann* csakugyan kifizette a 2700 írtot a tiszthelyettesnek, miután ez írásban felhatalmazta a takarékpénztárba tett összeg felvételére. Este a kadét elutazott és másnap *Neumann* elküldte Bécsbe a takarékpénztárvécskét, kérve a betett összeg beküldését, de onnan kedden azzal küldték vissza a könyvecskét, hogy nem három ezer, hanem három forintról szól. Ugyanakkor *Neumann* levelet kapott Bécsből, amelyben *Bornemisza* arra kéri, hogy még ne küldje el a könyvecskét Bécsbe, mert két-három nap múlva személyesen beváltja. Nyilván az volt a célja a levélnek, hogy a szélhámos idejkorán elmeneküljessen. *Neumann* most már a rendőrséghez fordult és hamar kitűdött, hogy az a *Bornemisza*, aki fényleg huszárkadét magas, nyulánk termetű és barna bajusza van míg a szélhámos, mint említettük, szőke fiatal ember. Táviratoztak Bécsbe és a nagyobb kikötővárosokba, de eddig nem akadtak még nyomára sem a csalónak. Kihallgatta a rendőrség az úgynököt is, de az be tudta bizonyítani, hogy a kadétot nem ismerte és egy harmadik személy révén értesült a szélhámos lakásáról és pénzváráról.

— **Halálözás.** *Diska Gyöző*, a pécsi állami fő-reáliskola igazgatója ma reggel — mikor föl akart kelni ágyából — hirtelen összeesett és meghalt. *Diska* mostanában akarta megünnepelni tanári működésének harmincödik évfordulóját. Halála az egész városban nagy részvétet keltett.

Reinhold berlini egyetemi tanár ma 53 éves korában meghalt. Négy év óta a nemzetgazdasági tanszékét töltötte be a berlini egyetemen.

Zimmermann Ernő hírneves német festőművész, a müncheni művészeti akadémiá tanára, ma meghalt.

— **Leégett község.** *Felső-Sebes* sárosmegyei kis községben — mint nekünk jelentik — tegnap reggel tűz támadt, amely az egész községet elhamvasztotta. A nagy szélben minden emberi munka hiábavaló volt. A kár nagy s a nyomor óriási, mert a házak — kevés kivétellel — nem voltak biztosítva.

— **Presente!** Triestben e hó 12-én volt a föellenőrzési szemle s mint az ottani *Popolo* közli, az országos vadász-szövetség tagjai hier helyett presentet kiállítottak a jelentkezők. A katonai hatóság nem büntette meg a tartalékosokat.

— **Öngyilkos jegyző.** *Nagybecskerek*ről táviratozták: *Cicatricis* Sándor tabai jegyző ma főbe lőtte magát. Családja sem tudja öngyilkosságának okát.

(x) **Vásároljanak osztálysorsjegyeket** *Lukács Vilmos* bankházában, Budapest, V., Fűrdő-utca 10. Egy egész a 12 kor, 1/2 a 6 kor, 1/4 a 3 kor, 1/8 a 1-50 kor.

(x) **Kérjünk mindenütt F. M. K. E.** vagy **E. K. E.** gyűjtőt.

(*) **Osztálysorsjegy-vevőknek** a Nemzeti Pénzváltó Részvénytársaság (Budapest, Gizella-tér Haaspalota) minden tekintetben a legnagyobb biztóságot nyújtja. A legtöbb nyereséget ezen intézetnél vásárolt sorsjegyekre esett. Sorsjegyek eredeti áron kaphatók.

(x) **Újdonság.** Zsazsa parfüme a legkellemebb és legdivatosabb illatszer. Egyedül a fokraktár *Miklós Elek* és társa drogeria és illatszertárában Budapest Kerepesi-ut 15. sz. (Fehérlő-szálloda.)

(x) **Strolcsy** eszászúri és királyi udvari fényképész, *Dorothy*-utca 9. Budapest egyetlen elsőrendű fényírásza (műterem a földszinten). A közelgő karácsonyi ünnepekre ajánlja aquarell-, olaj-, valamint összeállított csoport-képeit. Pílanatnyi gyermekfőlvételeket és legújabb *Van-Dyk* fényképeit (hőlygőknek különösen előnyösek). Újdonságok: *metallin-* és *emal-képek*. Felvételek rossz időjárásnál is 9—4-ig. A műteremmel temperált öltözőszobák egybekapcsolva.

Zsákmányok.

— **A vadászati kiállítás.** —

Budapest, november 15.

Az a sok vad és ragadozó állat, amelyik csöndesen kiterítve, vagy kitömve ivergeszemekkel mered a vadászati kiállítás látogatóira, nagyon kellemes érzéseket vált ki az emberből. Mert gyönyörűséges dolog így nyugodt, veszélytelenségben nézni ezeket a hatalmas erejű vadakat annak, aki a vadászatot csak nyomtatott betűkből ismeri. Es a kiállítás látogatói közül könnyű dolog kiválogatni ezeket a profán lelkeket. A vadállatok iránt való tiszteletteljes örm tükörzik le arcukról és a mozdulataik nyugodtak. A vadászember szemében azonban felcsillan annak a tűznek a lobogása, amely a vadászemberek közössége. És nagy, erős gesztusokkal mutogatják egymásnak a vadállatok szépségeit. Amiben bőven telhetik kedvük ezen a kiállításon, amelynek a vadászszákmányok pompás sorának bemutatásán kívül egyéb célja is van. Nálunk ugyanis eddig csak a nagy uradalmak birtokosainak volt ilyen gyűjteményük. Most ez a kiállítás mutatja annak, hogy a középosztályba tartozó vadászok — akik nagyon sokan vannak — hogyan rendezték el praktikusan, tetszetősen zsákmányait. Ennek az elrendezésnek az értéke, sikere bizony felel a vadászat sikerével.

A legpompásabb gyűjtemény *Főnagy József* állította ki, akinek a vadászszákmányai az egész első termet foglalják. Az egyik csoport a vízi szárnyasok életét mutatja be kitömött állatokkal és ezert a csoportért *Főnagy*ot mint preparátort is elismerés illeti. Rendkívül érdekes a fehér fácán, amely a fácánok degenerációjának szép példánya. *Főnagy* ezenkívül 250 agancsot állított ki, közöttük nagyon sok kuriozitást, amelyek a természet csodás szépségeinek a munkái. A jeles vadász, akinek a kutyatenyésztés terén is nagy érdemei vannak, ezen a kiállításon is bőséges sikert aratott. Dr. *Almágy György* ázsiai utazásának és vadászatának emlékeit állította ki. Gyönyörű példány a kőszáli kecskének, érdekes a vadjuh, az óriási farkas és az ázsiai izsibek csoportja. A második teremben a VI. kerületi főiskola állította ki a különböző kisebb vadak fogását, kitömött állatokkal. Az ilyen szemléltető eszközök feltétlenül nagyban elősegítik a pedagógus munkájának a sikerét. Saárossi Kapeller Ferenc egy pompás szarvasfejet állított ki. Gróf *Zichy Jenő*, a kiállítás elnöke kaukázusi agancsok értékes gyűjteményével jöközte a kiállítás érdekességét. *Lenzl Adolf* preparátumokat mutat be, amelyek önkéntelenül is türelemre intik a nézőt. Mert rengeteg türelmes munka van ezekben a finom munkájú preparátumokban elrejtve. *Gabel József* gyűjteményében érdekes a nagy szarvasagancs. A *Ghyecy*-család a czabari uradalom dús vadterületét mutatja be remek gyűjteményével. *Ghyecy Albert*, *Miklós* és *Kálmán* terítették le ezeket a vadakat, amelyek között van egy hatalmas barna medve is, amelynek nyakkendője van. Így nevezik vadásznyelven azt a lehérsávot, amely a macsó nyakán ékeskedik. Az orrvadászoktól elvett fegyverek gyűjteménye tanuságot tesz arról, hogy a biztos szem és erős kéz vadászembernél még a jó fegyvert is pótolja. Mert bizony ezek között szálanalmasan kezdetleges alaku és szerkezetű puskák vannak. A Karszt-hegység területén fekvő uradalomban néha a skút is használják, amelyeket szintén kiállított a *Ghyecy*-család. Művészi munka a *Ghyecy Emilné* fából való serlege. *Hamvay Zoltán* jeles kinológusunk urali és kaukázusi őz agancsokat küldött. Gróf *Teleki László* szalonkájának is folyton nagy a nézőközönsége. Mert ez a szalonka ritka példány: a színe hóhéhr. Báró *Born Frigyes* érdekesen mutatja be egyazon szarvasnak a nyolc éven keresztül levett agancsait. *Vatsulik* János pedig a szó valódi értelmében vett unikumot állított ki: egy egyes agancsot, amelynek hatalmas méretei meglepőek. *Wampetis*, a népszerű vendéglős, nemcsak a konyhaművészet terén ért el sikereket. Ezt bizonyítják a kiállított remek szarvasagancsok. *Ruda Ernő* tizenöt éves szarvasagancsa, a kiállítás legnagyobb agancsa. Nagy, hatalmas méretű példány. Két abnormalis agancsa is érdekes. *Szivák Imre* őskori agancs gyűjteményében érdekes a jávorszarvas agancsa. Közvetlen szomszédságába jutott gróf *Zichy Jenő*nek egy hatyupelyhekből készült szőnyege, amelynek a nagy értéke leginkább a kuriozitásában rejlik. *Schroll* János pompás és ócsó reliefképeket állított ki, amelyek mint iskolai szemléltető eszközök használhatóak. A kiállítás egy másik nagy kollekciója a *Wartha Vince* műegyetemi tanár fegyvergyűjteménye. A XVII. század fegyvereiből egészen a XIX-ik század tökéletes fegyveréig való átmenetet mintegy száz darab különböző fegyver illusztrálja. Különösen érdekesek: a japáni taplósfegyver, a keresek zárható golyósfegyver, az 1680-ból való hátulról tölthető ismétlődő fegyver, egy nagy kaliberű vadászfegyver,

amely a kerékpuskáról a kováspuskára való átmenetet képviseli, a török és cserkoszfegyverek. Itjabb Steiger János tropikus lepkéket állított ki, amelyeknek pazar szinompája csodásan szép. Cserghé Ervin főhadnagy szarvasagancs-gyűjteményét kívül értékesek a kiállított töltényszerűk. Körülbelül harminc darabot állított ki és egynehány valóságos műretek. Ilyen például az ezüstből való török díszölténytáska, amelyen rajta van a szultán féljelmzője a *tugra* és a *szahab* szavak. Érdekes az 1822-es évszámú jelölt török töltényszerű, egy erdélyi zománcos löportartó, a csinka-puska csavarral ellátott löportartó és a tüllből készült sötörtő. *Fekete Sándor* remek délanlapot küldött. *Frehoffer Gábor* pedig egy Magyarországon ritkaságszámba menő sportot íz: csigákat gyűjt. Különösen pompás a tengeri csigák gyűjteménye. A csigák szomszédosságába került a *Bacillus*, egy német ember találmánya, amely teljesen megövi az állatokat — vadászkutyákat, baromfiakat az inkeciókötöl.

Es van valami a kiállításon, ami azt bizonyítja, hogy a vadászemberek sem mennek már olyan puritán egyszerűséggel vadászatra, mint hajdanán. Azelőtt a vállukra vetették a fegyverüket, oldalukra csatolták a töltényszerűt, fűtyentették a kutyának, — aztán neki az erdőnek... És most? Tessék végignézni azt a kiállítást, amelyet egy *hajnauti* (ominózus név) cég mutat be. Cupa csapda, csalogány, tör és szinte elhiszi az ember azt, amit az az öreg bácsi mond, aki a kiállított tárgyak használatát magyarázza: hogy ha az ember ezeket az eszközöket megveszi, még puska sem kell a vadászathoz. Van ott farkas-, róka-, nyul-, oroszlán-, tigris-, párdúc-, medve- és még sok egyéb csapda, aztán a spóknak a legkülönbözőbb fajtája. És például a nyulsvitást, vagy a libagöngyöt olyan pontossággal tudják utánozni, hogy a rókaaknak hiába adott a jó isten ravaszsgót: bizony lépne mennek... Odébb pedig egy asztal teteje van *ternofor*-öndényekkel. Ez új dolog, magyar embereknek, Geitner és Rauschnak a találmánya. Vannak itt vadászoknak való üvegek amelyekben a meleg ital — például lóit bor — nyolc óra hosszat forró marad. Talak, csészék és egyéb tárgyak, amelyeket hazulról forrón vihet el a vadász és órák múlva sem hűlnek ki. Vannak zsebláb- és isten tudja micsoda melegítők. Ez a modern vadász felszerelése... Ehhez valók még a pompás meleg vadászöltények és a néző, aki szerényen jött el, ha már végignézte a kiállítást, visszafelé tért útjában okvetlenül érzi, hogy manapság nem is virtus — ilyen felszereléssel — vadászni lenni. Ő is gesztikulál már, a szemében pedig kígyul a láng... És látja már magát, amint vadászatra indul és utána két székkel viszik a vadászatra szükséges dolgokat, amelyek közül természetesen a fegyver hiányzik...

Nagyon ügyesen és áttekinthetően van rendezve ez a kiállítás, amelynek gróf *Teleky József* né a patronusa, akinek a lelkes agitációja létesítette ezzel a kiállítással együtt a szomszédos baromfiállítást is. Kitűnő munkatársai voltak: *Parthy Géza* és *Bársony István* a jeles író, aki éppen olyan pompásan kezeli a fegyvert, mint amilyen mestere a tolnak.

s. t.

Az éhező gyermekekért.

Budapest, november 15.

A Megváltó hívő szavát, sajnos, szösz szerint követi a gyermekvilág nagy sokasága. Az angyalok kara napról-napra megokosodik. A napvilágot még alig látott kisdédneknek, az élet apró örömeivel még alig megbarátkozott öt évnél is fiatalabb gyermekeknek közel egy harmadrész lelke felszáll a mennyekbe. Miért? Egy kis részüknél azért, mert gyengéknek, életre képteleneknek születtek. Nagy részüknél azért, mert a sors megvonta, vagy nagyon szűkre szabta szüleiknek a mindennapi kenyeret. Ha kevés is az, ami elég egy kis gyermek meglátására, sok szegény ember még azt a nagyon keveset sem tudja megszerezni. Sokaknak sokszor nincs mit enniük. Vagy ha van is egy-két betevő falatjuk, nemcsak hogy nem elég a testi erők fenntartásához és gyarapításához, de mert rossz is, hulladék, maradék, alja étel, megfekszi a kis gyermekek gyenge gyomrát. Megtámadja egészségüket, elesigazza életerejüket, betegé teszi, sokszor megöli őket.

Ez szomorú, de így van. A statisztika azt mondja, hogy a székesfőváros legvagyonosabb gyermekei közül csak 23%, a középvagyonosak apróságai közül már 37%, a legszegényebb kerületek gyermekei közül pedig 48% hal el. E statisztika még a jobb idők-ből való. Azokból az idők-ből, mikor a munkás a legrosszabb esetben a szegény emberek közé tartozott. Mikor kevesen voltak a legszegényebbek, a teljesen munka nélkül valók. Napjainkban rosszabbra fordultak a viszonyok. Kevesen vannak, akiknek munka jut. Ezeket is rosszul fizetik. Még a munkában levők is nagyon szegények. A munkások nagy többsége,

sok tízezer kereset nélkül nyomorog. Már tavaly is ily nyomorúságosak voltak a viszonyok, az idén még kétségbeesettebbek lettek.

Egy emberbaráti intézmény az éhező munkások és egyéb szegény emberek sok tizezrei között a mult télen kenyeret osztogatott. Sokat megmentett az éhenhalástól. Ez áldásos intézmény jószívű áldottlelkű fenntartói belátták, hogy így csak félmunkát végeznek. Megtudták, hogy a száraz kenyér csak az apát, anyát, meg a nagyobb gyermekeket menti meg az éhenhalástól. A gyengébb szervezettel, törékeny testű kis gyermekeknek más kell: tej. Megtoldották tehát intézményüket egy *tejesztő bolt*tel. Holnap nyílik meg. Az *Izabella-utcai* boltban mindennap 16.000 negyedliteres tejadagot főgnak kimérni, mindegyik adaghoz egy zsemlyét juttatnak. Így fogják táplálni az odátudó éhező gyermekeket. A *Podmaniczky-utcai* kenyérsztő-bolt csak jótétemény volt és az lesz. Azért, mert a felnőtt ember sokat kibír. Egy ideig éhezni is tud. Az, hogy az *Izabella-utcában* az éhező gyermekekkel tejet itatnak meg, az több, az isten-áldás. Sok száz és száz gyermek életbenmaradását ez intézménynek fogja köszönni.

Az élet tapasztalatai igazolják azt, hogy e feltevésünk helyes alapon nyugszik. Ösmerjük, napról-napra, szemlélő-szembe látjuk azt a nagy pusztítást, amelyet a szegény emberek gyermekei között az egyébként talán jelentéktelen betegségek visznek véghez. Azért mert éheznek, mert fáznak, azért mert az elképzelhető legrosszabb egészségügyi viszonyok között élnek. A törvény megkívánja, hogy a 7 évnél fiatalabb beteg gyermekek orvosoltassanak. Sajnos, nem annyira az aggodás gyermekük életéért, mint inkább az igyekvés megmenekülni a törvény kiszabta büntetéstől, hozza az orvoshoz a beteg gyermekek szüleit. Többnyire akkor, mikor az éhségtől és betegségtől lesóványodott, csontát és bőrré összezsuzott, emberi léregeg koresosult kised már elindult a másvilág felé. Csak kevesen vannak azok a lelketlenek, akik szabadulni akarnak gyermeküktől. Azok, akik a törvény oltalma alatt, látszólag nem vétve annak rendelkezései ellen, angyal csinálnak vagy csináltatnak gyermekükből. A legtöbb szegény ember azért nem orvosoltja beteg gyermekét, mert nem tudja. Nem képes megszerezni azt, ami szükséges gyermeke megrongált egészségének helyreállításához. Az orvoság sokszor a legkisebb szerepet játszza a beteg meggyógyulásában. Orvossághoz, ha sok nehézséggel is, de ingyen hozzájuthatnak a szegény emberek. A többi, a jó ápolást és a legfontosabbat, a megfelelő gyermekáplálékot sok szegény ember nem tudja előteremteni. Pedig sokszor mily kevés az. Hisz a csecsemőnek nem kell egyéb, csak tej.

A tej a kis gyermeknek több mint a felnőttnek a mindennapi kenyér. A kenyeret sok minden egyéb pótolhatja. Az ember gyomra sokfélét megemészti, a kis gyermek csak a tejet. Ha jó és elég tejjel táplálkozik, akkor nő, gyarapodik, erősödik, kis teste ellentállóbb lesz. Nem betegszik meg oly könnyen. Ha betegé is lett, előbb gyógyul ki az olyan, amelyik tejet is kap. A tej a kis gyermeknek nemcsak tápszere, de orvossága is. Jól tudják ezt az *Izabella-utcai* tejesztő-bolt létesítói. Tudják, hogy leginkább azoknak a szegény gyermekeknek van szükségük az ő tej-adagukra, akik otthon súlyos betegen fekszenek. Kiket életük kockázatása nélkül a téli zord időben nem vihetnek ki, nem hozhatnak be a boltba, hogy ott igyák meg kis csuporból az ő tejrészüket. Emberbaráti szeretettel egy gondoskodtak ezekről, hogy mindenik részére kiszolgáltassák a nekik kijáró tejadagot, csak igazolja egy-két szóval akárcsak egy kis papírszeleten az orvos azt, hogy a gyermek beteg, nagy beteg, nem jöhet el.

Nemeslelkű, emberszerető, jót tevő lelkek szívében fogamzott meg ez áldásos eszme. Számítottak arra és avval, hogy nemcsak a maguk erejére, a maguk nyakára, de mégis korlátolt anyagi eszközeire kell támaszkodniuk. Biznak abban, hogy a jó- és jobbmódnak segíteni fogják őket. Tehetségekhez képest ki többel, ki kevesebbel. Számítanak arra, hogy minden emberi, nemes támogatásra méltó ügyért lelkesülő olvasóközönségünk magává teszi ez ügyet. Remélik, hogy áldozatkészségük fillérei és koronái meg fogják találni a hozzájuk vezető utat. Biznak abban, hogy a jó emberek segítségével lesz elég pénzük arra, hogy ne éheznek, hogy ne senyvedjen, hogy emberi segítség híján ne pusztuljon el a szegény emberek gyermekeinek oly nagy sokasága.

Dr. Torday Ferenc.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

A félmillió lopás.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, november 15.

A főváros nagystilű házitolvaja, *Keckseméthy Győző* még eddig nem került hurokra, bármilyen nagyarányú intézkedéseket is tett elfogatására a fővárosi rendőrség. A detektívek éleslátásán s a csendőrök éberségén — úgy látszik — túljár az ügyes fiatalember, aki olyan nagy vakmerőséggel markolt bele a fővárosi kasszájába. Eddig nincs egyetlen egy helyes nyom sem, amelyen a rendőrség elindulhatna.

Csaknem kétségtelen immár, hogy a fumei gyorsvonattal hagyta el a fiatal tolvaj a fővárost. Hiábavaló volt azonban a sok távirat, amelyet utána küldtek a fumei vonal egyes állomásaira, az ügyes tolvaj túljárt a rendőrség eszén s úgy látszik, hogy már valamelyik közeli állomáson elhagyta a fumei vonatot s valami más alkalmatosságon halad tovább elője felé, amelyről eddig még senkinek sincs még csak halvány sejtelme sem.

Olyan nagy apparátussal mostanában nem üldöztek tolvajt és sikkasztót, mint *Keckseméthyt*, s éppen azért, ha sikerül megmenekülnie, büszke lehet rá a Takácsok, Falkaiak, és Gallovisok gardája.

Ma délig vagy három helyről is érkezett távirat, hogy *Keckseméthyt* elesítették s a fővárosban szerte beszéltek már elfogatásáról, sajnos azonban, minden remény hű reménységnek bizonyult, mert *Keckseméthy* még mindig szabad.

(Az üldözés.)

Az éjszaka az egész fővárost tüvő tették a detektívek *Keckseméthyért*. *Farkas* tanácsos maga intézkedett, maga vezette a nyomozást. A detektívek minden szállodát fölkerestek, minden mulatóhelyre benyitottak, de hiába, mert *Keckseméthy* nem került elő.

Tegnap délután, amint a főkapitányság értesült a nagy lopásról, dr. *Arányi* Taksony rendőrkapitány azonnal házkutatást tartott *Keckseméthy Győző* hivatalában és Ferenc-kört 2-ik szám alatt lévő lakásán, hogy megszerezze a fotografiáját. A hivatalában ráakadtak az indexére, amelyből azonban *Keckseméthy* kitepte az arcképet. A lakására mentek ezután. Itt megtalálták ugyan az arcképet, de ebből éppen a fej ki volt vágva. A kartonon azonban rajta volt, hogy melyik fényképész csinálta s így a rendőrségnek hamarosan módjában állott, hogy beszeresse a fénykép másolatát. A főkapitányság fényképésze egész késő estig sokszorosította a fényképet, úgy hogy este már minden detektívnek kezében volt a *Keckseméthy* arcképe.

E mellett egy pár detektívet utána küldtek a székevénynek; többet pedig a főváros környékére küldtek ki, hátha itt rejtőzött volna el valahol *Keckseméthy*. A detektívek azonban mind eredmény nélkül tértek vissza.

Ma azután a nyomozás már inkább a vidékre terjeszkedett ki. Temérdek táviratot küldött szét a főkapitányság az ország minden részébe, de különösen a tenger felé eső városokba, azonban egyikre sem jött az a válasz, hogy *Keckseméthyt* valahol látták volna.

(Álhírek.)

Az egész fővárost lázas izgatottságban tartotta a nagy vakmerőséggel keresztülvitt tolvajlás híre. Minden esemény háttérbe szorult e mellett s egész nap erről a nagystilű lopásról folyt a szó a nyilvános helyeken.

Már az éjszaka elterjedt a hír az éjjeli mulatóhelyeken, hogy *Keckseméthyt* megtalálták egy szállodában. Kiderült azonban, hogy egy detektív tévedése volt az egész, aki egy *Keckseméthy*hez feltűnően hasonlatos urt embert fődözött fel egy szállodában. Mivel azonban az illető igazolta, hogy nem a keresett tolvaj, nem esett bántódása.

Ma azután egész délelőtt egymást érték a hírek *Keckseméthy* elfogatásáról. A képviselőházban *Keckseméthy* biztos forrásból azt a hírt kolportálták, hogy *Károlyvárosban* fölismerék és letartóztatták. A tőzsdén már egészen más hír kelt szárnyra. Ez azt mondta, hogy *Veszprémben* utazott az édes atyjához s annak bevalotta bűnét. A hír szerint azután édes atya rögtön átadta a rendőrségnek. Arról is beszéltek, hogy *Keckseméthy* egy rendőrőrnárat felismerte és letartóztatta a sümei országúton; más hír szerint meg *Tópolyán* tartóztatták le. Kiderült azonban, hogy mindezen hírekből egy betű sem igaz s a tolvaj mindeddig nem került kézre.

(Két levél.)

Kétségtelen immár, hogy *Keckseméthy Győző* előre készült a nagy tolvajlásra. Okmányokat szerzett be, arcképeit igyekezett megsemmisíteni s egyéb olyan intézkedést is tett, amely arra mutat, hogy a nagystilű tolvaj alaposan előkészült a szökésre.

Ma délelőtt két levélhez jutott a rendőrség. Mindkét levelet tegnap délután 5-6 óra között adták föl Bupapesten, a fõpostán; Kecskeméthy irta mindkettõt s pénzét küldött benne két barátjának: Csollán Károlynak és Horváth Aladárnak, az Egyetemi Kör alelnökének.

A rendőrség a két levél alapján folytatta tovább a nyomozást, még pedig két irányban. Ha ugyanis Kecskeméthy tegnap elutazott a fumei gyorsvonattal, úgy okvetlen büntetésnek kellett lenni, aki a leveleket és a pénzt átvette tőle s délután — talán a rendőrség félrevezetését előzve ily késõn — feladta postára. Ha pedig Kecskeméthy nem utazott el a fumei gyorsvonattal tegnap délután, úgy még ma is valószínûleg a fõvárosban kell lennie, mert szinte lehetetlen, hogy azóta kijuthatott volna innen.

Az egyik levelet Csollán Károly joghallgató kapta ma reggel. Már nem volt otthon a Rákoss-utca 6-ik szám alatt lévõ lakásán, amikor a levelet kézbesítették, mert kora reggel ki kellett mennie Soroksárra. Különbözik nem is tudott semmit Kecskeméthy lopásáról egészen ma reggelig. Mielõtt ma reggel felült volna a vicinálisra, vett egy krajcáros újságot és abban olvasta az esetet. Nagyon meg volt lepve, mert Kecskeméthy tegnapelõtt elkérte tőle az indexét, azzal az ürügygel, hogy az Operában akar ezen az alapon kedvezményes jegyet váltani. Semmi kétség most már az iránt, hogy Kecskeméthy, — ha megszökött, — a Csollán Károly indexét vitte magával s abba tette bele a saját indexébõl kitépett arcképet.

Mikor azután Csollán dében hazatért Soroksárról, otthon levelet talált Kecskeméthytõl. A levél a következõ:

Kedves Csollán!

Bizonyára tudja már, hogy mit tettem, de ne nem tettem másként. Itt küldök 500 forintot, talán hasznát veheti. Isten vele, üdvözl!

Gyõzõ.

A levélben ötszáz forint küldemény van jelezve, azonban csak tíz darab tizkoronás bankjegy volt mellékelve hozzá.

Csollán a levéllel rögtön Kecskeméthy bátyjához szaladt, akivel együtt azután a fõkapitányságra mentek s ott átadták ezt a levelet.

Dében azután Horváth Aladár, az Egyetemi Kör alelnöke kapta a következõ levelet Kecskeméthytõl:

Kedves Aladár! A helyzet megváltozott. Küzdöttem, reméltem, hogy sikerül gyõztesen diadallal vinnem a fentebbszóló büszke zászlót... de... megkezdtem művem be nem fejezhettem. Olyan tettet követtem el, melyet jóvá nem lehet tenni. Nem tudom, mi vitt rá... de oly démoni hatalom ragadt az utóbbi idõben kinzó vasmarokkal szívembe, melytõl szabadulni nem tudtam. Már megfõrtém... kezem reszket... szeretném visszavenni, de nem lehet... Istenem... én elvesztem! Itt mellékelek adósságom törlesztésére és szétosztására harminc forintot (35-öt mellékeltem.) Kijelentem, hisz tudtam magad is, hogy soha egy krajcár sem fordítottam a közpénzbõl a magam hasznára. Feledj el, édes Aladárom, én elvesztem ugyanis az életet nézve. Üdvözl Kecskeméthy.

Kérlek, ne haragudj, hogy hozzád fordítam, de... pá!

Gyõzõ.

A két levélrõl különben a rendõri sajtóiroda a következõ hivatalos közleményt adta ki:

Kecskeméthy Gyõzõ lakásán tartott házkutatásnál megkerült az 6 vasuti igazolványa, amelyben a fénykép lenvált elõrõlve, az arcrész részben kidörzsölve volt. Lecke-könyve is elõkerült, amelybõl a fénykép hiányzott. E hó 12-én este 7 óra felé Kecskeméthy elment Csollán Károly joghallgató ismerõs lakására s kérte Csollánt, hogy lecke-könyvét kedvezményes áru operai jegyek vételére — amit nõvérenek akar adni — kölcsönözze neki. A lecke-könyv nem volt Csollán lakásán, hanem az ügyvédi irodában, ahol dolgozik — elzárva. Errõl Kecskeméthy értesítvén, kérte Csollánt, hogy ugyanazon célból hozza el lecke-könyvét másnap, e hó 13-ikán délután fél kettõig hivatalába, a negyedik kerületi elõjáróságához, noha 13-ikán az Operában elõadás sem volt. Ezt Csollán meg is tette s néhány szó váltása után elvitte azzal, hogy másnap lecke-könyvéért el fog menni a hivatalba. Csollán azóta Kecskeméthyt nem látta.

Ma reggel nyolc óra tájban Csollán egy levelet kapott a postán Kecskeméthytõl, melyben neki tíz darab tizkoronás bankjegy küldött. A levél tegnapi kedvû, budapesti IV. számú postabélyegzõvel van ellátva. Ma dében pedig Horváth Aladár, az Egyetemi Kör alelnöke kapott Kecskeméthytõl levelet, melyben hét darab tizkoronás bankjegy volt. E levél is a IV. számú postahivatal bélyegzõjével lett tegnap este hat órakor ellátva.

(Pragerhof felé.)

Ma éjszaka híre járt, sõt rendõri körökben is határozott alakban beszéltek, hogy nyomában vannak a kezekevény Kecskeméthynek. Egész határozottsággal közlik a hírt, hogy — Kecskeméthyt még az éjszaka

folyamán le fogják letartóztatni, mert a rendõrségnek biztos tudomása van arról, hogy Pragerhof felé vette útját. Budapestrol ugyanis csak Gyékényesig utazott s ott kiszállt a fumei vonatból. Gyékényesen Nagykanizsára váltott jegyet, azonban nem ment Nagy-Kanizsára, hanem Zákányban újra kiszállt a vonatból s innen Pragerhof felé utazott. Így nem lehetetlen, hogy Pragerhofban, vagy valamelyik ezen túl lévõ állomáson tartóztatták le Kecskeméthyt, mert a rendõrség táviratokat küldött utána, amint ezt az értesítést megkapta.

(Az elfogatási parancs.)

A Rendõri Közlöny mai száma a következõ elfogatási parancsot közli:

Elfogatási parancs.

Kecskeméthy Gyõzõ, sümei születésû, 23 éves, római katolikus, nõten, székesfõvárosi adópénztári gyakornok, aki alaposan gyanúsítható azzal, hogy Budapest székesfõváros kárára a IV. ker. adószámviteli hivatalból a központi pénztárba szállítás végett rábizott pénzbõl 588.000 koronát jogtalan elmulasztással céltartal elvett s azzal megszökött, letartóztatandó és hozzám állítandó. Budapest, 1901. november 15.

Dr. Perényi Gábor.
vizsgálóbíró.

(Nyilatkozatok.)

A nagy lopás híre az Egyetemi Körben ma reggel kinos megdöbbenést keltett. Az Általános Egyetemi Segélyegylet mindjárt nyilatkozatot adott ki, amelyben kijelenti, hogy Kecskeméthy Gyõzõ, egyik egyetemi segélyegyletnek sem volt pénztárnoka soha s így ott nem is sikkasztathott.

Az Egyetemi Kör elnöksége is nyilatkozik. Mindenekelõtt kijelenti, hogy Kecskeméthy október 20-áig volt fõpénztárnoka az Egyetemi Körnek, de a pénz hûségesen kezelte. A nyilatkozat ezután a következõket mondja:

Az egyetemi keresztesmozgalomban Kecskeméthy részt nem vett, hisz neve sem fordul elõ a résztvevõ 102 íjû közt. Az egyetemi nemzeti párnak 1901. szeptember 7-tõl 1901. október 8-áig volt elnöke. Soha szabálytalanságot e tisztében el nem követett, sõt feddhetetlenségével, melyvel adópénztári felebbvalóinak korlátlan bizalmát kiérdemelte, a párt tagjainak bizalmát és szeretetét is kivívta magának s ezzel tisztében soha vissza nem élt.

A Kuruc-Brigádának pénztárosa már csak azért nem lehetett, mivel a brigádának pénztára nincs. Még kevésbé felel meg a valóságnak az a légbõl kapott hír, hogy Kecskeméthy mult nyáron külföldön járt, hogy a Burschenschaftokat tanulmányozza az Egyetemi Nemzeti Párt megbízásából.

Ezel szemben megbízható forrásból arról értesülünk, hogy Kecskeméthy tényleg nagy szerepet vitt a nemzeti pártban, e pártnak elnöke, az Egyetemi Kör alelnöke volt a legutóbbi napokig és a Kuruc Brigádát is szervezte, a Nemzeti Idõt másodmagával is szerveztette. És az Egyetemi Kör küldetésében kint járt Németországban, ahol a Burschenschaftok szervezetét tanulmányozta.

(A fõvárosi intézkedései.)

A nagy tolvajlásról ma délelõtt Halmos János polgármester jelentést tett Széll Kálmán miniszterelnöknek, aki a képviselõházban fogadta a polgármestert.

Dében rendkívüli tanácsülést hívott egybe a polgármester, aki reterálta a sikkasztás lefolyását. A tanács azután kimondta, hogy a sikkasztásban Szindelyi Ede IV. kerületi pénztáros és Leopold Lajos ellenõrt nagy mulasztás terheli, mert a nagyszegûj pénznek a fõpénztárra való beszállításánál nem tartották meg a helyõ óvatosságot, miután a kerületi elõjáróságok részére kiadott új szolgálati utasítás 645. §-ának az utolsó bekezdése határozottan elrendeli, hogy a nagyobb összegû pénz-beszállításokat lehetőleg kocsin, a fõtiszték egyike, szolgáló kíséretében tartozik teljesíteni.

Ebben az esetben tehát, minthogy a nagyobb összegû pénz beszállítását díjnokra bízta, mulasztás történt.

Gyakornokra vagy díjnokra, de szintén szolgáló kíséretében, csak a külsõ fizetések teljesítését lehet bízni. Ilyen eset az, ha például a fõváros valamely gazdaságánál vagy épületénél a munkásokat, napzárásokat kell fizetni. Ilyenkor, nehogy a ki-és bejárás sok idõt veszítsenek a munkások, kiküldik hozzájuk a pénzt.

A mostani sikkasztásnál jelentõs szerepet játszik a börtönka kulcsa. Minden kerületi adópénztár börtönkájának két kulcsa van. Az egyiket a kerületi pénztáros, a másikat pedig a központi fõpénztáros őrzi. Az a nézete a tanácsnak — mert erre külön szabályrendelettel intézkedés nincs — hogy a börtönka kulcsát nem lett volna szabad Kecskeméthynek átadni, mert a táskát a központi pénztárban őröztük kulcsal is kinyithatták, amint az meg is történt, miután a fõpénztárosnak gyanus volt Kecskeméthy távolmaradása s meg akart gyõzõdni, vajjon megvan-e a pénz.

A tanács ma Szindelyi pénztárost és Leopold ellenõrt felfüggesztette az állásuktól s helyükre pénztárosnak a VI-ik kerületbõl Schmiál Árpádot, ellenõrnek pedig a IV-ik kerületbõl Hümpfner Béla tisztviselõket rendelte ki. A pénztárak átadására Lang György és Almády Géza tanácsosokat küldte ki a polgármester.

Szóba került az ügy a fõvárosi pénzügyi bizott-

ság mai ülésén is. A napirendetérés elõtt csetei Herceg Péter az iránt intéz kérdést a polgármesterhez, hogy miként, az ellenõrzésnek és jellegeteknek milyen hiányossága mellett történetét meg az a nagy lopás, amelyet egy fiatal, alárendelt állásban levõ hivatalnok követett el s mit szándékossá tenni a felelõsség tekintetében.

Halmos János polgármester elõadta válaszul a tanács mai rendkívüli ülésén hozott határozatot s kijelentette, hogy az ellenõrzésben hibát elkövetettekkel szemben a legérélyesebben fognak eljárni.

Kurfürst Miksa az a kérdést intézi a polgármesterhez, hogy azzal a szolgálattal, aki a tolvaj Kecskeméthyvel volt együtt mi fog történni.

A polgármester kijelentette, hogy a szolgálattal szembeni eljárás alá nem lehet ugyan vonni, mert állította rövid uton õ ítélezhetik. Egyébiránt az eddigiekbõl az derült ki, hogy a szolgálattal a lopás büntetésben s csak azt a hibát követte el, hogy — bár rövid idõre — egyedül hagyta Kecskeméthyt s a pénzeszközök elõzött reá bízta. A vizsgálatot különben ezennel is folytatják.

FÕVÁROS.

(*) A költségvetés a bizottságban. A fõváros pénzügyi bizottsága ma kezdte meg az 1902. évi költségelõirányzat tárgyalását Halmos János polgármester elnöklete alatt. Vasztievics János tanácsos ismertette a költségvetést s végül elõadta, hogy az eleintén 2,800.000 koronában mutatkozó deficitet sikerült az ügyosztálynak 472.000 koronára leszállítania, míg a tanács ebbõl is sokat elenyésztetett, úgy hogy most az összes deficit 186.145 koronában mutatkozik.

A tárgyhöz elõször Schreyer Jakab szólt, kijelentve, hogy általánosságban elötagadja a költségvetést. Okvetlenül szükségesnek tartja, hogy a jövõ évben mindazokat az iskolákat amelyeknek a fõnntartására a törvény a fõvárost nem kötelezi, szüntessék meg. A másik, amit elkerülni nem lehet: az egyenes adók fölemelése. Indítványozza tehát, hogy a tanács ezekkel a kérdésekkel behatóan foglalkozzék.

Utána Palotai Rezsõ szólt 161. figyelemkeltõ beszédében rámutatva a pénzügyi gazdálkodás bajaira. Csodálkozik rajta, hogy a tanács a 186.145 korona deficitet is bennhagyta a költségvetésben. Azt hiszi, hogy ezt elvi szempontból tette. Azt akarta vele jelezni hogy a fõváros háztartása nincs rendben. Igaz, ugymond, a fõváros háztartása csakugyan nincs rendben. Keresve az okokat, az egyiket abban látja, hogy a fõvárosnak rendkívül nagy az extenzív fejlõdése s ez rengeteg költségeket emészt föl, közbévis, világítás, vízvezeték stb. alakjában. A másik baj abban van, hogy a nagy vállalatok hátrányos szerzõdéseket köt a fõváros. A nagy kiadásokért s az annak nyomán beállott nagy deficitért a közgyûlés, a négyszáz fõbõl álló testület el nem vállalhatja a felelõségeket. Egyedül a tanács felelõs, noha a közgyûlés elfogadta az elõterjesztést. Mert a közigazgatás feje mégis a tanács marad. Ha számításait a kiadásokat, reá jön, hogy a százmillió költsõn már száznegyvennégy millióval van megerhevve s így 44 millió hiányzik. (Ellentmondások.) A fõszóló kijelenti, hogy a költségvetést általánosságban sem fogadja el, mert ez csak formalitás, aminek semmi értéke sincs. Majd a részleteknél azért hozzászólt a tárgyhöz.

Feléki Béla sajnosnak mondja, hogy a pénzügyi és gazdasági bizottság az adott helyzettel szemben, ugyszólván csak mekaniikai munkát végez. De a bevégeztet tények ellen tenni nem lehet. Általánosságban elfogadja a költségelõirányzatot, mert a helyzetnek megkövetelõleg megfelel.

Császár Jenõ a legnagyobb bajt abban látja, hogy a kereskedelmi forgalmat Budapestrol mintegy mesterségesen terelték el. Ha ezen nem segítenek, lehetetlen a bajok orvoslása.

Ehrlich G. Gusztáv, Palotai Rezsõ fõszólására reflektálva, megjegyzi, hogy a Dob-utca megszerléstése nem lényüzõ kiadás lesz.

Eulenberg Salomon és Deutsch Sándor szerint a pénzügyi bajokat csak a kormány háríthatja el a fõvárostól azzal, ha az állami funkciók teljesítésébõl származó nagy és jogtalan terheket magára vállalja.

Heltai Ferenc azt hangoztatta, hogy az államtól hiába várnak segítséget. Az állami jövedelmek évrõl évre csökkenõ bevételeket szolgáltatnak s közel van az az idõ, amikor az állam fölösleggel nem fog rendelkezni.

Récz Károly is csak az államtól várja a segítséget. Ha van pénz katonaságra és más egyébre akkor kell lenni Budapest segítségére is. Egyébként a legnagyobb segítés az lenne, ha a polgárság végre-valahára letenne az urhatnokságról s a mágán és nemes is, meg a földirtások is részt venne a tőkepénzével az ipar és kereskedelem emelésében, a helyett, hogy a kaszinókban ülne.

Herzog Péter a helyzetet nem látja olyan sötétnek, mint egyenelmeyek. A rendes kiadásokat szépen fedezik a rendes bevételek, noha igaz, hogy a rendkívüli kiadásokra hiányzik a fedezet; de ennek is megvõl az orvossága. Nincs abban a hitben, amiben Heltai, hogy a kormány semmit sem tehet a fõvárosért. A fõváros igen szépen halad a saját erejébõl is. Hissen megépítette a közbiztonságokat, a vásárcsarnokokat, a csatornahálózatot, a vízvezetékét és számos más nagy művet. Mint a bajok orvoslásának egyik módját, sürgeti a fõvárosi kölcsönös biztosítást és a fõvárosi takerékpárüzem állapítását.

A bizottság a tárgyalást holnap délután folytatja.

SZÍNHÁZ, ZENE.

**** Fedák Sári a Gésákban.** A Magyar Színház előtt tömteletlen fogat, óriási tolongás a ruhatárban, zsúfolt széksorok és páholyok hirdették, hogy elérkezett a várva-várt este. Melyben Fedák Sári gyors elhatározással a Népszínházból tetleg is átgyegy a Magyar Színházba, honnan két év előtt utrakelt s szerzett akkor még új nevének tapsot és diadalt. Az akkori és a mostani Molly fogadtatása a legjobb mértéke a Magyar Színház új starja haladásának. Akkor a tehetség kezdődött a jóbarátok, ösmerősök tapsolták meg, ma pedig mint kész művésznőt lelkesen ünnepelte egy nagy és műértő közönség. A Gésák Mollyja minden kedvence szerepe volt a szubretneknek. Előnk emlékezőnk meg Somló Emma kedves és szubtilis művészetű angol gésájára, emlékezőnk és úgy játéka, mint briliáns ének dolgában jelentős volt Ledószky Gizella, a kítűnő szubret sikere ebben a szerepben s ma este pompázatosan mutatkozott be a legújabb Molly. Viharos taps, éljenzés fogadta, tömteletlen bokréta, virágkosár, koszoru üdvözölte új otthonában, még az emeletről is virágot dobtak lábához, mely csodás, személynyszó táncmutatványával elragadta a közönséget. Fedák erőteltjes, fiatalos temperamentuma egészen betöltötte a színházat; játéka kedves, ötletes, üde volt s vége-hossza nem akadt ünneplésének. Pompás toaletti is előnk feltűnését kelteket. Nagy, meleg szeretet köszöntötte első szereplését s biztos, hogy a siker mindenkor hű marad hozzá. Annál szomorubb és szájalomra méltó volt Mímoza, más néven Szőnyei Ilona. Csodás szépségű dalai minden visszhang nélkül hangzóttak el s míg mások Mímoza a vezető szerep, ma elenyészett, semmivé oszlott. Önkénytelenül is Szoyer Ilonkát sajnálta mindenki a kassai vendég bukásában. Sziklai pompás Fedák-parodiája nagy hatást kellett, kedves volt a férfi-kvartett élén, Ráthonyival. Turcsányi Olga egy abszoluto nem neki való szerep eljátszásával kötelezte le a direktiót, míg a többiek, ah! a többiek... De Fedák kedvéért hadd legyünk elnézők! (p. á.)

**** Réjane asszony vendéglátása.** Réjane asszony, aki a jövő hét folyamán a Vígyszínházban lesz vendége, most a berlini Lessing-színházban vendégszerel. Szerdán a *Robe rouge*-ban lépett fel. A ma érkezett berlini újságok hasábos tudósításokban magasztalják alakítását. Azt is mondják, hogy a művésznő Yanetta szerepének krealása előtt három hónapot töltött a baszk tartományban, hogy az ottani népviseletet és szokásokat tanulmányozza. Vasárnap matiné rendez társulatával s közvetlenül azután Budapestre utazik, hogy a Vígyszínházban megkezdje vendégszerelét.

**** A Magyar Színház és Szoyer Ilonka Szoyer Ilonka,** a Magyar Színház primadonnája, csakugyan kilépett a színház kötelékéből s a művésznő és a színház közt felmerült ügy most már tisztán a bíróság dolga, amely egyedül van hivatali ítélni a fölött, vajjon Szoyer kisasszonynak a színházról való megválása szerződéses alapon történt-e, vagy sem. A Magyar Színház igazgatója különben a színházi ügy tényállásának tisztázására a következő levelet intézte hozzánk:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

A Budapesti Napló közli Szoyer Ilonka kisasszonynak, a Magyar Színház tagjának nyilatkozatát, amelyben kijelenti, hogy a 6. máj napon megvált színházamtól, mert a Gésák ma esti előadását kívánságához képest nem halasztottam el. Hogy a dolog minden részletében világosságra jusson, kérem a tisztelt szerkesztő urat, hogy alábbi nyilatkozatomnak helyt adni méltóztatnék.

Tegnap, november hó 14-én reggel Szoyer Ilonka anyja ezt a levelet intézte hozzám:

Tekintetes igazgatóság!

Ilonka beteg, sem próbára, sem holnap nem léphet fel. Kérem ezt tudomásul venni. Teljes tisztelettel Szoyer Ilonka.

Ime, e rövid levélből kiténik, hogy Szoyer kisasszony a Gésák elhatalását nem kérte. Házi törvénnyel értelmében elküldtem hozzá dr. Friedrich Vilmos egyetemi tanár urat, a Magyar Színház orvosát, hogy vizsgálja meg a kisasszonyt. Egyuttal, hogy az előadást megtarthassam, fölkerétem Szőnyei Ilonát, a kassai színház tagját, hogy játssza el Mímoza szerepét. Szőnyei kisasszony szívességéből vállalkozott erre, tehát elküldtem Szoyer kisasszonyhoz a szerepsztót a szerepért. Am ő nem adta vissza a szerepét, mire titkárom hivatalos levélben ismételtül fölkeréte erre. A művésznő most nyálbára fogta összes szerepeit és mind visszaküldte, még pedig e levéllel:

Tek. igazgatóság! Botrányos eljárás után bejelentem, hogy a mai nappal megszüntem tagja lenni színházunknak. Szoyer Ilonka.

Szoyer kisasszony nagyon szigorú. Botrányosnak nevezi azt, hogy én az előadást nélkülile is meg akarom tartani! Nálam azonban a közönség érdeke mindenekelett való, én azt akarom, hogy a közönség ne nevezze botrányosnak a

színházam állapotait. Minden színháznál kívánatos, hogy legkivált érdekesebb estéken, helyettesről gondoskodjék az igazgatóság. Így tettem én is, mert az előre váltott jegyekre való tekintettel a közönség érdekének kényelmének megvárását láttam az előadás elhalasztásában. Szoyer kisasszonynak a színházról való távozására vonatkozó értesítését nem vettem tudomásul; ezt levélben is közöltem vele, ő azonban elolvasván leveletem, átvételt megtagadta, sőt nagy haragjában retentelenen kitakadt ellenem. Az érintkezés köztem és Szoyer kisasszony között e ponton megszakadt. Hogy magam nem tárgyalhattam vele, annak oka, hogy ágyban fekvő beteg vagyok. Itt, a nagy nyilvánosság előtt kérdem tehát Szoyer Ilonka kisasszonyt, milyen betegség okából mondta le a pénteki előadást? A színház orvosa, dr. Friedrich ugyan megvizsgálta őt, s nem tapasztalta azokat a bajokat, amelyekről a művésznő panaszkodott. Például a *bokafekhamodást sehogys tudta konstataim* s kijelentette nekem, hogy oly bizonyítványt, amely igazolja, hogy Szoyer Ilonka péntek este nem játszhatnék, nyugodt lelkiismerettel nem adhat. Másik színházi orvosomat, dr. Andrásszky Jenőt is elküldtem hozzá, de a kisasszony ezuttal már egyáltalán nem engedte magát megvizsgálni.

A másik kérdésnek a renitens művésznőhöz ez:

Nem beváltása-e ez az eljárása annak a fenyegetésnek, amelyet előttem Fedák Sári szerződésének puszta hírére hivatalos helyiségemben tett:

— Azon a napon, amelyen Fedák Sári a Magyar Színházba jön, én kimegyek innen.

Szüükségnek tartottam ezt az objektív ítékezés anyagával öszintén kijelenteni.

Kérem, szerkesztő ur, fogadja hálámát levelem közléséért.

Leszkay András

a Magyar Színház igazgatója.

Szoyer Ilonka kisasszonytól a következő nyilatkozatot kaptuk:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Még csak e pár sor közlésére kérem. Azt a kijelentést, melyet Leszkay igazgató ur Fedák Sári kollegámra vonatkozólag nekem ímputál, sohasem tettem s hogy Fedák Sári kisasszony szerződötése miatt akarnék a Magyar Színházról megválni, nem való. Leszkay ur ama kívánságától, hogy betegséget nyilvánosan tárgyaljam, a józilesű közönség el fog tekinteni.

Tisztelettel

Szoyer Ilonka.

**** A Kisfaludy-Színház bemutatója.** A Kisfaludy-Színház-ban e hónap 24-ikén lesz Letényi Aladár *Péz* és *becsület* című négyfelvonásos eredeti drámájának a bemutatója.

**** A Tarka Szinpad megnyitása.** A Tarka Szinpad holnapi, szombati megnyitó előadása iránt széles körökben igen nagy az érdeklődés. A páholyok és elsőrendű helyek már mind elkelték, de belépőjegyek még kaphatók a Fővárosi Orfeum pénztáránál. Az igazgatóság a Tarka Szinpad első előadásaira a páholyfolyosóra külön belépőjegyeket ad ki. A bemutató előadásán Tarnay Alajos, a kítűnő zongoraművész A vén kocsis című szerzeményét, melyet Szentmiklósy Béla ad elő, személyesen fogja zongorán kísérni. A holnapi főpróba délelőtt fél tizenegy órakor kezdődik.

**** Operaelőadás a Telefon Hírműködésben.** Pollinini Bianca és. és kir. kamaranékesnő vendégfellépéssel ma este az *Észak csillaga* kerül színe a nagy. kir. Operaházban. Meyerbeer ez operáját a Telefon Hírműködés előfizetői odahaza a lakásokon is végighallgathatják, mert a Hírműködés azt teljes egészében közvetíteni fogja. Az opera közvetítése után az est folyamán érkezett újdonságot ovasztja fel a beszélő újság, majd annak bevégetését 11 óráig még cigányzene lesz hallható a kagylókon keresztül, melyet az Emke és az Elite-kávéházból közvetít a Telefon Hírműködés.

Teréz kapitány.

— A Népszínház bemutatója. —

Budapest, november 16.

Az operett aranykorának egy lényöl, meleg sugara rezzent ma este végig a Népszínház nagy és lényes operett-estéket látott szinpadán. Mintha egyszerre csak visszavarázsolódott volna a felejthetetlenül gyönyörűségűs idő, mikor az operett nagyságai még nem a reklám szárnyain emelkedtek a magasba s igazi nagy tehetségek álltak az igazi operett-művészet szolgálatában. Az a gyönyörűségűs idő, mikor az énekes szinpadon még nem hanyt bukfenecet és kényszerzubbonyba tették volna azt, aki meg merete volna jósolni, hogy a színházi közönség izlése *lealacsonyodhatik* valamikor az angol tánc-operett clown-nívójáig.

Hogy is lehetett volna elgondolni az *Angot asszony*, az *Orfeusz*, az *Szép Heléna* a *Kékszakállú herceg*, a *Lili*, a *Nebántvirág*, a *Fanchon* aranykorában, hogy elkövetkezhetik egy idő, amelyben a szinpadai művészet örök erőforrása kiköltözködik a szívből és leszáll a lábárakba?...!

Planquette, a *Corneillei harangok* és a *Rip van Winkle* búbajos szavu muzsikusa varázsolta vissza bennünket a régi, igazi operett-estékbe és hálások vagyunk ezért a Népszínháznak. Üdvözöljük ezt a művészi tradícióval teli operett-házunkat a régi mesgyén; csak maradjon is meg rajta és költöztesse ki végképpen azt az izéletlen buta irányt, amely a szí-

nészből akrobatát, a színésznőből chanteuse-excentrique-et csinál. A mai est meggyőzhet róla ennek a színháznak a vezetőségét, hogy még vannak hála istennek elegendően, akik nincsenek megkerülő s a közönség nagy zöme ma is vissza áhitozik a régi, gyönyörűségűs időbe, az igazi nagy tehetségek igazi művészetéhez...

Teréz kapitány, a *Planquette-Bisson* operett, amelynek ma este volt a bemutatója a Népszínházban, visszavezet bennünket a középkor romantikus lovagkorába, amikor vitéz harci erények ékesítették a férfit, akikért az asszonyzsv lángolt.

Planquette különben a romantizmus muzsikusa és *Iip van Winklé* bizonyítja legjobban, hogy a romantikus, mesészerű világ a klasszikus értékű zene magukatát tudja felragadni. Szinte meglepő hát, hogy ez a szín romantikus *Bisson* a pikáns francia bohózatok nagymesterét választotta librettistájának, *Bisson*, aki semmihez sem ért annyira, mint a kacagtatáshoz.

Talán éppen ez magyarázza meg ezt a különös társulást, amelynek szülötte a *Teréz kapitány*.

Planquette egyszer egy par forgo burleszk szövegkönyvre vágyódott s így juthatott *Bisson* mesterhez, aki viszont meglette azt a koncessziót illusztris muzsikusanak, hogy ott hagyta a modern szalonok és a Hotel-Garnik sikamlós talaját, amelyeken olyan személynyszóterü ügyességgel mozog és visszazsált a középkor lovagromantikájába, de magával vitte irodalmi batuját: a bohózat burleszkjét, amelyből azonban teljesen száműzte ezuttal az ocrepirtó trivolságot.

Ezzel meg is határoztuk volna a *Teréz kapitány* mineműségét: egy egyszerű, kedves lovagkorabeli történet, *Planquette* remek muzsikájával. Hare és háboru dul a világon s ebben a keretben folyik le a kis történet: Vardeuil marquis leánya, Teréz, szerelmes Bellegarde kapitányba, akit valami asszony-csinnyét, melyet az ő kontójára más követ el, harminnap szobatoságra ítélek. A derék kapitány meggurik a fogságból és Teréz, hogy szerelmese szökését leplezze, magára ölti a kapitány uniformját s így lesz a cimbeli Teréz kapitány. A kis ruhacsere azonban veszedelmes kalandba keveri, mert Goinfrere őrnagy parancsára újoncokat kell a táborba vezényelni. Teréz kapitányt, hogy ne kelljen egyedül a táborba mennie, nagynéje, Vardeuil marquisné és Duvit közjegyző; szintén katonáknak öltözzé, a táborba kísérik. A második felvonásban aztán sok komikus viszon-tagságon esik át Teréz kapitány, míg végre a had-bíróság elébe kerül. A harmadik felvonásban a had-bíróság felmenti s miután az ártatlan Bellegarde kapitány is tisztázza magát a más által elkövetett turpisságok alól, mint minden operettben, itt is megtörténik az operett-szerelmek házassága.

Bisson mester ezt az egyszerű történetet sok humorral fűszerezi s közbe-közbe nagy — anakronizmusokat követ el. Így a XVI-ik században fotográfát forgópisztolyt szerepeltet, amelyekről akkor az emberek éppugy nem tudtak, mint a telefonról. Ezek az anakronizmusok azonban nem ártnak az operettnek.

Planquette ebben az operettjében is az igazi *Planquette*. Melódiaiban finom, választékos, muzsikájának orkesztrális részében pedig egyenesen mesteri.

Az előadás elejétől végig józiti volt. *Kury Klára*, a címszerep személyesítője, aki ebben az évadban egymásután már a második nadrágszeret kreálta, imponáló invenciózus volt abban a tekintetben, hogy Teréz kapitányának nem volt egy közös vonása *Katalin*beli Germain hadnaggyával. Kiváló művészi egyénisége még abból is kiragogyott, hogy a nadrágszeret nemcsak *nadrágszeret* maradt alakításában, hanem finom, poétikus vonásokkal játszotta meg az uniformisba került líju leányt. Sikere nagy és osztatlan volt s meglepő szépen énekel is ma este. Hogy énekszámait rendre megismételte s hogy estéje tele volt zajos tapsokkal és virágokkal, ezt szinte fölösleges mondani is. Legfeljebb azt tehetjük hozzá, hogy ezeket a tapsokat és virágokat az operett aranykorára emlékeztető igazi művészetével érdemelte ki. Vetekedtek egymással jó kedvben és az igazi operett-komikumban *Németh* (Sombrero ezredes) és *Kovács* (Duvt közjegyző), akinek különösen lényes estéje volt ma. Énekebeli komikuma és muzsikálása egyenesen páratlan. Szépen énekelte *Raskó* Bellegarde kapitány parthie-ját s játékebeli ügyessége is teljesen kielégített. *Szirmai* egy egyéniségéhez nem igen illő pipogya kapitányt játszott egészen elodaglatóan. Jó volt *Szerdahelyi Kreszányi* Sarolta és *Kápolnai* Irén, aki a harmadik felvonásban sikerrel énekelte egy kis betétet *D'Amant* Letótl. Harmadik felvonásbeli táncduettjét, melyben *Bartonek* kisasszony, a Népszínház balletkarának egyik legtehetségesebb és legszemrevalóbb tagja volt a partnere, zajosan megtapsolták. Egy aprócska szerepben előnyösen vétette

észe magát Nagy Margit, a *Népszínház* ujonnan szerződött, iju tagja.

Az operett kiállítása és rendezése minden dicsőretet megérdemel. Végre meg kell emlékeznünk a *Teréz kapitány* fordítójáról *Fái Béláról* és *Faragó Jenő*ről. Az előbbi a szövegkönyv prózáját fordította mesteri bizossággal, az utóbbi pedig jól csengő rimket adott a *Tanquette*-muzsikához.

(M-s.)

MŰVÉSZET.

□ **Vernissage-lakoma.** Kedélyes lakomával ünnepelte ma a budapesti művész-kolónia a téli tárlat megnyitását. A *fészek* ebédlőjében folyt le a banket, amelynél a kiállító művészeket kívül csak hölgy és társadalmuk sok előkelősége is részt vett. Az asztalon *Zsilinszky* Mihály államtitkár ült, aki a magyar művészet legfőbb patrónusát, a királyt köszöntötte fel, *Zala György* a kormány áldozatkészségét emelte ki, *Jendrassik Ernő* Berzeviczy Albertet élte, aki viszont meleg szavakban a lézsek megalakulásának jelentőségét méltatta, *Kéleti Gusztáv* a kritikuskokért, *Rakovszky István* a művészekért üritette poharát és még sok szép tósz hangzott el művésztünk jövőjeért. Asztalbontás után a táncterembe vonult a fiataiság.

Téli tárlat.

Írta: *Yartin*.

I.

Ha a művészet a maga egészében hű tükré a kornak, akkor a téli tárlat hű tükré a magyar szellemi életnek. De ha azt akarnók firtatni, hogy mi a magyar szellemi élet, akkor nagyon szomorú és lehárgoló lenne a felelet. Ránk nehezedik a kis nemzetek útka, nem elégszünk meg saját magunkkal, a nagy kultúrnemzetek szellemi piacán szerzünk be szellemi szükségleteinket, ott szerzük a külső mázt, amely egyéniségünket bevonja s engedjük, hogy egy szellemi, mint társadalmi életünket külföldi befolyások szőjék keresztül-kasul. Még nem ébredtünk arra az erős nerzeti öntudatra, hogy a mi szellemi életünknek a gécpontja ne Páris és München, hanem az ország fővárosa, művésztünknek forrása pedig a hazai föld legyen. München például nem *ress*, hanem már ad, s van külön müncheni iskola, melynek eltanult külsőségei annyi, de annyi magyar művön meglátszanak. Mi még javában idegen piacokon vásárolunk, s ez így lesz mindaddig, míg arra az erőlyes öntudatra nem ébredünk, hogy itthon is lehet belőlünk valami, ha komolyan akarjuk, azzal a kis különbséggel, hogy itthon eredeti tehetségű fejlődhetünk, külföldön pedig hosszú évekre idegen befolyásokat szívunk magunkba.

Mikor is érik meg intelligenciánk annak a megáfölbhatatlan és elég példával bebizonyított faktumnak a megértésére, hogy originalitás, tehát nagy művészet csak nemzeti alapon, a hazai földjén fejlődhetik? Mikor látjuk be, hogy külföldön csak úgy tanulhatunk, ha azután — mint kész emberek — visszatérünk a hazába s itt lassanként teljesen lehátrunk magunkról a külföldi beajomásokot, úgy hogy csak a szerzett tudás maradjon meg s ennek alapján, a hazai föld levegőjében, a hazai milieuban, melynek minden megnyilatkozását megértjük és befogadjuk, önálló tehetségekké fejlődünk. Dante csak a ravennai *Pineta* csondes magányában merített ihletet az *ő olasz* remekművéhez s Wagner is csak úgy lehetett germán titán, hogy idejekorán visszatért a külföldről a pogány szimfóniát zúgó tölgyesek és a germán mitológia földjére. Azonképpen minden kis és nagy művész csakis hazai földön találja meg önmagát, különben öszvér marad, melynek nincs egyéb karaktere, mint hogy éppen csak öszvér.

De ezeket már számosan elmondták, s mi sem böcsátkoztunk volna ebbe a nagyképi fejtegetésbe, ha itt nem volna előttünk a tárlaton egy élő példa: *Perlmutter* Iszák.

Hatalmas nagy tehetség, melynek feltűnőek a kvalitásai s mely erős szárnyasapásokkal halad egy bizonyos irányban, hogy előbb-utóbb — visszatérjen onnan. Mert ez okvetlenül be log következni. Majd akkor, mikor megelégt a világlátást; majd akkor, mikor lesz elég önjudiciuma annak a megítéléséhez, hogy sem a belga, sem a flamand festők közt nem foglalhat helyet az oly képekkel, minőket kiállított, mert az még nem belga művész, ki a belga művészetnek csak külsőségeit tanulja el, a belga néplek fiziológiájának megértéséhez pedig nincs elég ideje. És viszont, az ily képekkel nálunk sem lehet tartós sikere, mert tárgyai idegenek nekünk. Nem tudhatjuk, nem érthetjük a lelkünk mélyében, hogy jól elleszte-e a dűnek lakóinak lelkületét, jól megfigyelte-e a flamand vagy hollandi június szineit. Egészen másképp állana a dolog, ha *Perlmutter* oly óriási

szellem volna, aki megrázó módon tudna tárgyalni oly örök emberi dolgokat, melyeknél az ethnográfiai külsőség csak cafrang. Így azonban csak egytelenny támpontja van iránta való csodálkozásunknak: a széles, biztos, művészi technika. Hagyjon föl tehát magyar létére hollandus és belga tárgyak festésével, mert ez a legjobb esetben is csak utánzás. Aki idegen művészetet utánoz, az képtelen örökéletű dolgokat alkotni. Az utánzásról pedig úgy szokik le a művész, ha évekig járja az édes hazája vidékeit.

Grünwald Béla „Bérek között“ című, különben gyönyörű s ritka színhatású képe is egy darab tükré az utolsó évtized szellemi fordulatának. Öntudatos, vagy öntudatlan visszhangja a nyugoti áramlatnak s évek múlva is vissza fogunk gondolni arra, hogy ez a kép volt az új iránynak határjelzője a magyar festészetben. Az irodalom, mint mindig, úgy most is előtte járt a művészetnek s az új irány exodusát természetesen nyugaton volt, mert napjainkban: ex *occidente lux*. Tulhajtott realista irányok megszünték az elméketben a reakciót. E reakciónak kifejezést adott a „Cyrano de Bergerac“. Ennek a neo-romanticizmusnak a hozzánk csapó meleg lehellete megérlette a „Himfy szerelmeit“, az „Ocskay brigádéros“-t, az egyetemi kuruc-brigádót, a *Rose Croix* jegyében összetömörült „ezer magyar ifju“ szövetségét, a politikai közéletben kezdődő konzervatív áramlatot. Es Ocskay uram után sorban fognak jönni az irodalomban „Balassa Bálint“, „Tinódi Sebestyén“, „Gyöngyössy“, a többi regevényes témával együtt. Ezzel párhuzamosan a művészetben egész sorozata fog támadni a nyugodt, romantikus témáknak, melynek elsője ime a *Grünwald* képe, az utolsója pedig tán a *Csongor és Tünde*, vagy valami magyar hajdankori rege lesz.

Mi sem könnyebb, mint megjósolni ennek az iránynak a főkarakterisztikumát, ha csak váratlan szellemi forradalom nem fog történni a világban, mely halomra dönt mindent s új irányba tereli a művészetet. Eza romantikus irány egy témáiban, mint külső ábrázolásiban és technikájában mindinkább el fog távolodni a természetől s 15–20 év múlva óriási hazugsággá, úgy fölfogásban mint rajzban és színben negációjává fog fajulni mindannak, ami pozitív és józan, ami igaz és természetes, ami földön-járó.

De ezért az akkori kritikusoknak fájjon majd a feje, mi pedig addig is hadd gyönyörködünk a *Grünwald* művében, mely a nagybányai árnyas völgyekben *Czinka Panna* hegedűje mellett egy magyar kuruc társaság mulatozását mutatja be, szolidan, ildomosan, mint ez romantikus képhez s előkelő társasághoz illik. Ez az ildomosság különben *Grünwald* rendkívüli tapintatára vall, aki épp úgy tudja, hogy mint kell megválasztani a külső formát a romantikus tartalomhoz, mint amely öntudatosan fejleszt a színskálát balról jobbra; a tompított hívős színektől a mindinkább ragyogó sárgászöldön keresztül a jobboldalt álló kuruc ósapánk kaftánjára, melynek vaktó sárga színében öszgyülemlik és szinte lángra lobban a különféle nuánszokon át feléje fokozódó késő délutáni verőfény.

Ugyanebben a terebben van *Csók* „Szalomé“-ja is, egy szép tekvő leány, *Keresztelő János* fejével. Mekkora perverzitás s mily züllöttség az idegeknek, melyek ily erős ingerekben találják kedvüket. A tetrarcha leánya a karjaiba szorongatja a fejet, mint drága zsákmányt, melynek vérszagát bizonyára még a garnirungul szolgáló rózsák sem ellensúlyozhatják. A művész azonban szuverén a maga fölfogásában. Az akt kissé felülről van nézve s így úgy hat, mintha egy barna mélyedés hosszában ketté vájna. A lábak el vannak halva színben is, rajzban is. Mivel azonban *Csók* nagytudású, külön művész, nem lehet föltenni, hogy az akt élő eredetije nem úgy hatott, mint ahogy visszaadta. Az ilyesmi nagyon nehezen ellenőrizhető.

Tölggyessy örök-egyforma: édes, lány, kevés közösseget tart a természettel, de nagyon mutatós s éppen ezért kedvence a közönség egy bizonyos részének. *Urvary* rengeteg tájképe túlzalans s nem igen tapintatos dolog. Ekkora témának elég lenne tizedrésze akkora vásznon is, mert a nagy ponyván a „Mache“ megöli az érzést. *Kacziány* (Castello di Mare) szintén makacsul következetes önmagához; nem támaszkodik a természetre, hanem azt a csöpp alapelemet, melyet belőle kivész, alaposan átűri a maga borongó, spiritizmusra hajló, betegesen finom lelkének a retortáján. De ki meri állítani, hogy csak a józan lélek, az egészséges mézárosi test az érdekes s nem a lelkileg beteg emberek, kiknek csak azért nincs igazuk, mert kisebbségben vannak. Az ő műveinek mindig megvan a maguk sajátos, kissé böckli-nies hangulata. Ugy hatnak a többi képek közt, mint egy-egy álmokép, részint azért is, mert a bolyhos körvonallal el van sinkófalva a rajz, az „egészséges“ képeknek ez az elengedhetetlen gerince.

Horthy Béla (Ószi szántás) sokkal gyöngébb, mint máskor. Színei kissé angolosan tulzottak, a

lovak rajza nem szerencés és szintén tulnagy formát választ a piczinyke témához. *Paczka* Ferenc egyik képe egy tolnamegyei népdal első sorát illusztrálja, nagy tudással és böles mérsékléssel. A sok részlet tulgodos kidolgozása csak első tekintetre hat idegenül, de azután érthetővé teszi a kép címe: „De szeretnék páva lenni.“ Páva? Akkor nemcsak a fejét kell néznünk ennek a paraszt pávának, hanem a tollait is, a keményített, ömleget rokolyáját és hatalmas rúzsás pántlikáját, mely a fejbujjáról hivaigóan tolokodik az előtérbe. Legalább lesz mibe belekapaszkodni az élelapok karrikatura-rajzolásnak.

Az első terebben függ *Ferenecy* Károly egyik képe („Cigányok“, 19. sz.), mely a tárlat egyik legszebb gyöngye. Méltó Velasquezhez. Az ily képek szilárdítják meg a magyar művészet jövőjébe vetett hitünket s ezek a képek azok, melyek földülül a sok közepes kép látásában elfáradt szem s elfáradt lélek. Nem ismerjük személyesen *Ferenecy*-t, de okvetlenül nagy műveltségű, finom érzésű, ritka intelligenciájú művész (ez utóbbi tulajdonsággal oly kevesen dicsekedhetnek a magyar festők közül), kinek magas színvonalu ízlése egy tárgyának megválasztásában, mint kidolgozásában egyformán megnyilvánul. Az ő művészeté nagyon sok alkatrészből áll, de ez egységes egyéniségű olvad benne, úgy hogy művei mesziről fölismerhetők.

Ha cigányról hall az ember, rögtön valami komikus dolog jut az eszébe, vagy legalább is titkos mosoly suhan át a lelkén. Ahogy azonban *Ferenecy* kezeli ezt a témát, abban van valami nagy vonás, velasquezi komorság, szuverén nyugalom a földadat kivételében s veronesei előkelőség. Némelyik művész az ürge-öntő tehetőségét, az agrafur lövészárságot, a magát mindenből kivágó huncutságot látja a cigányban, — a *Ferenecy* alakjai fölött azonban a hazátlanul bolyongó faj tragikumá és egyedülvalósága borong. Azután micsoda raffinement a két szín megválasztásában s a maga egyszerűségében micsoda virtuóz festés!

Másik képe, „*Ábrahám áldozata*“ a nagy művészet lélekig ható varázásával hat. Talán egy kis angol praerafaelizmust is találunk benne, talán *Maeterlinck* is kedvence olvasmánya a művészeknek, de annyi bizonyos, hogy akárhonnan gyűjtötte is magába az impressziókat, ezeket átűrtse a saját lelkén, kiformalta belőlük a saját egyéniségét, mely valószínűleg zárkózott s álmódózára hajló. Azt hisszük, nem hiába szereti alkalmazni képein az erdők misztikus fólhomályát. Ez a gyönyörű festmény olyan, mint a tulfinom szimbolista lelek viziója, mint egy néma álmokép, mely nesztelenül szövédik s nesztelenül illan tova. Ime, mint toszta meg a művészet még a bibliát is ethnografiai sajátosságaitól. De nagyon meg lennének akadva, ha azt kérdeznék önmagunktól, hogy voltaképpen mi ez a festmény? Talán valami külön, modern fölfogása a biblia egyik fejezetének? Ez nem fölfogás, ez nem fantázia, ez nem vizió, hanem talán minden öszszéve, talán egy önmagába mélyedő művészléleknek a scherzoja a borongás pillanatában, vagy más titka az emberi szellem működési processzusának. Mindenesetre olvasvalamit, amit soha paragrafusokba nem fog szedhetni a pszikologia, még kevésbé az esztétika.

Első képétől jobbra-balra egy-egy *Stetka* van, gellérthegyi és lágymányosi lámpafényes és holdvilágos effektusok. A többi hasonló *Stetka*-képek egyetemben magyar van der *Schaik*enek a szabadban, s bizonyítékai a derék művész, nem éppen hanyatlásnak, hanem kimerültségének. Vagy talán ez egyre megy? Hova fog az vezetni, ha *Stetka* csupa oly képekkel próbálkozik, melyeken a témát emlékezet után festi meg, szóval amelyeken tég tere nyílik a játéknak? Oda, hogy arképei is erőtleneek, nagyon tisztára „nyaltak“ lesznek. Lásd München Aurél 34. számú arképét.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **A magyar protestáns irodalmi társaság** igazgató-választmánya ma délután a református főgimnázium könyvtártermében ülést tartott, amelyen jelen voltak: *Darányi* Ignác miniszter, *Zsilinszky* Mihály államtitkár, *Gyurátz* Ferenc és *Zelenka* Pál evangélikus püspökök, *Antal* Gábor református püspök, *Szilassy* Aladár közigazgatási bíró, *Perlaky* Elek és *Ballagi* Géza országos képviselő, *György* Elek stb. Az ülésen *Hegedűs* Sándor elnök betegsége folytán *Zsilinszky* Mihály államtitkár, aki negyven éve van a közpályán és a protestáns irodalmi társaság munkásságában is kezdettől fogva tevékeny részt vett. *Zsilinszky* halásan köszöntö meg az üdvözlet. A napirend első pontja a pénzügyi bizottság újjászervezése volt. A bizottság tagjai lettek: *Hegedűs* Sándor (elnök), *Horváth* Sándor, *Perlaky* Elek, *Szilassy* Aladár, *Petri*

Elek és Ballagi Géza. Azután a társaság alapszabályainak módosítását tárgyalták. A módosítás leglényegesebb része az, hogy a nagyobb városokban lakó tagok főtitkárságokká szervezkednek, amelyek felolvasások rendezésével, a kiadványok terjesztésével, új tagok gyűjtésével segítik az anyatársaságnak. Megállapította azután az igazgató-tanács a jövő évi kiadványok tervezését s végül több folyó ügyet intézett el.

Almanach 1902.

Budapest, november 15.

Naptár meg tizenöt novella — voltaképpen nem összeházasításra termett dolgok. Mégis hozzászoktunk már, hogy az *Egyetemest Regénytár* sorozatát évről-évre megnyitó *Almanach* ügyesen egyesíti ezeket a heterogén elemeket: a naptár a jövő esztendő kulcsát adja, a tizenöt novella pedig a múlt esztendő magyar irodalmát tükrözi. Mit termeltek a magyar próza mesterei egy esztendőn át? — bizonyára nem csekély jelentőségű kérdés: egy darab irodalomtörténet és egy darab kulturtörténet szorul belé, *Mikszáth* Kálmán aki ezeknek az Almanachoknak szerkesztője, az irodalom kalendáriumát adja e kötetben: a legkitűnőbb magyar elbeszélők nevei sorakoznak itt egymás mellé a végigolvasván a díszes és évről-évre vastagodó köteteket, körülbelül meg tudjuk, mit értett, miről álmodozott, mivelé tört ebben a letöltött esztendőben a magyar irodalom crémje. A tükör amelyet az *Almanach* ad, telette sokoldalú: a legkülönfélébb talentumok és vérmérsékletek sorakoznak egymás mellé, úgy hogy a kötet kaleidoszkópszerű, tarka, vig és szomorú, hangulatos és karakteres, képfestő és elbeszélő, színes és pábreszedés. Soha sem nyílik alkalmunk a magyar elbeszélőket könnyebben összehasonlítani, mint amikor így tizenötféle temperamentum a munkája javát állítja egymás mellé mozaikkébe. Herzog és Bródy, Thury és Szikra, Kóbor Tamás és Pekár, Malonyay és Ambrus, Gárdonyi és Tábori, Bárony és Benedek, Abonyi és Lőrinczy, Lengyel Laura és Mikszáth bizonyára nem egy kalap alá való egyniségek s mégis békésen meglérnek egymással az *Almanach* hóhérré kötetében. Csak egy rokon vonás kapcsolja össze őket: a talentum. És végiglapozván a kötetet, büszkének lehetünk rá, hogy ennyiféle talentumunk van. Nem mindig volt így. Egykoron ugynevezett iskolák és rendszerek szerint csoportosultak iróink: most az az élettelen és pedáns klaszifikáció megszűnt, a talentum — bármily színű és ízű legyen is — az egyetlen jelesző, amelyre megnyílik a magyar közönség szívének kapuja. Rendkívül érdekes összehasonlításokra esábit az a szép gyűjtemény, amely *Mikszáth* rendező keze alatt gyűlt egybe: mi azonban inkább a közönség areopágjára bizzuk, hogy az értékeket összemérje, annál is inkább, mert e kötetben láthatólag a legjava munkáikat adták össze iróink és igazán csak az egyéni ízlés dönthet abban, hogy kinek mi tessék legjobban.

Egy pár nevet szeretünk volna még látni az *Almanach*ban, a legifjabb gárda neveit, de belátjuk, hogy akkor a kötetnek legalább még egyszer oly vaskosnak kellett volna lennie, mint amilyen. Talán jövőre beteljesedik ez a kívánságunk. Azt most is elismerjük, hogy az 1902-es *Almanach* írói a magyar elbeszélőirodalom vezetői és mesterei. Ez adja meg a kötet legfőbb jellemvonását.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **A Pamuk bandája.** Négy szál cigány a *Pamuk* híres bandája. Az erzsébetfalviak életét ők vidítják föl s mindeztől követelésükben roppantul szerények. Egy-két liter bor elég nekik tiszteletdíj. A nyáron is csak ennyit kaptak Répási József gyümölcsárslégénytől, aki hajnalig húzatta velük a nótáit. Hajnalban a korosmáros betiltotta a muzsikaszót, de Répási székelt kapott s úgy rontott a cigányokra:

— Meghaltok valamennyien, ha abbahagyjátok! A székelt le is csapta nyomban s összezúzta vele a brácsás hegedűjét. Azután a primást szorította a sarokba s ráivalt:

— Agyonütletek, cigány, ha nem hegedűl sz tovább!

Pamuk Benjámint választhatott, hogy agyonveresse magát, vagy védekezze. Egy perocig könyörgött, azután revolvert rántott s hasba lőtte a duhaj legényt. Répásit bevitték a kórházba, ott hallgatták ki. Mikor a vizsgálóbíró meg akarta esketni a vallomására, figyelmeztette, hogy hanyatt fekvé maradhat, csak tegye a jobb kezét a szívére. A beteg erre így felelt:

— Jó katolikus vagyok, tekintetes uram, ha-

nyalt fekvé nem esküszöm. Inkább megfordulok s fölülök.

Igy is tett, s ez okozta halálát. A golyó szétszaggatta belsejét s Répási elvérzett az eskü után. A pestvidéki törvényszék a cigányprimást a büntetőtörvénykönyv 281. szakaszának 2. pontjába ütköző, erős felindulásnak elkövetett s rögtön végre is hajtott szándékos emberölés büntetése miatt helyezte vád alá s az ügy tárgyalását, mivel a büncselekmény legfőbbjebb öt évi börtönnel büntethető, nem az esküdtszék elé, hanem a törvényszék elé utasította.

A pestvidéki törvényszék ma tárgyalta ezt az ügyet. A vádlott elmondta, hogy jogos önvédelemből követte el tettét, a tanúk is azt vallották, hogy Répási iszonyuan ráijesztett a cigányokra. A törvényszék dr. Gál Jenő hatóságos védőbeszédének meghallgatása után a vádlottat a jogos önvédelem folytán fölmentette a vád terhe és következei alól s nyomban szabadiábra helyezte. Az ügyész fölebezett.

§§ **Öt évvel megváltott halál.** A francia köztársaság elnöke öt évi börtönrre változtatta azt a halálalás ítéletet, amelyet a versaillesi esküdtszék a férjgyilkossággal vádolt *Grötzingerné* ügyében hozott.

§§ **Fölmentés.** Nagykanizsáról táviratozzák: Ma tárgyalta az esküdtszék özvegy *Horváth* Györgyné bűnügyét. Horváthné tudvalevőleg augusztus 23-án rálőtt háromszor *Plander* Ödön ferencrendi szerzetesre. A vádlott azt vallotta, hogy *Plander* házassági ígéretet tett neki és ezzel rábirta őt vagyonának a kiadására s azután elhagyta. Az esküdtek a vádlottat egyhangulag felmentették.

SPORT.

•• **A Derby-Cup.** Ma dőlt el Derbyben az 50 000 koronás Derby Cup-handicap, mely az utolsó napokban az egész világ fogadó-piacát foglalkoztatta. Mint az utolsó nagy versenyeket, a legnagyobb részt ezt is outsider nyerte: *First Principál*, a fogadásokban szintén elhanyagolt *Hulcot* és *Over Norton* előtt, míg a favoritok *Volodyovszky*, *St. Maclou* és *St. Amour* helyzetlenül futottak.

•• **Téli viadal.** A Magyar Atlétikai Klub téli viadala a hagyományos napon, december 8-án délután négy órakor lesz a Nemzeti Lovagló-iskolában. A viadalon a következő nyit versenyszámok szerepelnek: 50 yardos siktítás (handicap), súlydobás (handicap), hármassugrás (handicap), rudugrás (handicap), kötélhúzás négyes csapatoknak. A részletes versenyfelteteleket a klub titkára (*Krepelka* Béla. VIII. Szentkirályi-utca 17.) közli. — A Magyar Atlétikai Klub évi rendező közgyűlése november 30-án este hat órakor lesz a Nemzeti Lovagló-iskolában (VIII. ker., Esterházy-utca.)

TÁVIRATOK.

Bécs, november 15. A király ma egyórai kihallgatáson fogadta *Koerber* miniszterelnököt.

Bécs, november 15. Holnap lesz az általános püspöki konferencia utolsó ülése.

Bécs, november 15. Ferenc Ferdinánd főherceg és neje tegnap este Lancutból ideérkeztek.

Lussin-Piccolo, november 15. Báró *Beck* vezérkari főnök a *Pelikan* hadihajón ideérkezett, meglátogatta Cigalét és délután Fiumén át Bécsbe utazott.

Róma, november 15. *Umberto* király első szárnysegéde, *Pallavicini* Emil tábornok ma este meghalt.

Róma, november 15. A dalmátok bizottsága ma kiáltványt tett közzé, amelyben azzal vádolja a montenegrói fejedelmet, hogy játékszere a Vatikánnak az olasz királyság ellen.

Calice báró a szultánnál.

Konstantinápoly, november 15. *Calice* báró osztrák-magyar nagykövetet a szultán a szelamlík után kihallgatáson fogadta. A nagykövet, aki a legkegyesebb fogadtatásban résült, szabadságra való elutazása előtt bucsut vett és azután bemutatta a „Taurus” osztrák-magyar állomáshajó új parancsnokát és tisztségviselőit. A mai szelamlíkon Bapst francia nagykövetségi tanácsos is jelen volt.

Caillard hajóháda.

Athén, november 15. A *Caillard* tengernagy parancsnoksága alatt álló francia hajóhad Szíriába érkezett és üdvözlő lövéseket váltott a görög hajórajjal. A görög lakosság barátságosan fogadta a francia hajórajt.

Páris, november 15. Csak most tudódott ki a konfliktusnak egy érdekes mozzanata, amely a török kormány ravaszágát bizonyítja. Ugyanis *Caillard* tengernagy azt a lepecsételt parancsot kapta, hogy abban az esetben, ha nem kap ellenparancsot, csapatokat szállítson partra. *Caillard* partra is szállította a csapatokat, mert nem jutott el hozzá *Delcassé* ellenva-

ranca. A törökök ugyanis érvontatták a *Mitléne* és *Konstantinápoly* közti *kábelvezeteket*, amivel azt akarták elérni, hogy a franciák partra szálljanak. Azt hitték ugyanis, hogy ezt a tübbi hatalom nem fogja tűrni és így Törökország idegen beavatkozással fogják megvédeni. Ez a terv azonban nem sikerült.

A panamai zavarok.

New York, november 15. A *New York Herald*nak jelentik Panamából, hogy az ellenfelek között megtörtént az első alkudozás a foglyok kieserelésére nézve. A jelek arra vallanak, hogy a fölkelők a város ellen készülnek előnyomulni. A kormányzó elfogott egy levelet, amely azt mondja, hogy az amerikai hadihajók nem fogják ugyan megengedni a város bombázását, de a város megtámadását semmi sem akadályozza.

A venezuelai forradalom.

New York, november 15. A *New York Herald*nak jelentik Port of Spainből: Venezuelában a forradalom egyre nagyobb tért hódít és politikai bomlásból tartanak. *Pietri Cresnos* volt államfő újra kiszabadult és Guarinóba igyekezik, ahol hamarosan 1000 embert remél maga köré gyűjteni. A kormány Guayarából, ahol a csapatok már egymás ellen kezdtek legyvert emelni, az összes csapatokat visszarendelte és a határ-széltre, a Tachira folyóhoz küldte őket.

New York, november 15. A *New York Herald* jelenti Valparaisóból, hogy a kabinet beadta lemondását, mert a szenátus elvetett egy kormányjavaslatot. A válság azonban előreláthatólag nem fog soká tartani és csak egy miniszter személyében fog változás történni.

Khina.

Köln, november 15. A *Kölnische Zeitung* jelenti Pétervárról 11-iki kelettel: Egy Pekingből jövő hírtérítő jelentése szerint Khina 500.000 rubelt fizetett a tavalyi zavargások alatt elpusztult orosz követségi templom újra felépítéséért és beleegyezett abba, hogy Pekingben nagy orthodox kolostort építsenek.

A barcelonai zavargások.

Barcelona, november 15. A diákok között nagy az izgatottság, mert az egyetem rektorát elmozdították állásától azért, hogy a diákszavargás alkalmával tett katonai intézkedésről elítélően nyilatkozott. A diákok táviratot intéztek a régenskirálynőhöz, amelyben tiltakoznak a rektor elmozdítása ellen. Néhány lap szerkesztősége előtt tüntetést rendeztek a diákok az egyetem autonómiaja érdekében.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, november 15. Az alsó-ausztriai ünnep miatt a tőzsdék ma zárva voltak.

Pétervár, november 15. A Kereskedelmi és Ipar-újság jelenti: A keletkhinai vasút gőzhajózási társasága rendes gőzűjratokat nyit Port-Arthur, Nagaszaki és Vladivosztk között. A társaság azonkívül a következő járatokat tervezi: Port-Arthur-Csifu-Talien-van, Vladivosztk-Szakhalin-Nikolszk, Okock-Behring-szoros, Cvisau-Kiaucsau. E vonal hajói kivételesen Sanghaiba is fognak járni. A társaságnak most 19 gőzöse van áru- és személyszállításra, továbbá sok folyamgőzöse.

Liverpool, november 15. (*Gabonapiac*.) Amerikai buza 1/2 p.-vel olcsóbb, más buza változatlan. Amerikai tengeri 1/4 p.-vel drágább. Amerikai liszt 3 p.-vel drágább, magyar liszt 6 p.-vel drágább. Az idős borus.

New York, november 15. (*Terményfőzede*.) (*Zárjak*.) *Gyapot*: New Yorkban helyben 8.— (8.—), nov.-re 7.50 (7.15). Februára 7.51 (7.54). New-Orleansban helyben 7.1/16 (7.1/16). — *Petroleum*: Stand white New Yorkban 8.65 (8.65). Stand white Philadelphában 8.60 (8.60). Refined in Cases 8.75 (8.75). Credit Balances at Oil City 1.30 (1.30). — *Zsír*: Western steam 8.25 (8.25). Rohe és Brothers 9.05 (9.05). — *Tengeri irányszata szilárd*. Novemberre —.— (—.—) Decemberre 67.1/4 (67.—). — Májusra 68.— (67.1/2). — *Buza* irányszata szilárd. Piros ősz helyben 83.1/2 (82.1/2). Novemberre —.— (—.—). Decemberre 80.1/2 (79.1/2). márc.-ra —.— (—.—). Májusra 81.1/4 (81.1/4). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.— (1.—). — *Kávész*: fair Rio 7. sz. 6.1/2 (6.1/2). Nov.-re 5.45 (5.30). Februára 5.70 (5.55). — *Liszt*: Spring Wheat ceas 2.95 (2.90). — *Cukor*: 3.1/16 (3.1/4). — *Őn*: 27.— (26.05). — *Réz*: 16.1/2 (16.1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

Chicago, nov. 14. (*Terményfőzede*.) (*Zárjak*.) *Buza* irányszata szilárd. Nov.-re 71.1/2 (71.1/2). Dec.-re 72.1/2 (71.1/2). — *Tengeri irányszata szilárd*. Nov.-re 59.1/2 (59.1/2). — *Zsír*: Decemberre 8.50 (8.50). — Januárra 8.52 (8.72). — *Szalonna* short clear 8.25 (8.25). — *Sertészsír*: Januárra 15.— (14.97). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelölik.)

KÜLÖNFÉLÉK

A csiz meséje.

Mint gyermek tudtam ezt a kis mesét,
S hányszor jut most is az eszembe még!
Oly egyszerű, van aki rajt' nevet,
De elszorítja az én szívemet.

Rabságba került a kis tarka csiz,
Volt szép kalit, kender, saláta, víz,
S a szive mégis majd hogy megszakad,
Mit ér víz, kender, hogyha nem szabad.

S az aranyos kalifka közepett
Új naphosszant és egyre csak eped.
Elszáll a lelke, hol zúg a vadon
S dalolja: Szép az élet — szabadon.

Erdőt kíván, ahol a csiz-sereg
Szerelmi dalt csapongva csicsereg.
Hol ismerősként hívja a határ,
Hol a sok pajtás régen várva-vár.

És múltnek évek, jön ősz, tél, tavasz,
De bús nótája mindig ugyanaz.
Aranykalitban éjszotát dalok:
Pajtásaim, utánatok halok!

S egy szép napon gazdját mi lelő?
Valami nagylelkűség szállt belé,
Tán szívét lágyítá a jó ebéd
S vig kedvvel a madárhoz szól eké:

„Meggzántalak, szabad vagy kis madár!”
S megnyílik néki a kalitka-zár.
Vig dalba kezd: Mi szép így szabadon!
Már int felé az ismerős vadon.

Száll, száll a mignem az erdőbe ér,
Hol friss virágtól minden hóféhér.
Mind ismerős, a cserje, a patak,
S vigan körülzsongják a bogarak.

De a madársereg oly idegen!
Körülespöggják gúnyal, hidegen.
A régi pajtás mind, mind hol maradt?
Pihennek régen száraz lomb alatt.

S bú fogja el a csizmadár szívét,
Idegen, bárhová tekint is szét.
Felsőhajt: Isten áldjon szép csalit!
És visszazsál, hol vár a rabkalit.

S gazdját kéri: Engedd újra meg,
Hogy még továbbra is rabod legyek.
Szülő-erdőm ugyan mit ér nekem,
Ha nem vagyok más ott, csak idegen,

Ha nincs ki engem szívesen fogad,
Ki puha magvat, enyhe fészket ad.
Ezerszer inkább elzárta rab vagyok,
Mint otthon idegen és elhagyott.

Sok év után falucskámban valék,
Nádfofote házikónk a régi még.
De hol maradtak ismerőseim?
A faluszéli temetőbe, kinn.

És búsán hagytam el a kis falut
S eszembe szegény csiz meséje jut.
Oly egyszerű, van aki rajt' nevet,
De elszorítja az én szívemet.

Feleki Sándor.

— Kikosarazott nagy férfiak. Érdekes gyűjteménnyel szolgál egy angol folyóirat. Sorba szedi a történelem és irodalom notabilitásai közül azokat, akik kosarat kaptak. Ezek között az első helyet lord Byron foglalja el, korának egyik legszebb és kétségtelenül legzenialisabb embere. Jellemző, hogy éppen Byron nem is egy izben, hanem többször kapott kosarat. Ezek egyike oly szakasikéretében nyert kifejezést, melyek a nagy költő lelkében mindvégig keserű érzéseket ébresztettek. Még Harrowban járt iskoláha Byron és tizenhat éves volt, mikor Miss Chawort Annesley ébresztett benne szenvedélyes és olthatatlan szerelmet. A költő két évvel fiatalabb volt, mint az ideálja s részben ennek tudható be, hogy az utóbbi a szenvedélyes kitérést gunyakacajjal fogadta. Egy izben azután egy párbeszédnek lett fültanuja Byron. Szívének ideálja ő róla beszélt a szobalányával s egész indignációval mondta e szavakat:

— Hogyan? Csak nem gondolja, hogy e kis nyomorulttal törődöm?

E szavak oly mély hatással voltak a tizenhat éves fiúra, hogy félkorában is panaszsképpen emlegette a végig szenvedett kínos órákat, amelyek e szavaknak elhangzását követték.

Byron szerencsétlen felesége szintén vonakodott az igenlő választól, s csakis hosszas rábeszélésnek tudható be, hogy a kikosarazás elmaradt.

Shelley, aki szépség tekintetében is méltó versenytársa volt Byronnak, hasonlóképpen átszenvedte a visszautasított ajánlattal járó bánatokat és fájdalmat. Egy koszmáros leánya, Eliza Jenkins volt az, aki a költőben szerelmet ébresztett és aki a költő érzését viszonzni képtelen volt.

Sheridan Miss Linley kegyeit hajhászta sokáig eredménytelenül s csakis későbbben, néhány párba és több érdeklődőnek rábeszélése után sikerült rábírnai a hölgyet, hogy a kosarat visszavonja s kezét nyújtsa Sheridanak. Ugyancsak kosár volt a jutalma Lincoln Abraham első szerelmének is. A későbbi elnök egykori ideálja nagy garral mutogatta azt a levelet, melyet Lincoln Abraham irt hozzá s amelyben feleségül kérte őt. De sőt Bernadotte is képtelen volt elnyerni azt, akit élettársul akart magához kapcsolni és akivel, — ha nem kapott volna tőle kosarat — később megoszotta volna a svéd koronát.

— Régi szakkönyv. Firingér Károly nyomdász tulajdonában van egy 830 oldalra terjedő s mellékletekben is bővelkedő könyv. A címe *Handbuch der Buchdrucker-Kunst* s az André-éle nyomda nyomtatta 1827-ben Majna melletti Frankfurban. Szerzőjének címe azonban nincsen rajta, amely szerénység szinte megbocsáthatatlan, mert a legkiválóbb nyomdász-szakírók egyikének neve merült ennek következtében leledésre. A könyv négy részre oszlik; a két első rész a szedő munkáját tárgyalja, a harmadik rész pedig a nyomóé; a negyedik rész a nyomdásféléről, a mesterszedésről, a stereotípiák nyomtatásáról, meg a tipolitográfáról, ezenkívül pedig a faktorok és korrektorok dolgáról szól. Függetlök kettő is van a könyvben; az első a szedők és nyomók irszabása, a második pedig az akkori technikai fejlettségnek pompásan megfelelő négy nyelvű (német-francia-angol-olasz) mesterszótár. Sok igen érdekes történelmi adat van a könyvben. Ilyen például az angolos vágású írott betűk alkalmazása a múlt század elején. A Didot-tól akotott írott betűket akkoriban apró darabokból kellett a szedőnek összeállítania. Például az írott n betű összeállításához két darab kellett az összekötő vékony vonalkán kívül. Rendkívül érdekes a könyv harmadik része, amelyben a nyomtató sajtókat ismerteti. Sorban elvonulnak előttünk a XVIII. század végének meg a XIX. század elejének ama kiváló emberei, akik a saját megjavítására fordították életük és vagyonuk javarésztét. A kézisajtó javítóit közül a könyv felsorolja Stanhopeot, Ruthvent, Medhurstöt, Ridleyet, Prossert, Brown, Coggert, Clymert, Staffordot, Napiert, Treadwellt, Wattst, Barclayt, Hopet, Churchöt, Copet, Russelt és Wellset. Az akkoriban még újdonságszámba menő gyorsajtóiról írva, részletesen ismerteti Nicholson, König, Rutt, Brightley, Bacon, Winch, Cooper és Millar, Applegath, Bold, Congreve, Napier, Miller, Helliarth és Durand kísérleteinek eredményét. A könyv méltán megérdemli, hogy újra nyomassék, amint azt De Vinne tette Moxon 1683-ban megjelent *Mechanical Exercises* című munkájával.

— Az első raglan. A szaklapok már jó ideje török a fejüket, hogy a raglan szabásának föltalálása kinek az érdeme. Egy angol szaklap legutóbbi számában — mint a *Szabó-Iparban* olvassuk — a következőképpen igyekszik az érdekes kérdést megoldani. Az 1855-iki krimi háború alkalmával az angol katonák igen sokat szenvedtek a nagy hiedtől és sok ember halt bele. Lord Raglan, az angol hadsereg parancsnoka elrendelte tehát, hogy a lisztes- és burgonyaszakokból varrjanak kabátokat a legénységnek. Természetes, hogy nem nézték a divatot s úgy szabták őket, ahogy tudták. Ily módon teremtődött meg a raglan mai formája. Ez az állítás nem is oly valószínűtlen!

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(85)

Csöndesen adták meg a jelt a trombiták: lóra! lóra! A homályban elfolyó tömeg, a sok lovas és gyalogos megindult. Megtörte a csöndet a lovak dobogása, a gyalogosok ütemes lépésének zaja s az ágyúk esőrpöplése. Közbe megeszterentek a puskák és a kardok is, vezénylőszavak hallatszotak. Fenyegető, vészjelző volt ez az éjjeli, homályba vésző hosszú menet, a sok susogó hang, a fegyveresörgés. Konstantinov felé vonult a sereg és a tűz irányában óvatosan szétterjeszkedett, úgy lopózva előre a sötétben, mint valami óriási sárkány vagy kigyó. A gyönyörű júliusi éjszaka már virradóra hajlott. Rosolovkiban már kukorékolnak a kakasok és vig rikoltásuk végighangzott az egész városban. Egy mérföldnyi volt az út Rosolovki és Konstantinov között s a sereg a felében járhatott, mikor a homályból, az opálás szürkéségből előesillant a hajnal égő aranyzina s egyre több világságossá szórt az erdőkre, az országot hosszu fehér szallagúra s az árnyból kibontakozó seregbe. Most már megkülönböztethették a lovasokat és a gyalogosokat. Hús reggeli szél kerekedett és vigan, fodrozva lengette fejk fölött a zászlókat.

Elöl mentek a Wiersul tatárai, azután a Poniatovski kozákjai, majd a dragonosok, a Wurzel ágyúi és a gyalogság, végül a huszárok. Sagloba Skrzetuski mellett lovagolt, de görnyedten ült a nyeregben, látszott rajta, hogy nincs inyere az elkerülhetetlen ütközet. Halkan szólógattá Skrzetuskit, hogy meg ne hallják, amit mond.

— No, mi a bajod?
— A huszárok kezdik a támadást?

— Furcsa kérdés. Hogyan kérdezhetsz ilyet vén katona létedre, legalább is annak vallottad magadat. Hiszen tudnod kellene, hogy a huszárok a csatadöntők, akik várakoznak mindaddig, míg az ellenség végső erejével zudul reánk!

— Tudom, már hogyne tudnám! Csak a biztonság okáért kérdeztem.

Hallgattak egy darabig, akkor aztán még halkabban kérdezősködött tovább Sagloba.

— Krsyvonos jön ránk? Az egész sereggel?

— Igen.

— Aztán hány embere van?

— A parasztokkal együtt hatvanezer.

— Mi az ördög!

Skrzetuski hangosan fölnevetett. Sagloba szaporán tiltakozott.

— Ne gondold, hogy talán gyávaságból félek, hanem csak a rövid lélekzetem miatt, mert nem tudok sok ember között, a tolongásban ellenni. Nagyon kimelegszem és ha melegen van, elakad a lélekzetem, elvesztem! Hja, ha párviadal volna! Akkor előszedném a cselvágsaimat, a fortélyaimat, de így nem vehetem hasznukat. Most nem a fejek, hanem a karok döntik el a csatát. Itt persze nem mérkőzhetem Longinussal. Nem szeretem a nagy csatákat.

— Sohase félj, nem lesz bántódásod. Csak bátorság!

— Bátorság? Hiszen az a bajom, hogy tulajdonoson bátor vagyok, hogy a bátorságom erősebb a mérsékletemnél, a higgadtságomnál. Nagyon is heves vagyok. Meg aztán rossz előjelet is láttam: mikor ott ültünk a tűz körül, két csillag is futott le az égről. Hátha egyik az enyém volt?

— Sohase félj, mondtam már. Derék eseleketért megjutalmaz és megvédelmez az uristen!

— Csak dicsőséges halálra ne jutalmazzon...

— Mért is nem maradtál a podgyászos szekereknél?

— Azt gondoltam, hogy itt a seregnél nagyobb biztonságban leszek.

— Jól gondoltad. Meglátod, nem is olyan nagy dolog a csata.

— No nézd, már itt a tó is.

A távolban fölesillant a wisowi tó vize. A sereg megállott.

— Már megkezdjük? aggodalmaskodott Sagloba.

— Még nem. A herceg föállítja előbb a csapatokat.

— Istenem, istenem, nem szeretem a tolongást. Nagyon nem szeretem...

A herceg szárnysegéde vágatva közeledett és harsányan kiáltotta a parancsot:

— A huszárság a jobbszárnyra!

Most már egészen kivilágosodott, s a nap sugarai mellett a tűz fénye is megfogyatkozott. Az aranyos világságossá ott ragyogott a huszárok dárdájának a hegyén, s úgy tetszett, mintha ezer és ezer apró lángoeska lobogott volna a huszárok feje fölött.

Mikor rendben állottak már a sorok, mint egy ajakról zugott föl a harci ének, a harsogó himnusz.

Az ének végigzugott a harmatos mezők fölött, nekiesapódott a fenyőerdőnek és visszhangosan verődött vissza, hogy aztán szárnyalón szálljon föl az égnék.

Most föltűnt a hatalmas árok tulsó oldalán az ellenség is. Nyüzösögtek a kozákok, mint a hangyák, ameddig csak ellátott a szem. Század század után bukkant elő, a saporogiaiak löhátan, hosszu dárdákkal, a gyalogosok puskákkal, a parasztoúk tömege pedig kaszákkal, cséphadarókkal és vasvillákkal. Mögöttök a ködben látszott az óriási székértábor. ahonnan a hercegisapathoz hallatszott el a kerekék nyirkogása, s a hámos lovak nyerítése. A kozákok mély csöndben haladtak előre az árok mentén, s jó ideig némán, a szokásos ordítás nélkül néztek farkasszemet a herceggel.

Sagloba, aki nem mozdult el Skrzetuski mellől, szepelve nézte ezt az ember-océánt.

(Folytatása következik.)

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A newyorki tőzsde. New Yorkból jelentik november 14-iki kelttel: A mai értéktőzsdén a Northern-ügy rendezése csak kevésbé fokozta a keresletet. Az árfolyamok ebből az okból a spekuláció realizációjával és a pénzpiac helyzete miatt támadt aggodalom hatása alatt végzett eladásokkal szemben nem tarthatók magukat. A baissierek beavatkozásukkal még inkább kiélestitték a hanyatló irányzatot, de később ledezésekhez láttak, úgy hogy zárlatok az irányzat állandó volt. Részvényforgalom 1,010,000 darab.

Megszűnt hajóállomás. A Duna-Gőzhajózási Társaság a rendkívül alacsony vizálás miatt Dubrovicz átomását ma a postahajó-forgalom részére megszüntette.

Sorsolás. A Magyar Jelzálog-Hitelbank 4%-os nyereséménykönyveinek ma történtét ötvenedik kisorsolása alkalmával a következő könyvények huzattak ki:

A törlesztési huzásban: 3365 sorozat 1-100 sz., 3278 sor. 1-100 sz. 355 sor. 1-100 sz., 131 sor. 1-100 sz., 3397 sor. 1-100 sz., 1592 sor. 1-100 sz., 2534 sor. 1-100 sz., 1772 sor. 1-100 sz., 325 sor. 1-100 sz., 2208 sor. 1-100 sz., 363 sor. 1-100 sz., 176 sor. 1-100 sz., 258 sor. 1-100 sz., 1431 sor. 1-100 sz., 3331 sor. 1-100 sz., 3195 sor. 1-100 sz., 29 sor. 1-100 sz., 2976 sor. 1-100 sz., 3765 sor. 1-100 sz., 1251 sor. 1-100 sz., 1912 sor. 1-100 sz., 4000 sor. 1-100 sz., 2317 sor. 1-100 sz., 3720 sor. 1-100 sz.

A nyeresémény-huzásban: 812 sor. 31 sz. nyeresémény 70,000 K. 3709 sor. 39 sz. 3,000 K., 14 2 sor. 24 sz. 2,000 K., 1468 sor. 87 sz. 1,000 K. 3693 sor. 69 sz. 2,000 K. A kisorsolt nyereséménykönyvek beváltása és a nyeresémények kifizetése 1902. február 15-től kezdve Budapesten a Magyar Jelzálog-Hitelbank pénztáránál történik. A törlesztésre kisorsolt könyvény kamatozása 1902. február 15-én megszűnik.

A magyar királyi nyeresémény-közlönynek ma délelőtt megtartott 91-iki sorsolását kihúzták a következő sorozatokat: 152 157 301 351 476 720 765 778 1110 1169 1305 1418 1503 2027 2403 2803 2869 3207 3354 3480 3886 39 6 3957 4243 4318 4330 4378 4428 4464 4491 4498 46 5 4687 4898 4977 5021 5042 5051 5110 5319 5332 5365 5382 5548 5588 5684 5755 5820. E sorozatokból kihúzták továbbá a következő nyereséményeket: 300,000 koronát nyer: sorozat 157, nyerszám 47; 20,000 koronát nyer: sorozat 1508, nyerszám 50; 10,000 koronát nyer: sorozat 5042, nyerszám 29; 2000 koronát nyernek 2303-23 4378-38 4977-9 4977-48; 1000 koronát nyernek: 152-31 157-16 321-19 765-35 765-47 1568-3 1508-17 3 07-12 3207-41 3354-2634 0-484687-49 4 98-45 4977-39 5042-15 5042-15 5548-25 5 20-14. A nagyvennővel sorozatszám többi nyerszámát egyenként 3-8 koronát nyert.

A Jász-Égyesület sorsjegyeinek ma délután, Lukács Antal főidmetézetzi igazgató, főrendbírási tag előkötete alatt végbement harmadikét kisorsolása alkalmával kihúzták a következő nyeresémények:

40,000 koronát nyert az 1477 sorozat és 90 nyerszámú sorsjegy
2000 koronát a 6833-52 1962-4 és 1219-95 számú sorsjegy;
1000 koronát a 6064-81 210-66 és 5657-20 számú sorsjegy;
200 koronát nyertek a 4498-31 4552-29 3617-15 594-73 2129-31 2088-62 754-63 számú sorsjegyek.

25 koronájával kibuzott a következő busz darab sorsjegy: 021-92 1706-05 5539-22 6476-01 1530-14 3413-86 3049-01 7429-02 6308-53 4415-7 649-63 1270-63 0886-63 1083-40 3638-100 5728-95 4197-65 2178-90 3 008-88 5536-67.
20 koronájával a következő tizenöt sorsjegyet huzták ki: 3195-43 6381-33 3699-14 3428-53 3239-75 6125-62 6240-70 695-89 4236-11 4961-19 4615-19 6168-76 5975-22 3079-02 4529-61. Kibuzott ezenkívül 2001 darab sorsjegy 4-4 korona nyereséménnyel.

Szeszarak. A kontingens nyersszesz ára Budapesten pénteken 42.- korona áruban 42.50 korona. Bécsben a kontingentált nyersszesz ára 37.80 korona pénteken 35.20 korona áruban.

Borjavasár. 1901. évi november hó 15-én. (A budapesti marnavasártéri vásár-pénztár részvényirtársaságtól.) Felhajtás belöldi elő borju 535 drb. leölt borju — db. bécsi borju — db. — db. — db. — vendékmarha 17 darab, bárány élő — darab. élő bárány — darab. Argyezések. — Belöldi leölt borju I. rendű 78-85 l.-ig, kivétel 90 — II. rendű 60-76 l.-ig, I. kilónként, leölt borju I. r. — l.-ig II. r. — l.-től — l.-ig, kivét. — I. kilónként levonás nélkül. Rugót borjúkét — l.-ig. Növendék marha — l.-től — l.-ig, I. r. — l.-ig, középmínőségű 30-52 l.-ig, alárendelt — l.-ig, I. kilónként, Bárány élő — k. leölt bárány — k. kivétel 100 — k.-ig páronként. — Az üzlet vonatkozó az árak 4-5 fillérel kilogrammonként csökkentek.

Budapesti sertés-konzumvásár. A lerencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-ővárosi sertés-konzumvásár argyezése 1901. évi november 15-én készlet 1315 darab. Erkezett 504 darab. Összesen 2119 darab. Eladott 1200 darab. Maradt 919 darab. Napi árak: 120-180 kilogramm sulyban 78-84 koronáig, 220-250 kilogramm sulyban 78-85 koronáig, 320-380 kilogramm sulyban 80-86 K.-ig. Öreg nehéz páronként 400-500 kilós 74-84 koronáig, Maia 72-76 korona. Az irányzat lanyha.

A budapesti gabonátőzsde.

Budapest, november 15.
Lanyha irányzat és alig tartott árak mellett csak 7000 métermáza buza került forgalomba.
Rozsot változatlanul jegyezték.
Zabban és tengeriben szilárd volt az irányzat.
Eladott:
Buza. Tiszavideki: 300 mm. 79 k. 8 K. 50 —, 100 mm. 79 k. 8 K. 70 —, 100 mm. 78 5 k. 8 K. 72 1/2 l., 400 mm. 79 k. 8 K. 75 l., 100 mm. 78 5 k. 8 K. 75 l., 200 mm. 78 k. 8 K. 67 1/2 l., 200 mm. 78 k. 8 K. 60 l., 200 mm. 78 k. 8 K. 60 l., 100 mm. 77 5 k. 8 K. 50 l., 100 mm. 77 k. 8 K. 60 —, 100 mm. 77 k. 8 K. 60 l., 100 mm. 77 k. 8 K. 65 f., 300 mm. 76 k. 8 K. 30 l., 200 mm. 75 5 k. 8 K. 55 f., 150 mm. 75 5 k. 8 K. 25 f.
Felsőmagyarországi: 100 mm. 79 k. 8 K. 55 f. Molácsi: 1975 mm. 77 k. 8 K. 40 fillér.
Pestmegyei: 100 mm. 75 k. 8 K. 05 f.
Bácskai: 100 mm. 75 k. 8 K. 45 f.
Tolnai: 1800 mm. 77 k. 8 K. 51 1/4 f.
Műna három hónapra.
Rozs: 100 mm. 7 K. 17 1/2 f., 200 mm. 7 K. — f., 100 mm. 6 K. 92 1/2 f., 1500 mm. 6 K. 65 f.
Arpa: 100 mm. 6 K. 15 f., 150 mm. 5 K. 85 f.
Zab: 100 mm. 7 K. 40 f., 100 mm. 7 K. 35 f., 100 mm. 7 K. 30 f., 100 mm. 7 K. 30 f., 150 mm. 7 K. 30 fillér.
Tengeri (6): 500 mm. 5 K. 55 f., 500 mm. 5 K. 57 1/2 fillér.
Tengeri (11): 300 mm. 4 K. 62 1/2 f., 700 mm. 4 K. 77 1/2 l., 300 mm. 4 K. 80 f., 1500 mm. 4 K. 92 1/2 l., 400 mm. 5 K. 02 f., 900 mm. 5 K. 10 fillér.
Köles: 100 mm. 4 K. 50 l., 100 mm. 4 K. 40 f.
Részpenzítés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru- és értéktőzsde sokasági szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	Kilogramm ára		Kilós	Kilogramm ára	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavideki új	77	8.26	8.48	30	8.70	8.8
"	77	8.40	8.55	31	—	—
"	75	8.4	8.60	32	—	—
"	76	8.60	8.7	—	—	—
Fehérmegyei	77	8.26	8.40	30	8.65	8.8
"	77	8.60	8.70	31	—	—
"	78	8.26	8.45	32	—	—
Pestvidéki	79	8.50	8.68	—	—	—
"	79	8.2	8.38	30	8.60	8.70
"	77	8.26	8.40	31	—	—
"	78	8.35	8.50	32	—	—
"	78	8.4	8.6	—	—	—
Bánági	76	8.15	8.30	30	0.	0.
"	77	8.29	8.36	31	0.	0.
"	78	8.26	8.45	32	—	—
"	76	8.29	8.45	—	—	—
Bácskai	76	8.26	8.45	30	0.	0.
"	77	8.40	8.55	31	—	—
"	78	8.4	8.6	32	—	—
"	79	8.6	8.7	—	—	—

Egyéb gabonafajták		Kilós	Kilogramm ára	
			K.-tól	K.-ig
Rozs új elsőrendű	—	70-72	7.-	7.11
" másodikrendű	—	—	6.80	7.-
Arpa	—	60-62	6.-	6.20
" égetni való	—	60-62	5.5	6.-
Zab	—	64-66	6.-	6.-
Tengeri	—	60-61	7.20	7.3
Repece	—	—	5.45	5.15
Köles	—	—	—	—
"	—	—	4.50	4.70

A határőrszolgálat irányában a következő kötések történtek:

Áprilisi buza 1902	8.63-8.64-8.62-8.61-8.61
Áprilisi rozs 1902	7.36-7.37
Áprilisi zab 1902	7.61-7.63-7.65-7.68-7.69
Májusi tengeri 1902	5.54-5.55-5.57-5.59-5.60
Augusztusi repece 1902	—

Déli egy orakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Áprilisi buza 1902	8.63 pénz 8.64 áru
Áprilisi rozs 1902	7.36 " 7.37 "
Áprilisi zab 1902	7.68 " 7.69 "
Májusi tengeri 1902	5.58 " 5.59 "
Augusztusi repece 1902	11.80 " 11.90 "

Délután fél 5 órakor zárult:
Buza áprilisi 1902 8.64-8.65
Áprilisi rozs 1902 7.36-7.37
Áprilisi zab 1902 7.66-7.67
Májusi tengeri 1902 5.57-5.58
Augusztusi repece 1902 11.80-11.90

A budapesti értéktőzsde.

A bécsi tőzsde ma szünetelt, ünnepnap lévén. Tehát az itteni piacon megrögződött üzletlenség folytán a szilárd külföldi zárlatok hatástalanul érkeztek. A forgalom minimális, az árfejlődés kedvezetlen volt.

A helyi piac teljesen el volt hanyagolva. A déli tőzsde esekélyi üzlet mellett változatlan lefolyást tanusított.

A helyi piac elhanyagolt. Valuták és ércváltók változatlanok.

Az előtőzsde: Kötötték: Magyar hitelrészvény 635.50-636.50. Osztrák hitelrészvény 621.25-6 2.50. Államvasuti részvény 621.50-622.-. Jelzálogbank 444.50 korona.

A déli tőzsde: Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 635.50-636.-. Osztrák hitelrészvény 621.50-622.25. Államvasutak 620.75-621.75. Rámamurányi 412.50-413.- korona.

Forgalomba került továbbá: Központi takarékpénztár 1330.—1340.—, Salgótarjáni részv. 531.—533.—, Dunagőzhajózási társ. 732.—737.— korona.

Utótesde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 620.75. Magyar hitelrészvény 635.—. Leszámlitól 408.—. Rámamurányi vasút 412.50. Osztrák-Magyar államvasuti részvény 620.—. Közúti vasút 557.—. Villamos vasút 279.— korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyzék-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna magyar 41.—48.— korona, vörös aprószemű 39.—43.— korona, vörös erdélyi —.— korona, vörös bánágsági —.— korona, középszemű 45.—47.— korona, nagyszemű 48.—52.— korona. Disznózsír: budapesti 50.50-51.— korona, vidéki —.— korona. Táblaszalonna: légszárszított vidéki —.— korona, városi 4 darabos 43.—43.50. korona, 3 darabos 44.50-45.— korona, üstölt —.— korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.50-15.— korona 120 darabos —.— korona, 100 darabos 15.50-16.— korona, 85 darabos 16.—16.25 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 14.50-15.— korona, 100 darabos 15.50-16.— korona, 85 darabos 16.—16.25 korona. Szilva: sláviai —.— korona, szerbiai 17.—17.50 korona, azonnal való szállításra.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, november 15. (Zsarnok tudósítás.) A fognapi szilárdítás nem ment át a mai forgalomba. A szász országgyűlést megnyitó tróntbeszédében a birodalom pénzügyi helyzetéről tett nyilatkozatok és bányadbtól New York lenyomatát az árakat. A spekuláció realizálása következtében különösen kohó- és bányarészvények estek. Vasutak kezdetben gyöngök voltak, de később jelentékenyen megváltak. Járékok közül 3 százalékos birodalmi kölcsönkötvények gyöngyösek, Argentínaiak Londonra engedtek, Vasutak elhanyagoltak. Northern-Pacific részvények New Yorkra tovább is nyomottak. A második órában általános kedvelésnek volt, zárlat felé bányarészek szilárdabbak voltak. Magánkamatlal 27 1/2%.

Berlin, november 15. (Zsarnok) 4 2/10-os papírjárdék —.—, 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 101.25. Elbavölgyi vasút —.—, Magyar koronajárdék 93.90. Osztrák-magyar államvasút 132.90. Bácsa-beruházási vasút —.—, Bécsi váltótár 85.25. Magyar vasúti beruházási kölcsön 102.80. Alpezi bányarészvény —.—, Disconto-Commandit 174.—. Általános villamosság Edison 176.75. Gelsenkircheni 162.50. Laura-kohó 181.25. 4 2/10-os ezüstjárdék 98.80. 4 1/10-os magyar aranyjárdék 99.60. Osztrák hitelrészvény 196.10. Déli vasút 16.10. Károlyi Lajos vasút —.—, Orosz bankjegy 216.30. 4 1/10-os új orosz kölcsön —.—, Török dohányrészvény —.—, Olasz járdék 99.25. Magyar hitelbank —.—, Dynamit Trast 151.10. Harpeni 158.80. Az irányzat ingadozó.

Berlin, november 15. (A Zsarnok Napló tudósítás) Hasi forgalom 4 1/10-os magyar aranyjárdék 99.60. Magyar koronajárdék 93.90. Osztrák hitelrészvény 195.25. Osztrák-magyar államvasút 133.10. Déli vasút 16.—. Eszaknyugati vasút 216.20. Elbavölgyi vasút —.—, Orosz bankjegy készpénz —.—, Buschtiehradi —.—, Orosz bankjegy —.—, (Último) Lombard —.—

Páris, november 15. (Zsarnok) Osztrák-magyar államvasút —.—, 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 101.— Osztrák Állambank 577.—, 3 1/2 1/10-os francia járdék 101.10. Alpezi bányarészvény —.—, Déli vasút 89.50. 4 1/10-os magyar aranyjárdék 101.95. Párisi bankrészvény 971.—, Olasz járdék 99.80. Francia törleszt. járdék —.—, Osztrák földhitelezési részvény 120.80. Török dohányrészvény 297.50. Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, november 15. (Zsarnok) 4 2/10-os papírjárdék —.—, 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 101.20. Magyar koronajárdék 94.—, Osztrák-magyar bank 115.70. Déli vasút 15.95. Elbavölgyi vasút —.—, Londoni váltótár 204.07. Bécsi bankjegyek 167.80. Villamos részvény —.—, 3 1/10-os magyar aranykölcön 83.50. 4 2/10-os ezüstjárdék 98.10. 4 1/10-os magyar aranyjárdék 99.60. Osztrák hitelrészvény 196.50. Osztrák-magyar államvasút 133.20. Eszaknyugati vasút —.—, Bécsi váltótár 852.75. Párisi váltótár 81.75. Uno bank —.—, Alpezi bányarészvény 170.50. Az irányzat nyugodt.

Frankfurt, november 15. (A Budapesti Napló tudósítás) (Átvirat) Árfoiamok január, Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 196.40. Német bank 196.—, Disconto 173.30. Berlini kereskedelmi bank 133.75. Gelsenkircheni 161.30. Harpeni 158.—, Laura-kohó —.—, Olasz járdék —.—, Csendes.

Hamburg, november 15. (Zsarnok) 4 2/10-os ezüstjárdék 97.55. 1860. sorsjegy 140.—, Déli vasút 15.75. 4 1/10-os osztrák aranyjárdék 100.75. Osztrák hitelrészvény 195.75. Osztrák-magyar államvasút 192.75. Olasz járdék 99.10. 4 1/10-os Magyar aranyjárdék 99.90. Az irányzat gyengébb.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

November 15. A sertésüzlet irányzata változatlan.
A) Hízó sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli sulyban) —.— fillér, Öreg közép (páronként 300-400 kilogramm terjedő sulyban) —.— fillér, Fialat nehéz (páronként 320 kilogramm felüli sulyban) 93-95 —.— fillér, Fialat közép (páronként 251-320 kilogramm terjedő sulyban) 91-92 —.— fillér, Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő sulyban) —.— fillér, II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli sulyban) —.— fillér, Közép (páronként 240-280 kilogramm sulyban) —.— fillér, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) —.— fillér, III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli sulyban) —.— fillér, Közép (páronként 250-320 kilogramm terjedő sulyban) —.— fillér, Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő sulyban) —.— fillér, IV. Romániai eredeti (Stachil) Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) —.— fillér, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) —.— fillér, V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli sulyban) 86-88 fillér, Közép (páronként 240-260 kilogramm terjedő sulyban) 84-86 fillér, Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő sulyban) 80-82 fillér.

Sertéselészteszám 1901. november 13. napján volt készlet 37,436 darab, — 1901. november 14. napján lehajtott 619 darab, 1901. november 14. napján elszállított 893 darab, 1901. november 15. napjára maradt készletben 37,163 darab.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 16-án.
Pollinini Bianchi Bianca vendégfellépével
Észak csillaga.
Opera 3 felvonásban. Zenéjét szerzte Meyerbeer.
Szövegét írta: Scriba. Fordította Havi Mihály.
Személyek:
Michaeloff Ney D. Tesermetoff Várady
Skavronszky Gábor Karmeloff Kornai
Katalin Bianchi Ismaeloff Déri
Praskovia Szilágyiné Tiszt Mihályi
Danielovic Kertész Natália Payer
Griencok Hegedűs Ekimonda Váradi M.
Reynolg Szendrői Munkás Juhász
Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 16-án.
Hannele.
Álomkölt. 2 szakaszban. Irta Hauptmann Gerhart.
Fordította Telekes Béla.
Személyek:
Hannele Török I. Berger Mészáros
Gottwald Gál Fekete angyal Horváth
Márta Jászai 1. angyal Paulayné
Tulpe Rákosi 2. angyal Tuboly
Hedwig Hettyey 3. angyal Maróthy
Pleske Faludi Matern Vizvári
Hanke Gabányi Wachler Gyenes
Seidel Latabár Szabó Rózsahegyí
Utána:
A nevelő.
Vigjáték 1 felvonásban. Irta Meilhac és Halövy.
Fordította Ambrus Zoltán.
Személyek:
Turquet Desző Oktav Nádai
Daubertier Gál Adél Ligeti
Leontin Paulayné
Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 16-án.
A gésák
vagy: **Egy japán teaház története.**
Énekes játék 3 felvonásban. Irta Owen Hall. Fordította Fái J. Béla és Makai Emil. Zenéjét szerzte Sidney Jones.
Személyek:
Reginald Ráthonyi Yun-Csi Sziklai
Bourville Delli Imári mári Boross
Cunningham Palásthy Míméza Szűgyei
Grimston Iványi Molly Seamore Fedák
Downey Géméri Mary Dóry
Kezdeté 7 1/2 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 16-án.
Szive!
Vigjáték 3 felvonásban. Irta Bilhaud és Hennequin.
Fordította Molnár Ferenc.
Személyek:
Grisolles Góth Maxime Tapolczai
Montureux Balassa Francine Fábán
Antoinette Ceilang Rose Bálint
Hélène Gazi M. Joseph Kassay
Gaston Chateau Bihari
Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 16-án.
Másodszor:
Teréz kapitány.
Operett 3 felvonásban. Irta Alexandre Bisson. Zenéjét szerzte Robert Planquette. Fordították Fái J. Béla és Faragó Jenő.
Személyek:
Vardeuil Szabó Duvet Kovács
Teréz Küry Boulognac Delli
Hermine Krecsányi Campastro Nagy V.
Philippe Raskó Goinfrriere Szerdahelyi
Tancredo Szirmai Margot Kápolnai
Sombrero Németh Claudine Dellinó
Kezdeté 7 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 16-án.
Magyar Lant.
ta Körösi Henrik. Zenéjét szerzte Stojanovits Jenő.
Kezdeté 7 1/2 órakor.

VÁRSZÍNHÁZ.
Szombat, 1901. november hó 16-án.
A nagy Galeotto.
Dráma 4 felvonásban. Irta José Echegaray. Spanyol eredetiből fordította Páthy Károly.
Személyek:
Don Julian Szacsavay Mercedes Lendvayné
Theodora Hecgyesi Pepitó Horváth
Don Severo Hetényi Ernesztó Mihályfi
Kezdeté 7 órakor.

Országos Magyar Képzőművészeti-Társulat.
TÉLI KIÁLLÍTÁS
a városligeti Műcsarnokban.
1901. nov. 15-től — 1902. január 15-ig
reggel 9-től d. u. 4-ig
Csütörtökön esti 11-ig zeneestély.
Belépődíj 1 korona. Vasárnap 1 órától 40 filler.

FŐVÁROSI ORFEUM
Nagymező-utca 17.
Ma nagy jótékonycélú előadás
a Hírpirók Nyugdíjintézete és a Színész-Egyesület javára.
Ma először:
TARKA SZINPAD.
Továbbá:
Miss Diana
nagyzerző (Márkoscsó, Budapest) még nem látott effektusokkal.
Eugenie Martens
nemzetközi szubrett.
Heloisa Titeomb
új táncszámmal.
Boriska
nemzetközi szubrett stb. stb. stb.
Kezdeté 8 órakor.

Folies Moderne
Kerepesi-út 63. szám.
Ma
Az Aranyosy ház.
Eredeti boház. Irta: Modern.
11 órakor.

UJ: Pinkás & Co. UJ:
Német boház. Irta: Taufstein Louis.
Salo Pinkás, rubikerekedő — Müller úr
Roel, leány — Halni k. a.
Krempelenchay Áron, társ — Pleischmann úr
Knoblauch Simon, factotum — Halni úr
Erich Kaiser, postahivatalnok — Roland úr
Schermsl Laurencia, zongoratanító — Müllerné assz.
Summer Rudi — Hegyi
Loni mosonó — Werner k. a.
Történi a Peiff-utcaiban jelenleg.
Nappali pénzt. d. e. 11-12, d. u. 3-5-ig, este 7-től kezdve.
A téli koriban 12 órátkor kezdve reggel 5 óráig hangverseny.

Glogowski & Társa cég
V., ERZSÉBET-TÉR 16.
írásmunka - osztálya
mértányos áron elvállal és szabatosan készit a Remington Standard írógépen mindennemű írásmunkát és sokszorosítást.
A tárca.
A naplópapnak legkedvesebb rovata a tárcaorv. Azok az érdekes, szíves olvasmányok, melyek ott megjelennek — való és költött dolgok — mind kedves olvasmányai a nagy közönségnek. Ha valamelyik lapnak eszébe jutna pályázatot hirdetni, megtörtént érdekes dolgoknak társaszerző megírására, egy első díjjal bizonyára az nyerné, a ki leírja a 600.000 koronás főnyeremény történetét, melyt a Hecht bankháznál, onél a legszerencsés bankháznál nyertek, mert ennél érdekesebb dolog igazán alig van. Ha valaki érdeklődik iránta, a Hecht bankház összes főnyereményeinek történetét szivesen rendelkezésére bocsátja, a mely történetek azt igazolják, hogy ha főnyereményt akar nyerni, úgy vásároljon osztályosjegyet a Hecht Bankháznál, Budapest, Ferenciek-tere 6. és Erzsébet-körút 32. Huzás november 21. és 22. Egész sorsjegy 6 frt, fél 3 frt, negyed 1 frt 50, nyolcad 75 kr.

Villany és légszesz csillárok, légszesz-kályhák, légszesz-fűzők
legnagyobb választék, legolcsóbb árak
Pollák Ferenc
Budapest, Teréz-körút 3. sz. (Keménz-utca sarok.)
Telefon 13-26.

Vásároljon SZERENCSESZÁMOT
az I. osztályhoz
1/1 sorsj. 12 kor. 1/2 sorsj. 6 kor. 1/4 sorsj. 3 kor. 1/8 sorsj. 1,50 k.
a kiválóan szerencsés főarudában
Bihari Ede
Budapest, Károly-körút 28.
Központi városbáza (a Király-utczával szemben).

Petánovits METROPOLE-SZALLÓJA
A télikertben ma
Pongrácz Lajos Kolozsvárról
kittinő zenekara játszik.

Plaecht Testvérek
első, legnagyobb, 1830. évben alapított hangszer és hurgyára
Schönbach 379. sz.
Eger mellett Csehországban
Ajánlja összes vonó-, ütő- és fuvó-hangszereit, a hangszerekhez való összes hozzavalókat, mindennemű hurokat.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Erzsi néni Szakácskönyvei
a legnépszerűbb és leghasznosabb szakácskönyvek, melyek a szakszemélyzet egy-egy ágát merítik ki részletesen és szíves szerint párszázallal állanak a szakszemélyzeti irókönyvben.
A hal és vadfogó készítése című kötet közel 40 receptet a legkülönbözőbb halak, nemkülönböző rakók, tengeri rákok, csigák, békák elkészítéséről. — Ára köve 2 korona.
A teaszták könyve. Főit és stult teaszták készítésének gyakorlati kézikönyve. Tartalmába herba való teaszták, zombócok, fűszerek, metélek, galusák és rétesek, pudingok, kockok és kocsonyák, krémek, torták, teastémények, cukor- és gyümölcsajánló. — Ára köve 2 kor.
Hogy kell befőzni? A gyümölcs, fűszerek stb. befőtti készítésének gyakorlati kézikönyve. Ára köve 2 korona.
Megröndítető: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) és. Budapest, Andrássy-út 21. Kaplást minden könyvkereskedésben.

DÉLI VASUT.
A háló és közvetlen kocsik forgalma Budapest d. v. pályaudvarról az 1901. 1902. évi TELI menetrendben.
I. II. oszt. hálókocsai. Budapest d. v. Velence (Venezia) között.
Pragerhof—Nabresina-Cormonsen át.
Bpest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Velence ind. d. u. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2 ... 10 Budapest d. v. érk. d. e. ... 9 ... 53
Menettartam: 18 1/4 óra. Menettartam: 19 1/4 óra.
I. II. oszt. közvetlen kocsik két I. oszt. hálóhelyivel.
Budapest d. v. — Ala között. Pragerhof—Marburg—Franzenfesten át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Alából indul d. u. 1 óra 57 perc
Alaba érkezik d. u. 4 ... 14 Budapest d. v. érk. reggel 9 óra 53 p.
Menettartam: 20 1/4 óra. Menettartam: 20 óra.
I. II. oszt. közvet. kocsik. Bpest d. v. Velence (Venezia) között
Pragerhof—Nabresina-Cormonsen át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Velence ind. d. u. ... 2 óra 10 perc
Velence ... érk. d. u. 2 ... 10 Budapest d. v. érk. d. e. ... 9 ... 53
Menettartam: 18 1/4 óra. Menettartam: 19 1/4 óra.
Budapest d. v. Abbazia—Fiume között. Pragerhof—St.-Petersen át.
Budapest d. v. ind. este 8 óra 00 perc Fiume ... ind. este ... 7 óra 52 p.
Fiume ... érk. d. e. 9 ... 38 Budapest d. v. érk. d. e. 9 ... 53
Menettartam: 13 1/2 óra. Menettartam: 14 óra.
Budapest d. v. Trieste között. Pragerhofon át.
Bpest d. v. ind. reggel 8 óra 00 perc Trieste ... ind. reg. ... 8 óra 00 p.
Trieste ... érk. este 9 ... 00 Budapest d. v. érk. este ... 9 ... 20
Menettartam: 13 óra. Menettartam: 13 1/4 óra.
Budapest d. v. Pakrác között. Nagy-Kanizsa—Barson át.
Budapest d. v. ind. este 9 óra 55 perc Pakrác ind. d. u. ... 2 óra 50 p.
Pakrác ... érk. d. u. ... 1 óra 25 Budapest d. v. érk. reggel 6 ... 23
Menettartam: 15 1/4 óra. Menettartam: 15 1/4 óra.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
d. u. Vasárnap este	—	III. Richárd	Pillangó királyné, Szemes legény.	Teréz kapitány	Svithákok
	Lohengrin	A bor	Úzenot a Mareból	A tolong	A gésák

FORTUNA-NAPTÁR 1902. ÉVRE.

Mikor van születésnapom?

Mindenki kísérelje meg szerencséséjét a születésnapjára jelzett számmal. Kézen naptárban az év minden egyes napjára egy szám van jegyezve, melyet azonnali megrendelésnél megküldünk, úgy hogy bárki szabadon választhatja a számát. Ha időközben a szám elfogyott volna, akkor hasonlóan küldünk Önnek.

Table with 12 columns (Január to December) and 31 rows of numbers representing birth dates for each day of the year.

Huzás már legközelebbi csütörtökön, november 21-én.

A.: Játsszék Ön az osztálysorsjátékot? B.: Igen. A.: Kémi játszik és milyen számmal? B.: A szerencse által kiválóan kegyelt Török A. és Tsa bankházánál, melynek szerencsenaptárát átvézve, azt a számot választottam, mely éppen születésnapom melé van jegyezve. A.: Azt hiszi, hogy ez így helyes? B.: Igen, mert minden egyes számnak ugyanaz a nyerési esélye és meg fogom kísérelni, vajjon szerencsenapon születtem-e, avagy a szerencse fia vagyok-e?

Az I. oszt. tervszerű betétei: 1/2 eredeti sorsj. kor. 1.50 1/4 : : 3.- 1/3 : : 6.- 1/1 : : 12.-

Fenti számok csak nálunk kaphatók

Török A. és Társa

bankháza Budapest.

Központ: Váci-körút 4.

Fiókok: Múzeum-körút 11. szám. Erzsébet-körút 52. szám.

Legszébb Legjobb Legolcsóbb PAP, PAP, PAP

Table listing various types of beds and their prices, including iron beds, mattresses, and other furniture.

GICHNER JANOS paplan, matrác és kárpitosáru gyára, szőnyeg, függöny, vas- bűtörék stb. nagy raklára Budapest, VII., Erzsébet-körút 20. Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontosan elküldhetők, nem tehető árukiszorítások, vagy a pénz visszafizetése.

Titkos betegségek ellen

26 évi, részben katonai orvosi (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legelőször ajánlható

Dr. KAJDAGSY, v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos

Electrotherapiai rendelő-intézet IV. Kigyó-utca 5. I. em. Klotild-palota (átjáróház és lift használat).

A legelhanyagoltabb húgyszóférfyásokat, legnyilvánosabb húgynyálgyógyásokat, bujakóros sebeket, sphyllist, az onferőztetés utóbjait

Elgyengült férfierőt

az orvosi világ által legújabbban olyannyira felkavart és hatásában páratlan sikerű

Electro-Massage vagy Psychrophor

által, magómléseket, nőknél fehérfolyást befecskendezés nélkül, a legmakacsabb bőrbetegségeket, valamint ifjúkori bűnök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményeképp létrejött húgyszóférfyásokat gyógyít a legújabb gyógy mód szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel. Rendel: délelőtt 9 órától 4 óráig: este 7-8 óráig Nőknek ugy mint férfiaknak külön be és kijárat Külön váróterem. Levélre díjtalanul azonnal válaszoltak; esetleg gyógyszereskről is gondokodva lesz.

Advertisement for Bankház Benkő Nándor, featuring a house illustration and text about lottery tickets and interest rates.

Advertisement for GUMMI, featuring an illustration of a rubber product and text about its uses and availability.

Advertisement for VÉRSZEGÉNYség, featuring a decorative border and text about blood deficiency treatment.

Advertisement for tokaji china-vasbor, featuring a decorative border and text about the product's quality.

Advertisement for Dr. FABINYI J., featuring a decorative border and text about his medical expertise.

Advertisement for Ki megtámadott egészségét, featuring a decorative border and text about health services.

Advertisement for BEIFELD BANKHÁZ BUDAPEST, featuring a decorative border and text about banking services.

